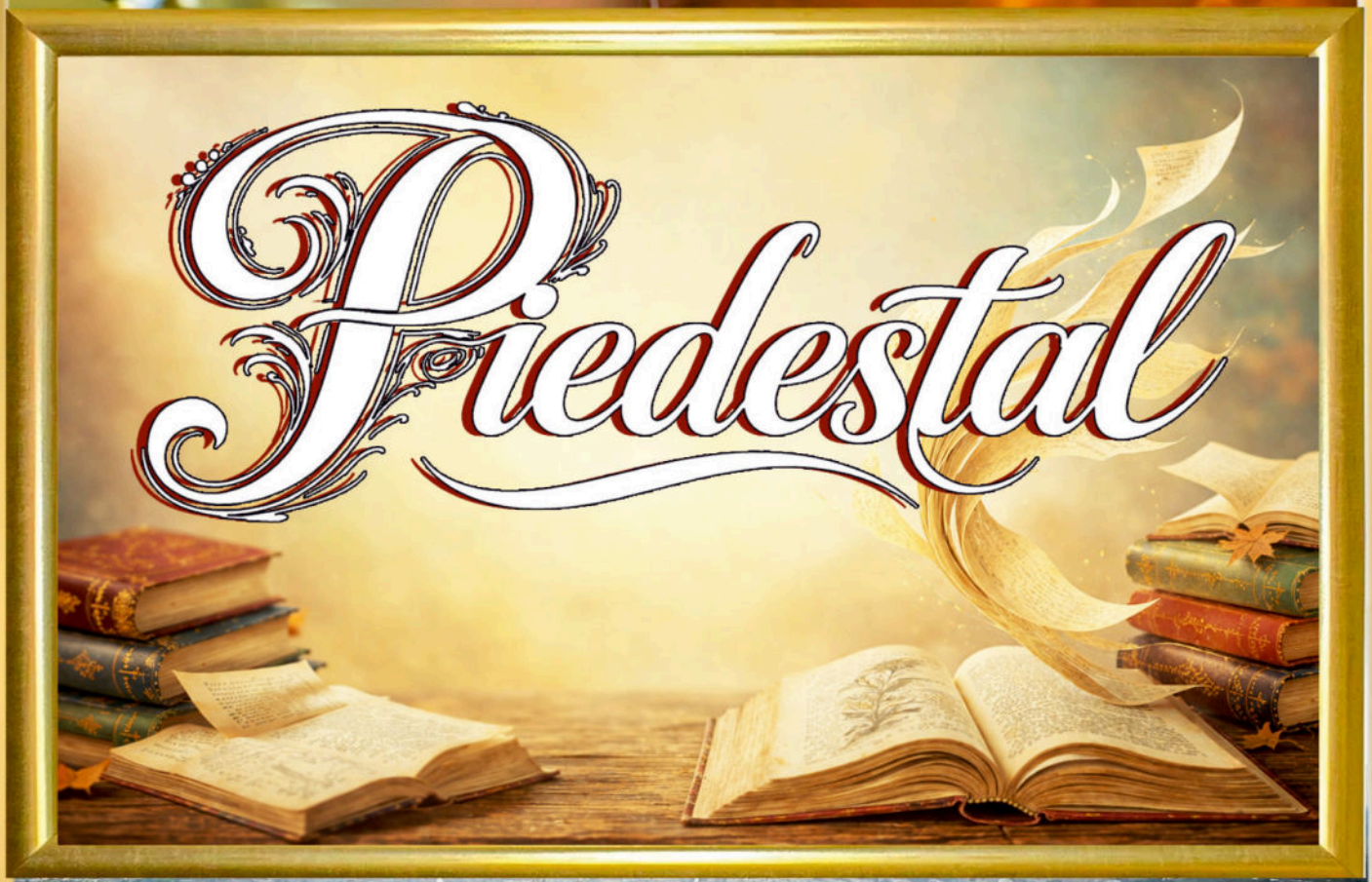
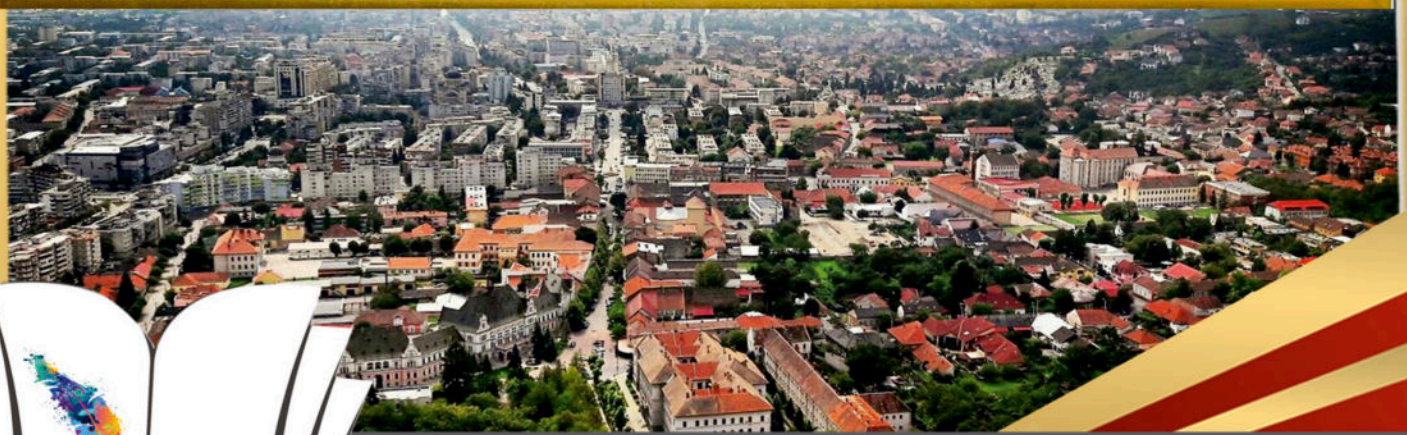

Revistă de cultură și artă

Piedestal

Anul 4, Numărul 1 (11)/2026

Revistă de cultură și artă PIEDESTAL

Anul 4, Numărul 1(11)/2026

Editată cu sprijinul Consiliului Judeţean Hunedoara și al Bibliotecii Județene „Ovid Densusianu” Hunedoara - Deva

Motto:
„Alegând confortul şi siguranţa drumurilor bătătorite, zadarnică ne va fi truda identificării amprentelor proprii, măturate între timp de valurile trecerii!”

Dumitru Dumitrescu

Redactor-șef:	**Dumitru DUMITRESCU**
Secretar de redacție:	**Camelia ARDELEAN**
Redactori permanenți:	**Mirela COCHECI**
	Elisabeta BOGĂȚAN
	Monica DUȘAN
	Valentin DAVID
Colaboratori permanenți:	**Cristian W SCHENK**
	Constantin STANCU
	Ladislau DARADICI
Corectură:	**Diana FERENCZ**
	Traian MARIAN
Tehnoredactare:	**Carmen POPESCU**
Copertă, grafică:	**Carmen POPESCU**
Adresă:	**Strada Traian Vuia, Nr. 4**
	Deva, Județul Hunedoara

ISSN: **3008-2250 ISSN-L 3008-2250**

Sub egida ASOCA Deva

Pagina Web: asoca.ro

Persoane de contact: Dumitru Dumitrescu; email:scdumitrex@yahoo.com
Camelia Ardelean; email:coa_72@yahoo.ro

Tiparul executat la
Casa de editare EMIA Deva

PIEDESTAL

Revistă de cultură şi artă

CUPRINS

EDITORIAL

Dumitru Dumitrescu 2

CAPITOLUL I - POEZIE

Dorel Vişan 3
Ulpia Ianina Cupşan 3
Monica Duşan 5
Constantin Stancu 8
Mihai Afilom 9
Dumitru Dumitrescu 10
Mitrică Florentina 12
Elisabeta Bogăţan 14
Laurian Lodoabă 15
Valentin David 17
Lidia Asandei 18
Iosif Băcilă 20
Giorgiana Gavrilă 21
Ciprian Cozma 22
Camelia Ardelean 23
Isabela Haşa 24
Mara Haşa 24
Simion Cozmescu 25
Nora Hruban 25
Eduard Bucium 26
Mihai Marc Doinel 27
Maria Ciherean 29
Alexandra Dogaru 30
Gabriela Botici 31
Mirela Grigore 31
Angela Petre 32
Gina Luca 33
Petruţa Niţă 34
Silvia Ursache 34

POEZIE DIALECTALĂ

Ileana Cornelia Neaga 36
Martica Roşca 38
Dorin Olariu 39

POEZII ŞI POVEŞTI PENTRU COPII

Marioara Ardelean 40

EPIGRAME

Valentin David 43

CAPITOLUL II - PROZĂ

ROMAN - NUVELE

Olivia Niţescu 44
Sorin Micuţiu 47
Aurel Hărăguş 49
Camelia Ardelean 50

CRONICI LITERARE

Constantin Stancu 52
Ladislau Daradici 54
Florina Maria Băcilă 58
Christian W. Schenk 62
Dumitru Tâlvescu 64

COMENTARII

Camelia Ardelean 65

STUDII, CERCETARI

Alexandru Bîrzu 68
Dumitru Dumitrescu 69

REFLECŢII

Camelia Cornea 71
Lucian Moldovan 72
Virgil Ioviţă 74

CAPITOLUL III - ARTE PICTURĂ

Simona Gabriela Locsei 75

CAPITOLUL IV - EVENIMENTE

Maraton cultural - jurnalistic la Timişoara 80
O seară de jazz memorabilă la Deva 82
Ziua Internaţională a Poeziei 83
Anina, sub semnul poeziei: o geografie a spiritului fără frontiere 87

Adevărul, minciuna și binele făcut în contextul viitorului acaparat de inteligența artificială

Adevărul nu are nevoie de emisari, există pur și simplu, fiind unic și sacru. El este scopul suprem al conștiinței noastre care, neputându-l atinge, ne va permite doar să-i resimțim efectele prin realitatea vieții de zi cu zi. Așadar, sacralitatea adevărului ne transformă în observatori insignifianți, dar fiecare cu punctul său de vedere în desfășurarea propriei existențe.

Ce mă întristează este faptul că, pornind de la aceste premise, nu avem practic capacitatea să discernem făcătorii de rău din vârful societății deoarece, afișându-se prin notorietatea lor ca distinși oameni de bine, ne vor amăgi tot timpul cu promisiuni deșarte. Ca drept consecință, la nivelul unei conștiințe individuale, efectul minciunilor va alimenta doar holograma satisfacerii unor mofturi și dorințe închipuite. Ca atare, obișnuindu-ne cu minciuna, iată de ce mințim noi oamenii:

- unii pentru a ne salva reputația, căsnicia, amicițiile etc;
- alții din ipocrizie și obedință sau pentru a ascunde averi și bunuri câștigate fraudulos;
- restul, mint cum respiră, minciuna fiindu-le ocupația de bază.

Așadar, aflați în mijlocul oricărei discuții care ne poate afecta, pentru a ne păstra integritatea morală am găsit o cale spre a ieși din impas:

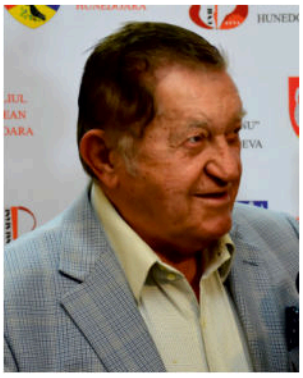
- să ascultăm cu atenție tot ce se vorbește și, în loc să răspundem ori să dăm explicații, nu trebuie decât să afișăm un zâmbet îngăduitor;
- apoi, ridicând din umeri, să ne prefacem că nu înțelegem nimic, spre a părăsi motivat audiența.

Despre faptele bune, în general suntem nevoiți să recunoștem că, pe parcursul vieții mai puțin de cinci la sută dintre ele vor fi apreciate. De restul, nu trebuie să ne facem nicio grijă (chiar dacă se vor uita ori vor fi luate în derâdere), deoarece indiferent sub ce formă am făcut bine, acesta nu se va întoarce cu rău… niciodată!

Revenind la subiect, evoluția tehnico-științifică la care suntem părtași, vizând în mod special introducerea inteligenței artificiale în tot ce poate întreprinde un om, pe lângă avantajele ei incontestabile, va avea și repercusiuni majore atât la nivel de conștiință, cât și de comportament. În felul acesta, adevărul pierzându-și treptat calitatea de scop în sine al vieții, nici măcar nu vreau să mă gândesc la haosul pe care îl vor genera minciunile omenești … sfidător de sfruntate (!).

De asemenea, eliminarea graduală a unui lanț întreg de îndeletniciri din viața cotidiană va afecta drastic și arhitectura organelor biologice însărcinate cu astfel de atribuțiuni. Ce va fi, sau mai bine spus în ce ne vom trasforma nu peste mult timp, fără să fiu vreun prezicător, gândurile care mă bântuiesc încă de pe acum… sunt sumbre!

Dumitru Dumitrescu

DOREL VIȘAN

(invitat special)

Mă caut...

Prietenii, puţinii pe care i-am avut,
S-au împuţinat considerabil.
Eu însumi mă caut tot mai rar...
Cu toţii ne căutăm tot mai rar...
Nu mai ştim unde mergem
Şi de unde venim...
Lilieci orbecăind
În noaptea polară fără de sfârşit...
Peşti săltăreţi printre pietrele
Râului, ce de mult e secat.
Am obosit, prieteni...
Şi voi sunteţi obosiţi!
Ne-au obosit bătrânii
Pe care nu i-am ascultat
Şi femeile pe care nu le-am iubit,
Ne-au obosit orgiile
Pe care nu le-am făcut
Şi vremea pe care n-am folosit-o...
Să nu ne mai minţim încă o dată,
Cu toţii suntem obosiţi...
Răcani – netrimişi pe câmpul de luptă –
Ce reazemă zidul cazărmii
Prea obosiţi de greutatea armelor
Purtate fără rost...
Avem nevoie de un lung repaus...
Când noaptea se va sfârşi...
În zori... să ne grăbim la culcare...
Şi să lăsăm salvării,
Cu mamele noastre din nou în dureri,
Drum liber spre... maternitate...

ULPIA IANINA CUPȘAN

Antitetice

Nu e lumină fără-ntuneric
Nici zâmbet fără lacrimă nu e
Nu-i veselie fără tristețe
Nici viitor nu e fără prezent
Nici liniște nu este fără zgomot
Cum nici iubire fără suferință
Loialitate fără de trădare
Nici amintire fără de uitare
(Chiar de sunt amintiri ce dor cumplit).
Sunt antitetice, nu poți să le desparți
Cum nici pe noi, atât de diferiți
Și totuși, foarte asemănători
Ne alungăm, ne-apropiem,
Când eu te chem, tu mă respingi
Chiar dacă-n suflet ai vrea ca să rămân.
Și-ai vrea ca să mă chemi adeseori
Și nu-ndrăznești, dar eu te simt
Și n-am să vin, deși-mi doresc
Dar tu rămâi mereu la mine-n gând.

Rugă pentru tine

În sufletul meu
Curat ca o rugăciune
Te voi păstra mereu
Tu ești acea minune
Ce-ai apărut în viața mea
Și orice-ai vrea sau spune
Eu nu te pot schimba.
Și poate nu-s ce ți-ai dori,
Dar de m-ai căuta
Mereu mă vei găsi
Și în blândețea nopții.
Și-n zorile de zi.
Toți îngerii

Îți pot adeveri
Că ești în rugăciunea-mi
De zi cu zi
Și dacă ei ți-ar împlini
Tot ce le cer
Bogat în sănătatea-i fi
Și pe Pământ și-n Cer.

Întrebări

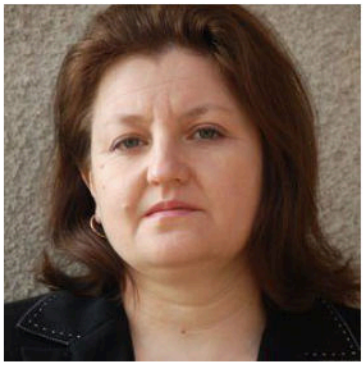
Sunt tristă ca o zi de toamnă
Cu frunze moarte și pomii goi,
Ca o vioară cu o coardă ruptă
Că nu-nțeleg ce s-a-ntâmplat cu noi
Cu o timiditate caldă
Și sinceră, nestudiată,
Suavă ca parfumul de lavandă
Te-mbrățișez de fiecare dată.
Ca pe un bibelou, cu-atâta drag,
Discreție și-atâta gingășie
Fiindu-mi teamă să nu îl sparg
Împrăștiind cioburi o mie.
Ți-am spus ades cât ești de minunat
Și ne-am împărtășit secrete
(De care poate am uitat)
Și bucurii, dar și regrete.
Ți-am fost alături când ți-a fost mai greu
Atunci când unele te-au părăsit
Și știi că ai fost pe primul loc mereu
Oare cu ce ți-o fi greșit
Că nu mai vii ca altădată
Cu zâmbetul cuceritor?
Oare nu știi cât mi-e de dor?

Despre tine

Sorb vinul din cupa de cristal
Încet, cu-nghițituri mărunte
Și-aș vrea să nu se mai termine.
Are gustul buzelor tale,
Îmbătător ca sărutarea ta.
Ascult în surdină muzica lui Chopin
Și fiecare notă o simt
Ca atingerea degetelor tale
Pe trupul meu gol, numai dorință.
Privesc lumina apusului de soare,
Amestec de fuchsia și indigo,
Provocatoare ca privirea ta.
Acea privire cu care m-ai vrăjit
Și mi-a rămas în suflet,
Urmăresc dansul fulgilor de nea
Și îi asemui cu vorbele tale
Pe care nu mă satur să le ascult,
Iar ropotul picăturilor de ploaie
Este ca râsul tău molipsitor,
Cald, melodios, ca un concert.
Și chiar de nu ești prezent,
Ești și vei fi mereu cu mine.

Lucrări realizate de Jimmy Cummings

MONICA DUȘAN

Cândva…

Cândva, puteam să zbor
Agățată de-un nor
Pe aripi de dor.
Cu o aripă mare
Îmi făceam cărare
Printre sori și stele
Prin vise rebele,
Printre ploi de lacrimi
Prin noian de patimi,
Și pluteam întins
Pe aripi de vis
Și pluteam ușor
Pe aripi de dor,
Și zburam în chin
Din multul preaplin,
Zbor împovărat
De prea mult păcat
Zboru-mi hăituit
Cu pietre lovit.
În umărul drept
Inima din piept,
În umărul stâng
Dorul meu nătâng,
În urechea dreaptă
Pasărea măiastră,
În urechea stângă
Durerea în pârgă…
Cu toate zburam
Spre cer mă-nălțam.
Astăzi, zborul meu
E un chin mereu,
Nu-i zbor și-nălțare,
E doar zbuciumare.

Dansul vieții

Un dans e viața,
Între Pământ și Cer
Sau poate, uneori,
Între Pământ și Apă...
În ritm de tamburine
Și de clopoței
Sau poate, alteori,
În ritm de tobe,
Intrăm târâș, striviți,
În viață,
Și o vreme,
Dansăm târâș, în plâns amar.
Apoi, intrăm grăbiți
În dans sprințar, zglobiu, nevinovat,
În cânt de simfonii celeste
Și niciun nor nu tulbură
Seninul unei primăveri în floare.
Dar ritmul crește îndrăcit
Ne aruncăm în dans
Tot mai încinși,
Ca-ntr-un vârtej de neoprit,
Dansăm cu foc, dansăm vioi,
Dansăm ca nimenea să nu ne-ntreacă.
Chiar dacă-avem părul vâlvoi,
Suflarea friptă și picioare moi,
Din dansul vieții
Nu ne putem opri.
Dar,
- Hei! Voi, cei din orchestră!
Mai rupeți ritmul,
Luați-o mai domol!
Aș vrea ceva mai legănat,
Chiar, zău, parcă am obosit!
Aș, degeaba strigi
Nu-i nimeni să te-audă!
De-atâta cânt
Orchestra a surzit
Și cântă, cântă-nnebunit,
Aceleași ritmuri îndrăcite.
Dac-ai intrat în Viață
Musai e să joci!
Și joci, n-ai încotro…
Ce dacă
Picioarele se-mpleticesc,
Genunchii moi
Nu te mai țin,
Tu joci,
Nu-i cine să te-oprească.
Joci și-n genunchi o vreme,
Apoi, târâș,
Târâș și-n patru labe,
Joci!

Dar nu mai râzi,
Nici nu te bucuri,
Ba, chiar o lacrimă
Îți curge pe obraz,
Și iar târâș dansezi,
În coate și-n genunchi.
Te-ai săturat!
De nicăieri și de niciunde
O parteneră vine,
Subțire, mlădie,
Ușoară-i ca un fulg.
Te ia de mână, te ridică,
Și te rotește în dans clocotitor
Peste pământ, păduri și ape,
Și dansul redevine iar
Ce-a fost odată,
O bucurie fără seamăn.
Și te rotești,
Plutești la nesfârșit
Spre cer,
Spre soarele arămiu în asfințit,
Și-ncepi dansând
O NOUĂ VIAȚĂ…

Eram

Eram
Lumină pe cărări,
Verde vârtej spre-albastre zări,
Zburam prin iarbă
Ca un mânz
Înfulecată lacom
De ochii tăi flămânzi,
Eram
Un zarzăr înflorit
Într-un april înverzulit,
Ce pentru tine
Pe cărare,
Și-aruncă vălul rozaliu
De floare.
Iar tu,
Parfum de dor amar
Îngenuncheat ca-ntr-un altar
Al primăverii
Și-al iubirii noastre,
Fierbinți săruturi
Mi-așezai pe coapse,
Mă legănai în cânt de ape,
Și flori de dor
Îmi picurai pe pleoape…
Eram căzuți din paradis
A fost aievea?
A fost vis?

Beție de april

Beție nebunească de april
Când sevele pornesc amar
Să urce trepidând
În ierburi dulci,
În muguri parfumați,
În flori și ramuri
Și-n trunchiurile unor regi
Nicicând încoronați,
Ce în azurul satinat
Răsfiră strai împărătesc
Țesut din noi mătăsuri verzi.

Și-n mine urcă sevele nebune
Cu freamăt dulce sau amar
Mă-mbăt cu verdele din luncă,
Cu verdele dintr-un arțar…

Și iarăși, verde de alun,
Și iarăși, verdele cel crud
Ce țipă din rărunchi
Peste livezi, păduri și culmi…
Și beau atâta verde, cu nesaț,
În tonuri nesfârșite, mii,
Și sorb din soare aur pur,
Mă umplu până-n temelii
Cu suflul viu, de aur verde
Al binecuvântatei primăveri
Și-ntr-o beție de culori
M-arunc buimacă-n primăvară…

Cântec verde

Verde verzuliu
Din april târziu,
Verde înnorat
Prin cetini de brad,
Verde horitor
În cântec de dor,
Verdele doinit
De câmp înverzit,
Verde sidefiu
Răsărit târziu,
Verde auriu
Arzând cânepiu,
Flăcări verzulii
Pe deal, pe câmpii…
Cântec verde, șui,
Suind spre păduri,
Prin ogașe sure
Pe sub rugi de mure,
Cântec subțirel
Tras printr-un inel

Din raze de soare
Coboară la vale,
Iar fața și-o culcă
În apa din luncă…
Tu, verde zglobiu,
Din april târziu,
Cânt sprințar, doinit,
Din pământ ivit
Te-așezi peste lume
Și o faci mai bună.

Urcând un munte

Să urc un munte
Trimbulind,
Să urc un munte
Tot cântând,
Să urc un munte
De mărgean,
Să urc un munte
An de an,
Să urc un munte
De granit,
Să urc un munte
Nesfârșit,
Cu pași sprințari
Cu pași vioi,
Fără-a privi, măcar,
`Napoi,
Să urc cântând
Spre vârfu-ascuns în nori
Ocrotitorul de comori,
Ispite dulci și bucurii
Sub faldurile ivorii
De cețuri lenește sub culmi,
Să urc!
Să urc în simfonii de ape
Iar cerul e atât de-aproape
Că degete-i așez pe pleoape
Și îi sărut albastrul pur
Beție nebunească de azur…
Și urc
În simfonie de culori…
Rochițe parfumate de bujori
Și crinoline albăstrui
De gențiane amărui
Mă însoțesc
În drumul meu hai-hui!

În hora morții

În hora morții am intrat
Ca un copil neinițiat…
Ea mă cuprinde și mă strânge
Oasele din trup îmi frânge
În dans nebun, neostoit,
E jocul ei, de neoprit…
În piruete largi și grațioase
Dansăm cu junghiuri iuți în coaste,
Dansăm pe sârmă, sus în nori,
Iar dansul nostru-i de cocori.
Și-aș vrea să râd,
Dar totuși, plâng,
Și lacrimile-mi cad în gând
Iar lumea ne privește mut
Cum ne-nvârtim în dans durut.
Dansăm pe munte, sus, în vârf,
Privesc genunea în adânc
Genunea parcă mă îngheață
Și mă agăț durut de viață,
De-un fir de iarbă din răzor
De soarele strălucitor,
De neaua mieilor dintr-un april
De-un chiot vesel de copil,
De strălucirea bobului de rouă
În care se-oglindește luna nouă,
De amintirea unei nopți de mai
În care amândoi am fost în rai!
Și degete-mi înfig cu disperare
În anii cu aromă de visare,
Sunt anii tineri, plini de-avânt
Când totu-n lume-mi părea sfânt,
Când tinerețea, mândră floare,
Mă-ncuraja s-ajung la soare
Și-n zbor înalt și nesupus
Pământul să-l privesc de sus…

*

Dar azi, în hora morții am intrat
Ca un copil naiv, nevinovat,
Și-n caznă, pașii ei îi urmăresc
Să-nvăț în horă cum să mă rotesc…

CONSTANTIN STANCU

Poeme și alte mărturii

Intimitate

Este iarnă, dar tu porți sandale parfumate,
ești din alt loc, din alt timp,
din altă țară care nu mai există,
camera se umple de mister și clipa germinează...

Scribii

Scribii sunt pregătiți să consemneze marile evenimente,
stau cuminți în locurile stabilite,
țin atenți instrumentul de scris, bine ascuțit,
călimările la brâu,
brusc, regele se-neacă
în cerneala încărcată de sensuri tainice...

Poeții

Povestea poeților începe,
nu se termină niciodată,
are multe variante,
în funcție de preferințele iubitelor sau a dregătorilor.
Poeții mor de tineri,
chiar și la o sută de ani sunt tot tineri,
cu timpul crud în rucsac.
Ei lasă în urma lor
cea mai lungă zi de pe pământ,
cum nu a fost niciodată de la facerea lumii și
cum nu va mai fi vreodată.

Soluția

Întâlnirea e posibilă:
locul, data, trupul au fost stabilite,
mai trebuie să ne nască o femeie,
apoi țipăm și anunțăm lumii
că moartea e soluția de a reîncepe
protocolul de trecere dintr-o parte în alta…

Povestea însă este alta:
Generalul privea rece, nu-i păsa,
dăduse ordinul, pentru asta lumea evoluase,
acum urma să ne-ntâlnim cu glonțul acela dulce
și care generează
hormonii fericirii de care vorbesc medicii,
filozofii și amantele de lux…

Pe carnea soldatului

Ce s-ar mai putea scrie sau spune,
tot ce s-a spus s-a spus,
s-a scris chiar pe carnea soldatului,
rămâne tăcerea ca cetate
din care nu putem scăpa.
Pereții au înregistrat toate cuvintele,
gândurile, obsesiile, erorile,
încă o mie de ani mai pot fi trăiți bine:
îndrăznește, auzeam doar ecoul,
cineva era dincolo de ziduri,
fără trup de carne,
fără codul numeric personal,
fără sandale din pielea timpului…

Lucrare realizată de Jimmy Cummings

MIHAI-VICTOR AFILOM

Aripile fluturelui

(Aşteptând între primăveri)
Soarele văzut printre aripile fluturelui
E un surâs diafan
Filtrat printr-un caleidoscop cromatic
De nuanţe incerte.
Soarele se transpune pe aripile fluturelui
Ca într-un şevalet multicolor
Într-o explozie de lumini înşelătoare.
E linişte,
Când priveşti soarele printre aripile fluturelui,
Doar greierii ştiu să o tulbure,
Vibrând cu viorile de chitină
Cadenţa trohaică dintr-o altfel de lume

Nova Ars Lirica

(lui Eugen Evu)

Înscris în genă
Şi creat de gând,
Pomul vieţii
Creşte în noi.
Cineva picta icoane vii
În suflete agresate
De maladia
„Veacului valpurgic”.
Covârşit de noapte
Am întemniţat demonul,
Născut din conştiinţa ovipară
Şi am aşteptat muza zorilor.
Şi atunci, în ceas de cumpănă,
Au năvălit ispitele,
Vânzătorii de iluzii,
Şoapte dulci, parfum de oleandru, rodii.
Bufniţa a venit în zbor
Dar veghetorul
Din „groapa din pod”
A alungat-o.
Nu poţi zidi
Ceea ce înainte de veac a fost zidit,
Turnurile se vor prăbuşi mereu.

Comunicare

(pentru sufletul meu)

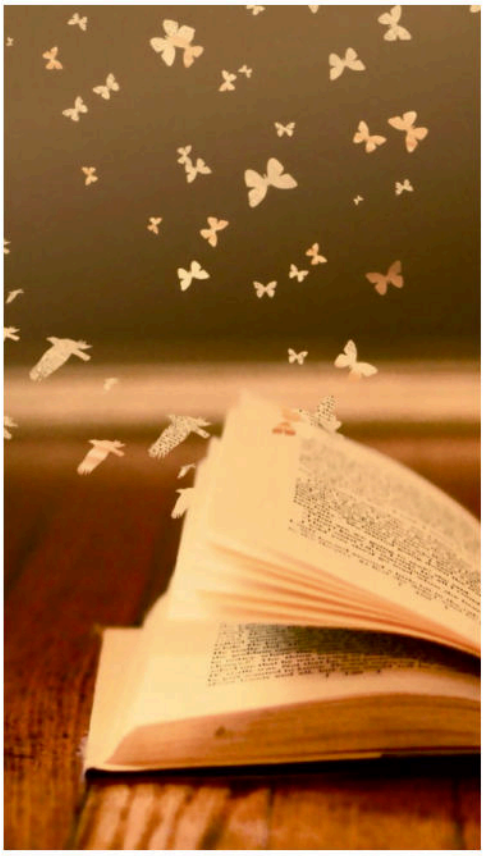
Comunicare,
Panaceu pentru alienare,
Antidot contra tăcerii.
Cuvinte,
Legături printre morminte.
A vorbi,
Şi nu ţi-e teamă că vei orbi.
Glas,
Melodios ca o chitară bas.
Iubire,
Transă copleşitoare.
Spovedanie,
Refulare stranie.
Rugăciune,
Divină comuniune.
Isus,
Telefon tainic de sus.

Veacul apocaliptic

Veac de singurătate,
Veac ateu,
Alungând din cetate
Pe bunul Dumnezeu.
Nietzsche surâde malefic,
Şi inimile sunt de oţel,
Şi gândul său eretic,
Surâde omului infidel.
… Sau nu va fi deloc,
Malraux intuia lucid,
Şi veacul e pândit de foc,
Iar iadul se cască avid.
Cohortele bolşevice din est
Au modelat monstruos „oamenii noi”,
Iar Noua Eră din vest,
Suflete bolnave din noroi.
Sunt şi eu un om-mecanic
Cu măr putred în piept,
Aşteptînd ceasul mesianic
Şi duhul cel drept.

Primitivă

Pumnale de silex
Mi-au înfipt în inimă
Neardenthalienii ce mă vânează
În jungla de beton
A urbei lacustre.
Se închină cu fervoare
Zeilor citadini
Ce ne ucid speranţele.
În cavernele paleoliticului
Ard focurile cele mari
Peste care sar neofiţii
Cuprinşi de extaz.
Societate gentilică
Venerează mamuţii
Ce stăpânesc cetatea şi turma
Prin puterea logosului,
Prin puterea drahmei de argint,
Prin puterea totemului,
Pumnale de silex
M-au mutilat dureros,
Mi-au străpuns inima
În ritualul ancestral
Al falsului oraş modern
Din epoca primitivă.

DUMITRU DUMITRESCU

CX

Veniţi în cartier, la noi e loc destul…
Ca să ajungi la cer se poate fără dric,
Poştalionul trece c-un testament postum
Intabulat pe groapa adresei dintr-un plic;
Absurdul bate toaca pe triste dimineţe
Repartizând groparii în diferite zone,
Delimitând contururi cu sfori întinse-n beţe
Pământu-nchide ochii revoltelor cazone.
O garnizoană sumbră de morţi ce vor să-nvie
Cu-apel la raţiune când viaţa ne desparte,
Nu se mai nasc copii, înnebunim în vrie
Şi-nsângerăm pe cruci cu bătrâneţea-n spate!
Când danga nu-i de clopot sau dringul nu-i de toacă,
Întrezărim poştaşul ce-l aşteptăm să vină,
Orbecăind năuci, sperăm într-o-altă dată
A ne-asculta prohodul la cripta din colină…
Absurdul bate toaca pe triste dimineţe,
Delimitând contururi cu sfori întinse-n beţe.

CXII

Cuget în casă, cuget pe stradă,
Sunt singur! Un iureş de gânduri
Transpus în cuvinte pe limba maternă,
Vorbesc încontinuu, coerent, descifrat
Vorbesc la pereţi, vorbesc deşucheat
Îmi bate timpanu-n urechi sacadat
Oraşul muţeşte de steaguri în bernă;
Spitale se-nchid într-un ritm psihopat
Mereu întocmim crematorii din creşe,
Trăim indecent când totu-i banal
Vorbim virulent în biserici şi iarăşi,
Vorbim la birou, în casă, la teatru, la bal,
La porţile-nchise, la cheia cu cifru,
La uşa boltită, pe cant răsucită,

Vorbim cu glas tare şi-mi bate-n urechi
Ecoul răspuns din tâmpla-mpietrită…
Sunt singur şi cuget în bernă,
Vorbesc încontinuu pe limba maternă!

CXIII

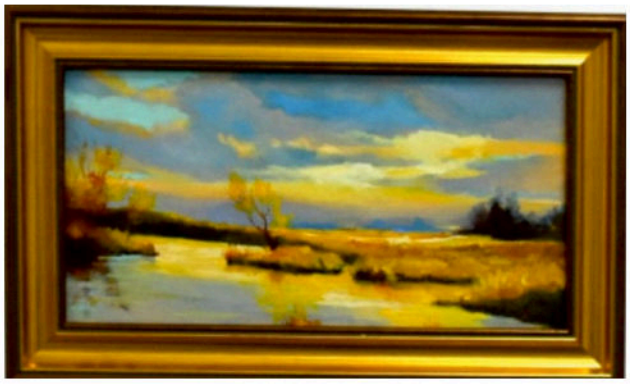
Bate peste ape aripa de înger,
Fâlfâie să şteargă lacrima de neam,
S-a aprins Ardealul în lumini de fulger,
Suspină pe creste duhul lui Avram…
Alba sfarmă munţii-mpodişaţi spre Turda,
Urcă-ncet Feleacul bardul pelerin,
Clujul reînvie, a-nflorit leurda
Se prăvale timpul, noi călătorim…
Curge apa vieţii de când nu eram,
Făr-a fi supusă de-un Mathias-Rex,
Rezideşte-ţi munţii, Clujule-n Ardeal
Şi rescrie-ţi slova pe-alte foi în Dex!
Cei din veac tăcut-au sub ninsori de frunze,
Cântă Apusenii ca la propriul hram,
Vino, de trezeşte-ţi oştile ursuze
Şi înhamă-ţi caii, bardule Avram!
Se aprinde Clujul în lumini de fulger,
Clipoceşte-n ape aripa de înger…

CXIV

Se-ntâmplă ceva totuşi, şi-i departe,
Se-aud sirene de salvări ce nu-s,
E forfotă, mult zgomot, şoseaua ne desparte
În două benzi pe sens: de-ntors şi dus.
Se vede ceva totuşi, şi-i departe,
Un foc, o vâlvătaie, sar scântei
Din jarul pirostrit ce-acum mă arde,
Ca să înghit în sec fără temei!
Trăiesc un sentiment contradictoriu
Nu am nimic de-ascuns, el ştie tot,
Cu ochii-mi obosiţi şi-ntorşi spre doliu,
Privesc la cap de drum să-mi caut loc!
Se-ntâmplă ceva totuşi, şi-i departe
Încât aş vrea să mă mai nasc o dată,
Sirene de salvări mă trag deoparte,
Spre a găsi motiv să ne despartă
E forfotă pe drumuri care nu-s,
În două benzi pe sens: de-ntors şi dus.

CXIX

Am rupt o crenguţă de măr s-o am de Florii,
Mă plouă cu zloată, e frig, răceala-mi pătrunde prin piele,
Aştept Învierea Luminii, aştept o schimbare de Paşte,
La uşa bisericii noastre s-a pus un alt rând de zăbrele…
Parohul amină c-un timbru aparte şi cântă un cântec şoptit,
Se-aude austrul cum bate, se strâng heruvimii-n altar,
La strană răspunsul liturgic se-ntoarce-ntreit
Pe voci subţirele de îngeri… aduşi de la un seminar.
E lumea-n schimbare şi, totuşi, aceleaşi mătănii
Se-nşiră pe cruci cu-acelaşi oftat spre iertare,
La masa-nvierii vin morţii curând petrecuţi,
Cu numele-nscris în pomelnic şi chemaţi la-mpăcare…
Am rupt o crenguţă de măr s-o am îndreptar pentru rele,
Aştept Învierea Luminii, doresc să o văd ca s-o pot recunoaşte,
Mă plouă cu zloată-n altarul de frig al inimii mele,
Ştiind cum e vremea-n Florii… aşa va fi şi de Paşte!
Se-aude austrul cum bate, răceala-mi pătrunde prin piele,
La uşa bisericii noastre s-a pus un alt rând de zăbrele.

Lucrare realizată de Jimmy Cummings

FLORENTINA MITRICĂ

Cât mi-ar trebui, să fiu...

(Eternul din mine)

Cât mi-ar trebui să urc, să ating cu mâna cerul,
Locul unde stă eternul să-ntâlnească efemerul,
Să testez, să văd cum curge mâna mea în infinit
Sau, dacă-n adâncul meu, simt ceva nemaisimțit?

Să dezleg misterul vechi, scris în stele cu mătase,
Adunând fragmente reci din tăcerile rămase
Și să simt cum, rând pe rând, zborul mi-e ușor și sfânt,
Rătăcind între tării, nici în cer, nici pe pământ.

Să prind razele în pumni, ca pe fire de lumină,
Să văd marea de deasupra cum spre palme mi se-nclină,
Eu să fiu o oglindire într-un ciob de stea căzut,
Căutând în tot ce este, eul ce nu l-am știut.

În tăcerea dintre lumi, să mă nasc din nou, curată,
Precum o ființă care de pământ e-mprumutată,
Să-nțeleg că tot ce caut, sus, în infinitul rar,
Îmi bătea deja în piept, ca un tainic și vechi dar.

Și mă-ntreb cam câte trepte să sap eu, în sinea mea,
Să ating iluminarea, să simt ce înseamnă ea,
Iar apoi, câți pași să fac, să urc muntele Sinai,
S-ascult liniștea cum face pace la intrarea-n rai.

Să dezbrac de haina lumii tot ce-i zgomot și e lut,
Să mă-ntorc în punctul zero, unde totul a-nceput,
De pe-o culme a tăcerii, unde norii stau pe vine,
Să descopăr că și cerul se urca, de fapt, în mine.

De pe culmea muntelui, lumea e pământ, e praf,
Unde vânturi obosite au dat un autograf,
Jos e zbaterea de-o clipă, sus e-o mare de senin,
Iar eu sunt doar o fărâmă, lutul animat divin.

Văd cum marginile firii se topesc în albul pur,
Nu mai e nici „sus", nici „jos", nici hotar și nici contur,
Sunt doar eu și-acea tăcere ce-mi răspunde la-ntrebări,
Oglindind în mine totul, de la rădăcini la zări.

13.03.2026

Mesaje din pădurea de smarald

(În avans, omagiu femeii care mi-a fost mamă)

Mi-a fost dor să vin la tine, să-mi mai spui iar o poveste,
Fiindcă n-are cine-o face, maica nu știu unde-mi este,
Poate c-a-nverzit în tine și de-aceea mi-este dor,
Că-mi trimite vești cumva, în alt fel, mai foșnitor.

Poate că-n pământ, mustind, îi aduci prin rădăcină
Sângele, prin cregi, prin vene, și prin ramuri, la lumină,
Iar apoi, în creuzetul frunzelor, ca alchimistă,
Te-nverzește și-mi arată că prin tine mai există.

Seva-n tine clocotește, murmură-n vene de lemne,
Căci nimic nu se termină, și-mi vorbește, dar prin semne,
Și ar trebui să fiu precum surdul cel mai surd,
Să nu înțeleg ce-mi spune, îmbrăcată-n verde crud.

De m-așez în poala ta, sub o umbră de copac,
I-aș putea simți zvâcnirea, ritmul inimii, de tac,
Iar prin vântul ce-ți răsfiră ramuri într-o adiere
Este mâna ei și-n păr vine ca o mângâiere.

Te iubesc, de mult, pădure, chiar de n-ai băgat de seamă,
Nu știu câți ai adoptat, însă mie-mi ești o mamă
Care a plecat de-aici, însă-n primăveri revine,
De aceea, când mi-e dor, mă îmbrățișez cu tine.

Nu mai sunt de mult copilă, dar aș vrea să îi

recit
Niște versuri, ca dovadă că-nțeleg că n-a murit,
Fiindcă înverzesc și eu, și-am să fac magie, logic,
Pe un arbore-n lumină, dar pe-acel genealogic.

07.03.2026

Chilia de hârtie

Forma mea de „nebunie" este elevată, blândă,
M-aș închide-ntr-o chilie ca o formă de „osândă",
Aș ciopli-n adâncul firii căutând după izvoare
Ca iubirea să-mi țâșnească în emoții creatoare.

Aș lăsa zgomote-n urmă, un deșert de mântuială,
N-aș da liniștea, nu vreau niciun fel de poleială,
Din fântâna firii mele, inspirația divină
Când o naște-n mine versul, să-l boteze în lumină.

Pacea mea e-n alte lumi, e în alte emisfere,
Lângă oameni prind aroma de tristețe, de durere!
Eu vreau să mă scald în vise ondulate pe hârtie,
Să miros a cer albastru mângâiat în poezie.

Vreau să uit de pașii grei care-mi calcă pe fiori
Când îmi primenesc trăirea, ca de sfinte sărbători,
Fug de cei ce-mi întinează liniștea și mă intrigă
Faptul că, din neputință, devin răi și tot ei strigă.

M-aș ascude-n albul foii, mult departe de tumult,
Să pot regăsi în mine tot ce n-am putut s-ascult,
Iar în liniștea sfințită-n apa sufletului meu,
Să îmi oglindesc în versuri „nebunia"..., cum simt eu.

06.03.2026

Reversibil

Am strâns atâtea anotimpuri în părul meu, și parc-ar ninge,
Parcă se-așterne înserarea și simt că parcă-mi vine-a plânge!
E mai aproape buza nopții, o simt c-ar vrea să mă sărute
Cu hăul ei, dar m-ar lăsa, dacă-mi ia viața-n servitute.

Eu fug de ea, și fug de hăul care se-apropie de mine,
Că-n piept îmi bate-o libertate chiar de se zbate în suspine.
Zdrobesc sub pasul meu ruine, sparg ziduri ce ascund iluzii,
Când sângerez, îmi caut sensul, dând piept cu valul de confuzii.

Mă simt ca frunza rătăcită ce-așteaptă toamna să o cheme,
Privesc destinul scris în palmă și nu știu descifra dileme.
Povestea-mi șade încrustată și-s tristă că nu știu ce scrie,
Am învățat atâtea toate, însă nu știu chiromanție.

Văd umbra mea cum se lungește, și-i mai aproape de pământ
Aș vrea să îmi cunosc povestea ce-o port în palmă legământ!
Dacă aș ști cine a scris-o, de-a scris-o-așa, la întâmplare,
Aș vrea să îl învăț să scrie, aș vrea să-i fiu învățătoare,

L-aș învăța caligrafie, să scrie-n palmă, dar lizibil,
Să își asume că e scribul, nu să se facă invizibil,
Să lege clipele cu trudă, să facă peste moarte arce
Să facă timpul reversibil, iar de iubești, să-l poți întoarce.

N-aș vrea să-i spun nopții să plece, să mai rămână-n prag, o clipă
Să nu-mi atingă tâmpla albă, cu-a ei întunecat-aripă,
Căci inima, la vârsta mea, mai vrea un răsărit de soare,
Nu vreau ca noaptea să mă ia, să mă transforme-n nemișcare.

Dar, din zăpada de pe tâmple, voi crește flori de amintire,
Să las în urma mea un drum cioplit din dor și din iubire,
Ca noaptea, chiar de mă va cere sub mantia-i de catifea,
Să strălucesc de sus, din stele, să luminez a vis, așa...

26.02.2026

ELISABETA BOGĂȚAN

Mii de ochi

dimineața
boabele de rouă
în care se oglindește
cerul

îmi par mii de ochi
prin care
Dumnezeu
îmi privește
urcușul zilnic
când mai ușor
când mai greu

spre marile înțelesuri
de dincolo de întrebare

Căutam

căutam eternul
pe drumuri de pulbere

cu pași tot mai rari
luminată
când de soarele ițit printre nouri
când de ochii tăi mari

arare
sub câte-o înserare
umăr la umăr
cu alți fără număr
căutam pe cer
o stea călăuzitoare

spre-un nu știu ce
spre-un nu știu unde
spre-un nu știu când

Catedrale

s-au aprins
candelabre-n catedralele
văzduhului

cântece de slavă
vibrează
în aer

aburită
de mirare
viața pulsează
lipită
de pământ
sorbind cu lăcomie
lumina
și preschimbând-o-n culoare
și-n bucurie

s-au aprins
candelabre-n catedralele
sufletului
când
și când
se-aude din catedrale
cădelnițând
printre frânturi de litanii

ca pe tine însuți
iubește tu acest
pământ

ca pe tine însuți
iubește tu acest
pământ

Mă-nvăluie

mă-nvăluie blând
cu umbra-i prelungă
norul
trecând

venind dinspre brazi
pe unde mai ieri
spărgeai cu triluri
cristal de tăceri

ori e doar
dorul
purtat de vânt
spre zări
de lumină
trecând

LAURIAN LODOABĂ

Singur și liber

sunt un refugiat interzis
revenit în patrie dintr-o naivitate
uitat de toți
singur și liber
iubita este o farsă
ne-am pierdut vârstele
hălăduind pe străzi fără nume de poeți
reîntors
între linii drepte și pătrate albastre
tăișul pensulei lui Vasarely
este mângâierea mea divină
speranța?... ce glumă
mi-a interzis să văd realitatea!

***

glonțul spune adevărul
pe care îl irosim
în fața destinului

Sânge și fum

mă uit la cer
la ultimul nor
mă izbește atâta lumină
în ochiul rănit
totul pentru putere
vine o zi cu sânge și fum
în care oamenii sunt umbre
au fost și nu mai sunt

Nu aparțin acestei insule

nu mai sunt un ionian
am fost pentru puțin timp
acolo unde grote uriașe înghit marea
nu știu cum se traduce Zakynthos
sau dacă se traduce într-un fel
acolo intri în alt timp
nu oprit dar încetinit
cu pescărușii haini
odihnindu-se pe carapacea uriașelor țestoase
când vacarmul turiștilor devine ecou

***

nu ne mai putem controla viețile
afară câini de pază
rânjeau la noi

***

un glob de lumină
răscruce în noapte
pânza de paianjăn

Trufia literară

e cald afară
ne lipim
ca limacșii
de frunza de salată
unii scriu de parcă
este o iarnă neterminată
în crezul lor de mari poeți
maculatura maculată
o văd ca pe o operă neterminată
și scriu și scriu bezmetic și trufaș
pentru imense cimitire literare
când moartea are propriul său orar
și viața pare o glumă proastă
(cine mai scrie cine mai citește...)

Santa Pola

un soare neconvingător
briză aspră înșelătoare
mă arde pe picioare
sângerez și merg
pe țărmul umed nesfârșit
Santa Pola are multe de povestit
alei largi pavate cu marmură
palmieri verticali
e liniște doar albatroșii
sparg cerul albastru
cu țipete stridente de copil
e seară
terase multicolor luminate
își așteaptă turiștii
în port
pescarii își întind la uscat năvoadele
mirosind a pește
începe o nouă zi
și eu visez că am ajuns acasă

(Santa Pola, 29/05/2023)

OCTOMBRIE 7/2023

in memoriam

încet încet
îmi fac ultimele bagaje
sunt sufocat de știri
cu morții pe șosea
la primele ore ale dimineții
e seara târziu
analiștii tv au insomnii
se aud focuri de armă
se numără morții: femei, copii, vârstnici
nu poți să ocolești literele
bilanțul morților e sumbru
ruine, sânge, lacrimi, durere
dar unde sunt ostaticii?...
vom ști, oare, câți au mai rămas
torturați, violați, asasinați
fără clipe de rămas bun

ÎNTRE DOUĂ CANTOANE

eu nu voi mai fi cel care am fost
destinul mușcă din mine alt om
acum nu mai am energie să lupt
împotriva
acelor criminali de tei seculari
i-au culcat la pământ
pentru un pod peste calea ferată
flori de tei ultimul parfum
dintr-o copilărie prea scurtă
între două cantoane de cale ferată

n-ați așteptat măcar o lună
să adoarmă în toamna târzie, visători
la primăvara care pentru ei nu mai vine.

***

uneori îmi vine să scriu
un poem de la început
fără sfârșit
sau cu un sfârșit
în coadă de pește
fără tragere de inimă
doar din plăcerea
de a nu mă plictisi
și așa am ajuns
să mă bucur de fiecare zi

ÎNTRE TRECUT ȘI PREZENT

anii sunt tot mai scurți
priviri suspecte îmi arunc în trecut
prin ceață îmi revăd neîmplinirile
tăvălug rostogolit
peste prezent
(24/11/2023)

ÎMI PETREC ZILELE

îmi petrec zilele scurte rămase
Labradorul meu a murit
îmi stingea țigara
n-a mai rămas decât lesa
pe care am agățat-o în cui

DEVORATORII DE SUFLETE

n-am crezut nimic
din ce mi-ai spus
de ce ne îndrăgostim
de ce te iubesc
după atâția ani
m-arunc în opium
ca-n balta copilăriei
mi-am irosit zilele
în armata populară
unde am învățat să mint
am muncit prin clinici
și laboratoare
prost încălzite
am fugit de dictatură
reîntoarcerea în patrie
un câștig sau o greșeală
azi sunt într-o continuă
convalescență
am un frison
cum a trecut viața

PLOUĂ CU SUNETE

ascult Pink Floyd
fără cuvinte
e sânge și cenușă
deasupra apei
plutește o mănușă

TE-AM AȘTEPTAT

n-ai venit
la ultima noastră întâlnire
te-am așteptat cu flori de măr

pe-un pod de fier
unde am știut că vei veni
ca o toamnă târzie
e frig și apele au crescut
cu ultima ploaie
la știrile nopții
am aflat că
podul de fier
nu mai există

DE UNDE AM VENIT

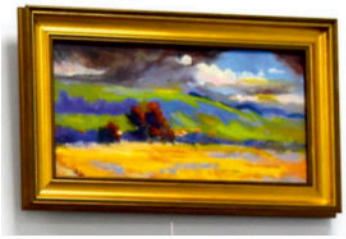
am venit din Alsacia și Lorena
odată cu colonizarea teresiană
să scot aurul din Apuseni
și-am rămas aici
legat între brazi și humă
un biet miner
într-o inimă de aur
anii s-au scurtat
tot mai mult
crucile din fier au ruginit
te-am căutat printre arhive
și te-am găsit
acum pe ultimul meu drum
într-o liniște mare
(02/12/2023)

***

m-am întrebat ce este moartea
de după moarte
mister sau cacialma

***

în apa mării înspumate
noi înotam numai pe spate
apoi mergeam într-o grădină
sub luna plină și virgină
și tot așa ne întâlneam
până-n ziua scurtă dintr-un an
când fulgii de zăpadă
ne picurau pe față
de seară
până dis-de-dimineață

Lucrare realizată de Jimmy Cummings

VALENTIN DAVID

Autocondamnare

Cu sufletul cuprins de îndoială
Și exilat pe un arid recif,
Împing un bolovan precum Sisif
La deal, într-o Golgota personală.

Sunt răstignit în fiecare zi,
Simt cuiele în glezne și în palme
Pot doar să scot pe când asud sudalme,
Cercând ca bolovanul a-l urni.

În jurul meu sunt hoți și infractori,
Și un Pilat, cu mâinile murdare
Am spini înfipți în frunte și-n picioare
Și-am fost pe-arginți vândut de multe ori.

Nu o să am o aură de sfânt,
Și nu or să mă plângă Magdalene,
Doar huiduieli și-njurături obscene
Mă vor conduce până la mormânt.

Așa că o să-mi duc povara mea,
Etichetat ca un etern proscris,
Ce an cu an se face tot mai grea…
Sunt cărțile ce-n viața mea le-am scris!

Parole

Vorbele alintă, zboară spre-nălțimi,
Lingușesc perverse, clevetesc perfid,
Pot să fie gloanțe dure ce ucid
Sau, din contră, aripi moi de heruvimi.

Te ascunzi de ele, îți ridici un zid,
Chiar și sentimente-ncerci să îți reprimi,
Dăm din mâini ca niște jalnici pantomimi,
Zmee fără ațe, rătăcind în vid.

Iau o piatră-n gură ca un antidot,
Limbii trădătoare să îi pun zăgaz,
Astfel, la nevoie, o transform în bot,

Căci tăcând, nu intru iarăși în necaz…
Trag mușcându-mi limba cartea de tarot,
Tot sperând ca Moartea să-mi mai dea răgaz…

Țeapă?

Capcanele-s la fiecare pas,
Sunt țepe și-n agheasmă și în vin,
Chiar păsările nimeresc în spin
Când nici speranță nu le-a mai rămas.

Săgețile pe nesimțite vin
Și din viori, chitare, contrabas,
Din zboruri aripate de Pegas
Sau chiar atunci când cerul e senin…

E foarte lesne să devii martir,
Dar cel mai grav și împotriva firii
E ca între visare și delir

Fiind în căutarea fericirii
Cu spinul dintr-un roșu trandafir,
Să-ți faci de unul singur harakiri!

Femeia șnur

Te știu demult, tu ești femeia șnur,
În stare să mă legi definitiv,
Te-ascunzi mereu sub un profil fictiv,
Dar te iubesc, ești fără de cusur.

Din cânepă, c-un caracter nociv
Ai stors în șip uleiul cel mai pur
Și m-ai drogat, că pot oricând să jur,
De tine-s dependent definitiv.

Nu pot să beau, nici să mănânc nu pot,
Mi-e teamă de respingere, eșec,
Plângând amar cu teamă de-un complot,

Sunt de catarg legat, nu pot să plec…
Mă simt pierdut, precum un matelot
Ce are luntrea trasă la edec…

LIDIA ASANDEI

Iarna gândurilor

Norii viscolesc pe pleoape
zăpadă cu mireasmă de ghiocei.

Cu aripi grele,
fulgi obosiți
creionează zboruri pe o cărare
dintr-o iarnă de demult.

Mi-e alb și pur,
și nesfârșit
dorul de tine.
Mi-e DOR DE CER!

O lacrimă de lună
îmi udă șoapta
și-mi tremură sărutul înserării...

Cu gene lungi
se cerne ceața.
În palma rece,
inima tresare.

Poemul se citește
cu lacrima caldă, nevăzută,
a stelelor.
Se-apropie
strigarea de vecernii...

Ninge din clopotul cerului

Mi-e ceas de seară
și de neuitare.
Cu sufletul într-un alt timp trăit,
îți ascult colindul tăcut.

Pe altarul alb,
iarna coboară-n murmur
de psaltire.
Cerul strălucește de zăpadă!
Din privire,
dorul leagă,
cu ninsori,
flori de lumină
ce cad în rugăciune.

Aș avea atâtea să-ți spun...
Ce nu pot să scriu
las lacrima
să-ți recite.

Se face frig în miezul inimii

Din clepsidra rece picură iarna
ca un cântec trist pe strune...
Veselia pădurii
se stinge în tăcere.
Cu degetele minții răsucesc gânduri
din iarna care nu a apucat
să mai sfârșească.

Dorul îmi intră cu pași repezi
pe ușa sufletului,
răvășind printre amintiri,
și... îi înflorește o lacrimă
lângă o melodie caldă,
cântată șoptit.

Citesc cu voce tare
pagina iernii noastre.
Amintirile îmi bat în piept
și mai scriu o filă capătului poveștii...
spre neuitare.

Mereu te scriu printre rânduri.
În începuturi,
la mijloc,
în fiecare colț de cuvânt.
În fiecare literă.
Te pun între virgule și puncte.
Uneori... te tac și te rostesc în suflet,
în cuvinte înțelese numai de noi.

Mă adun în clipă,
îmi îmbrățișez dorul
să nu-l prindă frigul
și ascult murmurul vântului
pornit pe urmele zăpezii.

Melodia
o port pe buze ca pe o mângâiere!
Versul ei
lăcrimează în vocea ta
și nemurește Acolo,
pe corzile harfei Veșniciei!

Mi-e iarnă
cum nu mi-a mai fost –
îngustă și rece.
Îmi înghit lacrima.
De la celălalt capăt de timp,
din înaltul zării albe,
Palma Cerului încondeiază
ecouri de dor!

Ninsorile poveștii noastre

Din aripi de înger
ninge tăcut...
Iarna mea
nu e una ca oricare.

În odaia amintirilor
viscolește.
Mă plimb cu pași mărunți
de suflet și gând
prin zăpada care nu-i zăpadă...

Dintr-odată,
un dor te aduce
și te așază pe inima mea,
fulg mătăsos,
dureros de alb.
Apoi, te prefaci în apă.
De nicăieri,
sub pleoape troienesc
roiuri de fulgi răzleți.

Peste toate iernile
ce ne despart,
va coborî Primăvara
și le va topi
în palma cerului.
Poveștii noastre îi va scutura
ninsori de petale!

IOSIF BĂCILĂ

Cântece din vremelnicie

*

Abia atunci când n-om mai fi
N-om mai cânta, n-om vorovi –
N-om mai cânta, n-om vorovi

N-om zice *da*, n-om zice *nu*,
Ne-om pierde dorul, umbletu' –
Ne-om pierde dorul, umbletu'

Și-om sta-n tăcere sus, pe plai,
S-adoarmă roua-n ierbi de mai –
S-adoarmă roua-n ierbi de mai

Și-om sta-n tăcere și pe vânt
În satul cel de sub pământ –
În satul cel de sub pământ!

*

Unde dorm și unde-nsăr
Ca o frunză de-adevăr? –
Ca o frunză de-adevăr

Ca o frunză de arin,
Eu de-acuma nu mai vin –
Eu de-acuma nu mai vin

Nu mai vin și nu mă duc,
Dorm în cântecu' de cuc –
Dorm în cântecu' de cuc

Nu mai vin, nu mai ajung
Și mi-e drumul tot mai lung –
Și mi-e drumul tot mai lung...

– Strălumină-mi, lună, mie,
Să bat drum cu iasomie –
Să bat drum cu iasomie!

*

Lui DAMIAN URECHE

De atâta iarnă, vară,
De atâta zi și noapte,
De atâta grâu la moară,
De atâtea mere coapte;

De atâta joc de horă,
De atâta joc de doi –
Ginere de-atâta noră,
Viscole, vânturi și ploi –

Curge râul demiurg
Și tot șopotă-n neștire,
Descifrând dinspre amurg,
Dinspre cer cămăși de mire...

*

Ce aproape e departea!
Nu știu, isprăvit-am cartea –
Nu știu, isprăvit-am cartea

Cartea cu aleanuri grele,
Ochii, inima să-mi spele –
Ochii, inima să-mi spele

Vâltorește ca o apă,
Ca o lacrimă din pleoapă –
Ca o lacrimă din pleoapă

Ca un gând bătut de vânt
Sus, în cer, jos, pe pământ –
Sus, în cer, jos, pe pământ...

Cartea mea cu iz de glie
N-a putut gura să-și ție –
N-a putut gura să-și ție

E osârd în veșnicie!!

*

Dacă nu m-aș duce-n pod
Ziua în amiaza mare,
Aș trăi ca un schilod
Tot mai singur, singurare!

Dacă nu m-aș duce-n crâng
Pe cărări nevolnic- știute,
N-aș putea dorul să-l frâng,
Deznădejdi atât de multe!

Dacă nu m-aș duce-n vers
Seara, noaptea, azi și mâine,
Mi-ar părea că-n Univers
Nu-i osârd firesc de pâine!

Dacă n-aș sculpta-n cuvânt
Cruce sfântă de gorun,
N-aș fi strigăt, jurământ,
Rost pe-altarul cel străbun!

GEORGIANA GAVRILĂ

Așteptare

Șoaptele de primăvară îmi îngână un vers rece
Soarele încă e palid, frigul încă nu mai trece

Bate-n în mine așteptarea cu secunda ei de dor
Cât să treacă prin clepsidră clipele noastre de-amor

Mugurii de primăvară pe crengi gata-s să plesnească
Dragostea care ne leagă vreau din nou să se tezească

Se îmbracă iar pământul într-un strai fermecător
Agățat de cer sărutul mă îmbie,-amăgitor

Cu efluvii înverzite ce-și așteaptă revărsarea
Să-mi înlăture strunirea, și din inim-apăsarea…

Așteptând căldura lumii ca tăcerea-mi să vibreze
Dansul primăverii noastre viața să ne-o-nflăcăreze!

Ocean

Oceanul de emoții ce-aș vrea să-l stăpânesc
Cu valuri de iubire ce mă ademenesc
Iubitule, par flăcări întinse-n larga zare
Ca dragostea-mi de-altfel, deloc întâmplătoare!

Te strig mereu dar, doru-mi la tine nu ajunge
Că nu mă-neacă plânsul când inima îmi plânge
Storcând până la lacrimi sangvinicul atom
Din marea-mi de emoții… cu sufletul de om.

Că-ți sunt mereu, alături, dar și nestăpânită
Mai liberă ca zarea etern - nețărmurită
Iluminându-ți ochii să mă cufund în mare
Voi răsări din valuri… precum o desfătare!

Acesta mi-e oceanul ce vreau să-l stăpânesc,
În el îmi este calea destinului celest
Aici pe învelișul pământului sublim
Născând noi lumi iubite, prin ele să-nflorim!

Vibrație

Prin pulsații îmi zvâcnește verdele întors din aripi
Mă ridic până la soare fără însă a clipi
Planez zborul în cădere printre-atomii de culoare
Spre-a fuziona cu dânșii, fără a-i întrezări.

Vibrez ca o coardă-ntinsă de magia Primăverii
Se deschid văluri de ceață, toate pline de mistere
mbătată de arome din adâncuri glia țării
Contopește cu-a ei mantră cețurile efemere.

Din străfunduri abisale se ridică-n forță viața
Cu efluvii revărsate peste plaiurile vii
Ca trezită Gaia lumii să mă ningă dimineața
Cu fulgi moi și plini farmec… în petale viorii.

Schimbare

Cer albastru, flori de piersic
Ceață-n zori, ochiuri de nori,
Zbor de păsări, soare blând
În duete de viori…
Loc de cuiburi căutând,
E primăvară iarăși, și totul pare-un cânt!

*

Roz-albastru peste case
Dor în gând, aripi răsfrânte
Peste-adâncul de emoții
Stârnit din interior,
Trăim vremuri de mătase
În petale diafane ce se scutură ușor!

CIPRIAN COZMA

Neliniște

E prea multă liniște-n ceruri,
În suflet e prea mult război,
Doar gongul ce bate în umbră
Dezvăluie clipa din noi.

O sferă de aur ce arde,
Topind orizont în amurg,
În albii de lacrimi secate,
Râuri de cenușă iar curg.

Solfegiu de primăvară

Caut primăvara în miros de zambile,
Dar am găsit-o în zâmbetul unei copile,
O caut prin soare, prin norul îndepărtat,
Și am zărit-o, verde, în ochii unui băiat.

Iubesc primăvara din al tău parfum,
Cu iubire și flori o aștept, e pe drum.

Schimbare

Alerg desculț prin roua dimineții,
Am hotărât să spun „pas" tristeții,
Las lacrimile să se usuce-n soare,
Las pentru ieri mâhnirea care doare,
Vreau doar senin pe cerul vieții mele,
Zic rugăciuni să plece către stele,
Și din puțin fac mult, ca să ajungă,
Să-mi fie vis frumos în noaptea lungă.
Iar de cad în genunchi cu greutate,
O fac ca să mă lepăd de păcate,
Să mă ridic, apoi, iar în picioare,
Și să privesc țintit, sus, către soare,
Să-i mulțumesc că-n toată dimineața
Îmi luminează inima și viața,
Ca floarea ofilită din tulpină
Și ce renaște mândră în lumină.
Dar timpul nostru n-are stăruință,
Mă rog la cer c-o ultimă dorință:
O, mare cer, te rog să nu îmi iei
Surâsul din ochii copiilor mei!

Dorință

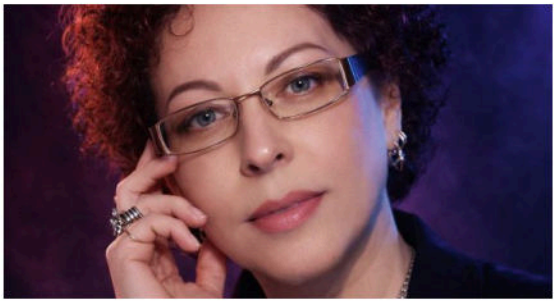
Coboară tu, rază divină,
Și luminează-mi sufletul,
Acoperă-mă cu lumină,
Alungă întunericul!
Presară-mi flori de pai pe frunte
Și dă-mi putere ca să strig,
Și dă-mi iar foc la inimioara
Ce-a înghețat de-atâta frig!
Să chem din neguri alinarea
Pierdută într-un greu blestem,
Să caut drum, s-aud chemarea,
Al inimii suav refren.
Ating cu mâna ochii care
Primit-au calde mângâieri,
Ce strălucesc, safir albastru,
Pe cerul unei primăveri.
Și să-i sărut, măcar o dată,
Cu râvna unei adieri,
Și drum să nu le dau să plece,
Nici azi, nici mâine și nici ieri.

Regret

Noi strângem clipe dintr-o viață efemeră,
Ca să le-avem, apoi, spre veșnicie,
Asemenea luminii care, azi și mâine,
Căldura tâmplei noastre va să fie.

Purtăm în noi atâta chin și desfrânare,
Crezând că toate-s date pe vecie,
Ajungem în genunchi să cerem iar iertare
Și nu iubim cât ne-a fost dat să fie.

Culegem flori ca să le punem pe morminte,
Murim puțin în fiecare clipă,
Nu vrem ca să ne fie aducere-aminte
Iubirea care-n noi se înfiripă.

CAMELIA ARDELEAN

mi-am deșertat pietrele...

mi-am deșertat pietrele în scorbura uitării
în tandem cu vise spălate de rațiune
prin înnoptări grotești
târâi convalescența
unui curcubeu sfâșiat
din pieptul ploii au răsărit muguri
acoperind golgota dintre orizonturi
îmi (re)văd destinul întins ca un arc
pe crucea timpului
cu palmele gata să pleznească
strângând în brațe infernul
trec prin viață
ca printr-o poartă spre o altă lume
împing cu umărul fereastra iertării
deschisă spre (ne)prevăzut
ating aripa universului
și-i îmbrac tăcerea

monolog

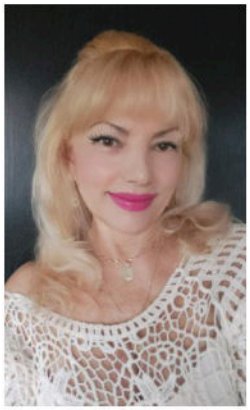
stau la taclale cu mine
țin clipe acoperite de crusta timpului
în colivie
pe post de companioane
aproape îndrăgostită de viață
îi scriu declarații tardive
transcend sentimente acuzându-le de exhibiții
le proptesc fruntea de tâmpla-mi rece
obosită de urmărirea nimicului care se întâmplă
sorb picătura de libertate
așteptând minunea din spatele gratiilor
singurătatea așezată pe fotoliu în fața
televizorului
îmi devine prietenă
tăcerea sfârtecă din mine ca un lup înfometat
voci imaginare mă cheamă din colțurile camerei
gânduri propulsate în eter
mă privesc în oglinda minții
cu ochii
încercănați de așteptare
retrospectiva mă contrariază
e cel mai straniu film fără bilete
văzut de mine vreodată

joc versatil

zilele (mi) se topesc –
vitamină C efervescentă colorată în gri
dezbrăcată de viață
îmbrac matca tăcerii
garnisită cu suspine
acuz timpul de echivoc
lupt cu fantome de secunde-clișeu
înfig cuie în umbra lor
le răstignesc amintirea
culeg lacrimi frustra(n)te
din zile muribunde
învelite în lințoliul nopții
mă pierd în jocul versatil
începe chiar să îmi placă
aceeași așteptare devorantă
a nimic a nimănui a orice
aceeași mutare (a nebunului)
de pietre crescute în suflet
totuși ceva se întâmplă
regele n-a murit
soarele zâmbește prin hublou
scrijelind ruine

zbor persuasiv

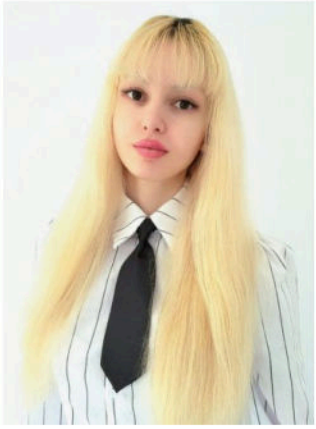
viața
pistă obscură de persuasive zboruri
oameni de gheață
surghiuniți de săgeata crivățului
agățați (uneori) de (aceeași) mătură
sfidând/scrutând depărtările
pinguinii singurătății
și-au făcut cuib în iarna noastră
încălzind între pene
amintiri degerate
destinul își savurează
noua felie de tort
garnisită cu zăpadă
frișca se dă pe cartelă
gustatul provoacă hipotermie
suflete în colaps
cui pe cui se scoate
o lacrimă înghețată
vindecă frigul dinăuntru
vara
iluzie pe retină
blocată vindicativ sub gene

ISABELA HAȘA

Ce mai fac?

Trăiesc adunând în mine chipurile celor dragi,
ca pe niște lumini care nu se sting niciodată.
În tăcerea dintre gânduri îi rostesc fără glas,
iar dorul meu le țese numele
în fiecare bătaie de inimă.
Când singurătatea își întinde umbrele,
îi chem mai aproape decât aproapele,
și din adâncul sufletului
îi ridic ca pe niște amintiri vii,
calde, tremurânde, necuprinse de timp.
Pe cei ce curg prin mine,
ca o prelungire tainică a ființei,
îi țin strâns, dincolo de depărtări și hotare,
căci nici spațiul, nici clipa nu pot rupe
firul subțire și neclintit al iubirii.
Oriunde ar fi – în lume sau dincolo de ea –
ei rămân în mine ca o lumină curată,
o prezență neîntreruptă, blândă și sigură,
o iubire care…
nu se sfârșește, niciodată.

MARA HAȘA

Fă-i loc (dar nu prea mult)

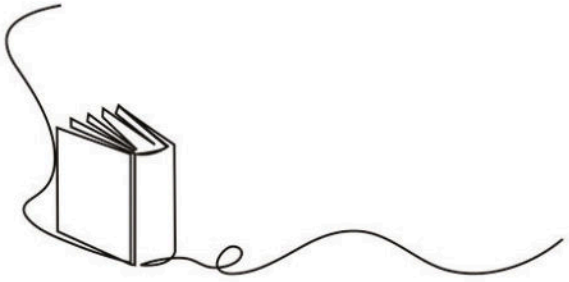
Fă-i loc iubirii – dar vezi să nu intre,
Că poate se-mpiedică-n gânduri spre minte.
A venit ieri, cu pantofi fără talpă,
Și a bătut la ușă din interior, în șoaptă.

Avea un hanorac cusut din întrebări
Și buzunare pline de goluri și mirări.
Și-a căutat cheia într-un sertar de nori,
Dar a găsit o lingură care cânta în culori.

Tu i-ai spus: „Intră!”, dar ea a ieșit,
Pe geamul închis care acum s-a prăbușit.
Și dulapul tău plin de „ce-ar fi fost cândva”
S-a făcut papuc și-a plecat undeva.

Umerașele râd, dar numai în oglindă,
Iar hainele tale nu vor să te prindă.
Fericirea stă jos, dar aleargă-n cerc,
Și-ți cere o hartă desenată pe-un bec.

Iubirea? Nu vine. De fapt, a plecat.
Sau stai – e aici, dar plutește pe-un iaht.
Și dacă o vezi în pijamale de fum,
Nu-i spune nimic – măcar, nu acum!

SIMION COZMESCU

Acuarelă

doi copii
aşteaptă pe treptele unei alimentare
ploaia
să înmoaie această după-masă scorojită
poate oamenii ieşind vor privi la cer
apoi la ei
băiatul şi fata măsoară timpul
în ambalaje de chipsuri
pe măsură ce copilăria le înghite monezile
ca un joc mecanic
vântul împrăştie bucăţi de înserare
ce se lipesc de tălpile trecătorilor
o litanie pâcloasă adastă peste acoperişuri
o vreme
în rigole curg ape pline de culori
ploaia a lăsat strada în gri şi negru
două pete se estompează
îmbrăţişându-se neauzite

Nostalgie

Din degete îmi curgeau străzi prelungi
cuvintele se plimbau în silabe albe sau colorate
străzile duceau în parcuri
unde lumina cânta prin ramuri
nu aveam nevoie de mişcare ca să înţeleg
aveam nevoie de inerţie de oprire
într-un cuvânt
care să mă cuprindă
plimbarea ar fi fost o respiraţie peste febra
unui sentiment
suflarea mamei peste o frunte arzândă de copil
care creşte prea repede pentru o copilărie
mult prea scurtă
din degete îmi curgeau străzi care hoinăreau
prin oameni
admirându-le inima şi ochii de culoarea
lemnului neştiutor
odihnindu-se într-o poezie scrisă pe un laptop
prăfuit
eram noapte şi eram poate primăvară
sigur nu eram om
pentru că prin mine nu se plimba nicio stradă
iar degetele le păstram cu nostalgie
de pe vremea când eram
copilărie

NORA HRUBAN

Hazardul

Ne înrobește nefirescul...
Strălucitorul fulger ce-ți arde sufletul
Solie a ființei tale
Trezită din hazard,
Mereu pe un drum necunoscut.
Nimic mai sublim
Decât lacrima de bucurie
Alunecă pe obrazul de cleștar...
Forma-ți vibrează
Și continuă zbaterea spre infinit.

Dansul cobrei

Cutremur pe Terra în tigve pământene
Al vieții fir s-a rupt de izvoarele străbune.
Prinși în dansul cobrei
Suntem miliardele ei de capete,
Înfierbântate de veninul
Prevestitor de moarte,
Încolțite de ele însele, neobosite,
Se avântă-n neștire spre inevitabila pieire.
Bat clopote în inimi zdrobite de teamă
Iar dansul te cheamă
În timp ce Pământul la viață ne-nhamă.

*

Marea destrămare

Vom deveni îngeri de piatră
În viitor și pe vatră.

În umbre zace puterea cea mare
Frântă-i de pofte necurate
Brațul și brazda gem sub patimi
Triumfătoare.
Minciuna-i suverană,
Credința-i în zdențe,
Liniștea tremură în fiare,
Răul ne afundă-n asfințit,
Lacrimile de bucurie și florile speranței
Crucificate vor fi pe vecie.

În labirint

Strigăt disperat în suflet
Când inima e desenată
Precum o frunză savantă
Pe arcușul naturii
Torturată de presimțiri ireale
Risipite prin alte lumi
Se zbate și bate în piepturi istovite
Se sfarmă la prima lovitură
Când drumul vieții devine
Un întunecat și nesfârșit labirint.

Zidul tăcerii

Priviri de vultur
În lacrima de foc
Mă ard când drum
Își fac în cuvânt
Vin la tine zgomotos și rece
Cu un strigăt de trădare
Mă caut în zidul tăcerii
În ochiul albastru
În ochiul de lut
Să mă adâncesc
Tot mai mult în necunoscut.

Calul troian

Somnul cel de moarte...
Îngenuncheat și înfășat
De împietritul geniu al răului
Cu beznă-ți spală creierul
Și duce-n vîrtej steaua speranței tale.
Calul nărăvaș...
Primit în dar cu mare tam-tam,
Se rostogolesc sub copitele lui
Tigve goale, flămânde de aur
Și însetate de glorie deșartă.
Caii năzdrăvani aruncă limbi de foc
Care vor scrumi suflete pierdute și nevinovate.

EDUARD BUCIUM

Iubito…

Iubito, toamna asta-i mai frumoasă
decât oricare altă primăvară,
căci toate inimile-au fost acasă
de ziua mea, o seară și-nc-o seară.

Eu mă miram de ce frunza nu pică,
de ce nu-ncepe ploaia mocănească,
pricep acum că brumelor li-e frică
de oamenii ce știu să se iubească.

Tu nu știai de ce mi-s umezi ochii,
apoi ai înțeles că poezia
adesea plânge-n faldul unei rochii,
zâmbind mereu când scrie prietenia,

Această floare rară, fără prețuri,
ce-adună suflete să stea-n soborul
netemător de arșițe și-nghețuri,
atunci când vrea să-și ostoiască dorul.

Pseudochynegheticos

(fragment)

Când mi-ai făcut cadou un rând de coarne,
Se nimerise-a fi de boncănit.
Eu am dat vina pe-un instinct de carne,
Și-n loc să te blestem, te-am „reiubit”.

Tu ți-ai revendicat noi teritorii
Și ai nesocotit marcajul meu,
Iar eu m-am amăgit cu traiectorii
Ce nu intersectează-un alt „trofeu”.

Un timp credeam că e recuperabil
Terenul profanat cu voia ta.
Ce vis naiv, și cât de lamentabil
Masculul alfa poate „eșua”!...

A fost o luptă epică-ntr-o noapte,
Pe inimă s-a scris cu un cuțit,
Iar colții mi s-au frânt precum, de lapte,
Bieți dințișori, însă tu mi-ai „murit”.

În timpul hăituirii colosale,
Cu prăzi, capcane, focuri și final,
Cu interdicții matrimoniale,
Sezon de rut, delicii de-animal.

Dar îți doresc să-nvii în alte brațe
Mai tandre, și mai calde, și mai moi,
Poate-nțelegi de câte circumstanțe
Depinde „doiul” scris de mine-n noi,

„Murito”, nu-i tratat de vânătoare
Povestea cu finalul indecis!
Pe brazi, imaculat, prima ninsoare,
În loc de iarnă, un epitaf ne-a scris...

MIHAI MARC DOINEL

CERBUL CU OCHI CĂPRUI

Vom ajunge în curând la final de primăvară,
Deja-s înfloriți castanii, semn că vara-i pe aproape,
Păsările își fac cuiburi, le văd cum întruna zboară.
Salcia de lângă râu își lasă crengile în ape.

Râul curge-ncet la vale, el își știe rostul lui,
Libelulele vânează, au un fel de ritual,
Căprioarele-s pe deal, iar un cerb cu ochi căprui...
Le păzește-ntreaga zi, pare-un rol mărunt, banal.

Sus, pe boltă, zboară-n cerc doar un uliu singuratic,
Din pădure se aude cântecul prelung, de cuc,
Eu pășesc pe o cărare, sunt prea singur și apatic,
Nu știu unde e izvorul, cât mai trebuie să urc.

Soarele coboară-ncet, e la orizont... deja,
Un cioban și-adună turma și pornește către casă,
Câinii latră... bucuroși, tună-n cer, pe undeva,
Simt miros de iasomie, înserarea-ncet... se lasă.

ARIPĂ PLUTIND PE UN RÂU

I s-a frânt o petală,
Trandafirul e trist, mult prea trist,
Îi era frică de boală,
I-am șoptit: privește. Rezist.

Eu însumi mi-am pierdut o aripă,
O văd plutind pe un râu,
Nu plânge, e multă risipă,
Ești frumos și încă ești viu.

S-a lăsat o tăcere deplină,
Dialogul ciudat s-a-ncheiat,
Pentru tăcere cine-i de vină?
Dialogul, de fapt, s-a-ntâmplat?

ULTIMUL LEST

Nu-i un moment oportun,
Deocamdată cărarea-i ascunsă,
Frunzele, aș vrea să le-adun...
Dar lumina-i, încă, difuză.

Într-un colț de pădure se-adună...
Jivinele nopții trecute,
Într-un fel am trecut de furtună,
Voi merge, încet, înainte.

Ce ciudat! Mă simt mai ușor,
Răscruci mă așteaptă... probabil,
Privesc în urmă cu dor,
Trecutu-i, încă, palpabil.

Îl ating și simt că mă arde,
Îl arunc ca pe ultimul lest,
Merg pe drum... mai departe,
Nu-i timp, nu-i timp de protest.

ÎNGERII LUCREAZĂ ÎN SCHIMBURI?

Mă-ntreb, îți mai place când plouă?
În cer or fi anotimpuri?
Dimineața, în iarbă, e rouă?
Îngerii lucrează în schimburi?

Mă-ntreb, ghioceii-ți mai plac?
În cer apar... primăvara?
Draga mea, nu-mi cere să tac,
Să știi că-i mare povara.

Mă-ntreb, dimineața ce faci?
Știu că-ți plăcea o cafea,
Iubito, nu-mi place că taci,
Tăcerea aceasta-i prea grea.

Mă-ntreb, acesta e drumul?
Undeva, către capăt, e-un zid?
Îți simt, câteodată, parfumul...
Porțile, apoi, se închid.

ANUL ACESTA

Anul acesta va fi... anul meu,
Voi fi fericit, atât cât se poate,
Gânduri, tristeți,â rămâne-or în spate,
De mine-oi avea grijă... mereu.

Anul acesta... va fi mult mai bun,
Sunt sigur de asta, așa e firesc,
Voi fi mai atent și tot ce-mi doresc...
Momente frumoase, în suflet s-adun.

Anul acesta, cu bune cu rele...
Va fi mai curat, mult mai curat,
Povestea e simplă, nimic... complicat,
Vreau să mă bucur de zilele mele.

Anul acesta... va fi diferit,
Depinde de mine, numai de mine,
Îmi doresc bucurii și zile senine,

La capătul lui... să fiu fericit.

ZÂMBEȘTE MAI DES

Hai, zâmbește, e timpul s-o faci,
Lasă povara să cadă încet,
Te rog, încetează să taci,
Lasă lumina să-ți intre în piept.

Hai, zâmbește, cocorii-s aproape,
Clorofila se plimbă prin crengi,
Lasă lumina să-ți intre în pleoape,
Încetează, încetează s-alergi.

Hai, zâmbește, motive mai sunt,
Trecutu-i acolo, la tine... în minte,
Atâtea minuni mai sunt pe Pământ,
Fii optimist, e timp... înainte.

Hai, zâmbește, nu fi resemnat,
Treci peste toate... zâmbind,
Cerul, deasupra, e mult mai curat,
Va fi primăvară-n curând.

Viața are reguli bizare,
Uneori nu prea ai de ales,
Urmează-ți propria cărare,
Și... zâmbește. Zâmbește mai des.

DRUMUL CĂTRE POARTĂ

Uită-ți anii și trăiește-ți viața,
Altă șansă nu vei mai primi,
Omule, spre stele-ntoarce-ți fața,
Iar în urma ta... nu mai privi.

Ai uitat, probabil, ce înseamnă...
Să ai grijă-n primul rând... de tine,
Te-ai trezit deodată-n plină toamnă,
Și te-ntrebi: acum ce se cuvine?

Până la un punct e de-nțeles,
Ai avut, mereu, grijă de alții,
N-ai avut, probabil, de ales,
Doar ai tras, ai tras ca apucații.

Omule, de-acum e rândul tău,
Nu știi câtă vreme ai în față,
Ai trecut prin toate, ți-a fost greu,
Dar acum ocupă-te de viață.

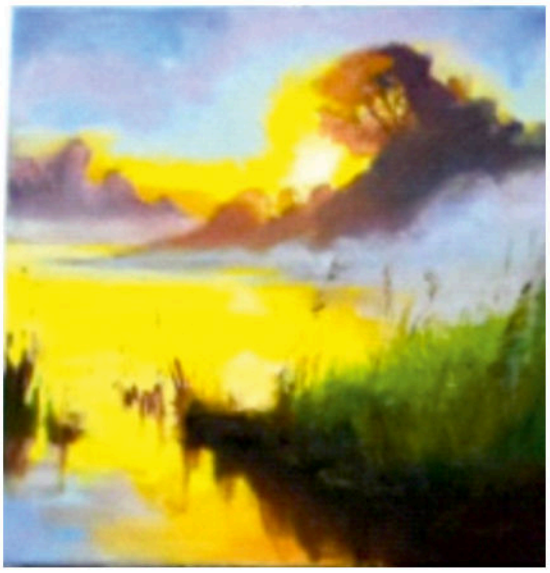
Dăruiește-ți bucurii mărunte,
O plimbare-n parc, dacă-ți dorești,
Nu-i în preajmă nimeni să te-asculte?
Să-ți asculte... vechile povești?

Ai fost personajul principal,
Acum ești un simplu pelerin,
Plimbă-te prin parcul tău banal,
Ceru-ți fie, mai mereu... senin.

Eu sunt umbra care te-nsoțește,
Cred că mă percepi ca pe o soartă,
Sunt un suflet care te păzește...
Și-ți arată... drumul către poartă.

IULIA MARIA CIHEREN

Lucrări realizate de Jimmy Cummings

Balada unei frunze

Te-ai lăsat prinsă de pom
O vară întreagă.
Acum, te desprinzi ușor și melancolic
Spre recele și umedul sol.
Lumina ta ruginie e aprinsă,
Emoția ta mă frământă,
Mă apasă și mă doboară.

Ultima dorință
Ochii mei te sorb,
Te cheamă, te vor
Ca o frunză ruginie căzută cu dor.

Cad frunze de joi până luni
Clipele se scurg vioi.
Toamna cad frunze de tei, de dor.

Tăcerea cuvintelor

Tăcerea cuvintelor e dureroasă,
E apăsătoare și tristă.
Sorbeai din cafeaua maro,
Și nu-mi mai spuneai nici măcar *iubire*.

Tăcerea cuvintelor e dureroasă,
E grea, e mută și acută.
Stăteai și mă priveai în gol,
Din halatul tău maro.

Tăcerea cuvintelor e dureroasă,
E anevoioasă, furioasă.
Ușor te desprindeai
De noi, de noi doi.

Plecare

E timpul să plec,
S-a făcut tăcere în amintirea cu tine
Câte un mic suspin mai fuge agale
Cuvintele sunt moarte încet-încet.

E timpul să plec,
Să te las liber și zâmbind,
Să nu te mai visez nicicând,
Să nu-ți mai vorbesc în gând.

E timpul să plec,
C-am atâtea motive,
Să nu mai visez,
Să nu mai cred.

Curcubeu

Curcubeu de cuvinte,
Curcubeu de emoții,

Curcubeu de trăiri,
Ghemuite-n mine toate.

Curcubeu de fluturi,
Curcubeu de petale de măr,
Curcubeu de buchete,
Adunate-n gânduri toate.

Curcubeu de rai,
Curcubeu de păsări,
Curcubeu de oameni,
Miros și simt a uitare.

ALEXANDRA DOGARU-ALDO

Imposibila regăsire
(amfibrah)

Furat, ca și ea, de aceiași,
și dus undeva, la cerșit,
în fața statuilor înalte
Cu chip de titan adormit,
E timpul să caute-n alte
Istorii supușii ei ași.

E dama de cupă, nebuna
Orașului mort, dispărut,
Priviți-o cum caută riga!
În visul de orb, un sărut,
Așa cum cobise ei stríga,
Primise și-o arde întruna.

Perpetua metempsihoză
Ne-aduce în crud contratimp
Când tu prăbușit mori pe trepte
Eu umblu cu zeii-n Olimp,
Apoi, când ești rigă, nedrepte
Ursiri mă închid într-o roză.

Strivite sub talpă, petale
Petrec în parfum neștiut,
Închide-mă-n tâmplele tale,
Lunatică umbră de lut!

Rondelul lanțului karmic

Pădurii fugară, picată-n oraș,
Venită cu ploaia din râu înălțată,
Mă simt înzidită de roata zimțată
Ce-nchingă un spirit de cal nărăvaș,
Sunt șarpele boa cu lațul abraș
Din ochiul ce-nvinge o-ntreagă armată,
Pădurii fugară, picată-n oraș,
Venită cu ploaia din râu înălțată,
Sau, poate, mi-e timpul năvod ucigaș?!
Spre sine aruncă otrava curată
Balaurul – limbile sale arată
Momentul din urmă al unui ostaș,
Pădurii – fugară, picată-n oraș.

Pândarul – I

Un paznic pur, comorilor, rămase
Pe ape, în văzduhuri și-n țărână,
Cu scutul și cu spada la-ndemână,
Ispitei să-i strecoare frica-n oase.
Virtuților înferecate-n vase
De-argint curat și sfânt, în loc de grână,
Un paznic pur, comorilor, rămase
Pe ape, în văzduhuri și-n țărână,
Cu trupul descarnat, privind din oase
Eterna frumusețe din fântână,
El vede în oglindă o păgână
Și un oștean ce-adesea o visase.
Foșnind, un abur trece rar prin case,
În somn sărută talpa de cadână
Posibil fur cu simțuri de mătase,
Doar el cunoaște limba ce-o îngână –
Un paznic pur, comorilor rămase.

GABRIELA BOTICI

Anatomia amintirii

Sub cripta amintirii tăcerile pulsează
ca sângele în vene în trupul din pământ,
esența caldă-a lumii, din vechiul legământ,
deschide timpul vieții, subtilă, printr-o frază.

Se-nchină rațiunea la umbră de cuvânt,
născut din conștiința ce veșnic grațiază,
iar lupta dintre ele-i o altă ipostază
ce doare și sfărâmă al fericirii cânt.

Ce este amintirea? Ce oare o fi vrând?
E umbra ce se-ntoarce să picure o clipă
în inima ce râde sau moare ascultând,

e pasărea ce-și vinde chiar propria aripă
să simtă iarăși vântul prin suflet fluturând…
ecoul cel din urmă când moartea se-nfiripă.

Emanația clipei

Gândul moare-n clipă, clipa naște gând,
efemerul astăzi doarme-n stropi de lut,
sufletul ne poartă spre-un tărâm temut,
zborul alb se frânge, stând mereu la rând.

Timpul fără margini este-un împrumut,
umbrele din suflet sângerează când
ploile de stele ard pe cer plângând,
când ce n-are nume pare-un început.

În marea de umbre, totul e tăcere,
visul se destramă, rece și pustiu,
inima-și găsește singura putere,

de-a rămâne verde chiar și-n cenușiu.
Dincolo de lume, făr-o mângâiere,
scriem în lumină ultimul târziu.

Uși închise

Nu căuta lumină în suflete obtuze,
căci mințile închise sunt puse sub zăvoare,
nici vorba nu pătrunde în ziduri reci și-amare,
iar adevărul moare când toți vor să-l refuze.

Sunt inimi ce stagnează sub grele-ncuietoare,
cu gânduri izolate și doar scântei confuze
ce doar rescriu cuvinte născute să acuze,
unde ideea scurmă motive să omoare.
Tu caută ferestre cu florile în glastre,
și uși ce stau deschise, cu pâine și cu sare,
căci doar acolo clipa dezleagă zări albastre

și zâmbete senine și toate necesare
ca să-nflorească timpul în cugetele noastre
și să rodească-n spirit dorința de-nălțare.

MIRELA GRIGORE

Zborul spre Înalt

Nu-i zid să stea în calea acestui zbor spre soare,
Nici lanț să lege gheața de magma din bazalt,
Căci dragostea e poarta deschisă-n altă zare,
Unde lumina curge ca apa din înalt.

E zarea fără margini, un țărm de libertate,
În care pieptul arde răsuflul cel mai pur,
Lăsând în urmă umbre și vămile-nserate,
Să se topească, liber, în marele azur.

Căderea din abisuri întinde aici aripa,
Nu e nici închisoare, nici cușcă, nici hotar,
Dorința e secunda ce îmblânzește clipa
Și face din iubire un nesfârșit altar.

O ramură de cântec răsare-n tine anume,
Purtând în ea ecoul unui tăcut sărut,
Căci dragostea e totul în mersul scurt prin lume
Și regăsești în Ceruri un tainic început.

Te pierzi în infinitul ce-ți cerne-n piept căldura,
Făcând din „colții" zilei un nesfârșit mister;
Leoaica lui Nichita, din „cercul ei de-a dura",
Înalță azi poeme poetului din Cer.

Vibrații

În anii mei fragezi se simte-adiere
În sufletul tandru răsar primăveri,
Cărarea iubirii se-ascunde în vrere
Să facă iar ziuă în floarea de meri.

Tu vii ca un viscol în casa-nvechită,
Dărâmi cu o mână ce sunt, ce-am fost ieri,
Te-arunci ca un vultur prin tremur și frică,
Iar eu sunt ispita ce arde-n tăceri.

Nu cauți iertare, nu ceri învoire,
Dar sapi cu simțirea adâncul din nori,

Ești râul ce-n mare revarsă uimire
Și pune-n săruturi mulțimi de culori.

Mă pierd printre macii ce sună în cântec,
Dansez printre visuri, iubind și negând,
În ochiul tău magic se simte descântec
Și cerul cu stele se frânge-ntr-un gând.

Iubire de-o vară, iubire de-o seară...
Ești cântec și vrajă prin trupul de ciută,
În gând te topești ca o floare de ceară,
Dar ești o leoaică ce-n vis mă sărută!

ANGELA PETRE

... DE LUMINĂ

În noaptea aceasta la porți ferecate
Eu vin cu Lumina în loc cunoscut
Sub ziduri căzute și clipe uitate
Prin mărăcinii unui vis din trecut

Vorbește-mi de doruri... le simt cum suspină
Le port ca pe jarul ascuns în cuvânt
Mai spune-mi de tine, că nu-s o străină
Pierdută pe mare cu pânzele-n vânt

Pe ziduri bolnave mai curge o rază
Ce spală coroane de regi fără tron
Și umbrele vechi gânduri noi eclipsează
Iubirea bătută pe cruce-n piron

Vorbește-mi de lumea pe veci rătăcită
De pașii ce caută drumul spre cer
De inima ta, de trădare lovită
De stele ținute sub pleoape de fier

Sub bolți părăsite cu îngeri de piatră
Nu totul se vinde, nu totul s-a frânt
Mai arde speranța în tainica vatră
Ce-nvață cenușa să crească-n cuvânt

Vorbește-mi de clipa ce pare pierdută
Când ochii sorbeau din același izvor
De timpul ce cade pe noaptea tăcută
Spărgând în bucăți amintiri care dor

Mulțime de lume... și murmur de șoapte
Și-o scară de aur din cer coborând
Iisus le aprinde făcliile-n noapte
Împarte iubire, iar noi stăm la rând

LA CASTEL

Captivă-s în castelul izolat
Resentimente urlă în pustie,
Se-ascund în poduri urme de păcat
Și lumânări se-aprind să le -împrăștie.

A căzut roua peste ochii dragi
Și somnul l-ai închis între obloane,
Când dimineața adia prin fagi
Plimbându-și frunzele printre coloane.

Cu gândurile treze până-n zori
Aștepți un semn de viață de la mine,
Și iscodind sertarul cu scrisori
Le descifrezi pe cele clandestine.

Umbrele nopții desenează iar
Pe vârf de munți apusuri sângerânde,
Iar toamnele renasc în calendar
Peste grădinile cu flori plăpânde.

Începătoșări te urmăresc discret
Pe doruri trec convoaie prăbușite,
Iubirea arde inimi în secret
Pecete-n semnături nedeslușite.

Se aude-un cântec mut de trubadur
La umbra nopții, vechiul legământ,
Aprinde-n rug blestemul ce-l îndur
Și-mi plec urechea straniu pe pământ.

Lucrare realizată de Luminița Cummings

GINA LUCA

Azi îmi sorb cafeaua-n pace

Ninge ca dintr-o fântână, fulg cu fulg pe tâmpla șuie...
Posesiva mea ninsoare, joc de litere rotunde
Mă pitește-n zațul cești, nopțile mi le ascunde
Și mă-ndeamnă la taclale, cu privirea ei căpruie.

Îmbătată de iubire, de vin fiert cu scorțișoară,
Îmi dezleagă tot misterul, mă destramă în cuvinte...
Îi destăinuiesc sfioasă, c-am fost vară și fierbinte
Și-am topit hârtia-n mână, bând zăpezi din călimară,

Că mi-am smuls din talpă sănii și m-am dezlegat de vatră,
C-am umblat haihui prin versuri și nămeții mă-nghițiră,
C-am umblat cu talpa goală prin zăpezi ce mă loviră
Și am ars ninsori de slove... și am devenit de piatră...

Blând mă mângâie ninsoarea, cu privirea ei de stele,
Descâlcind nodul de lacrimi ce-mi împiedică vorbirea...
-Fii copil și iartă-ți pașii! Pierde-te în fulguirea
Aripilor de zăpadă, aripi de lumină grele!

Mi-am destăinuit dezghețul la o masă de taifas...
Azi mi-e ziua mai ușoară, nu mai port ciulini în talpă
Mi-am tras sănii peste crivăț, chiot peste vara calpă,
Și îmi sorb cafeaua-n pace, căci în iarnă am rămas!...

Simt în mine derdeluș, al copilăriei glas,
Căci doi ochi căprui m-alintă cu ninsori albe pe-obraz!...

Amor omnia vincit

Cerul plânge, geme, arde
Ca versul din pântecul meu,
Bătrân prometeu...
Vântul cântă în lanuri dragostea mea,
Nuntirea unui ieri cu mâine.
Eu sunt spicul de grâu,
Tu-mi ești gustul de pâine.
Lutul mi se risipește în ape, în valuri,
Doar iubirea ta îmi înalță maluri
Și-mi toarnă-n clepsidră
Secundă după secundă,
Clipă eternă, clipă fecundă.
Au murit frunze, au căzut stele,
S-au perindat apusuri peste nopțile mele
Și sunt mereu mai bătrână,
Rănită la gleznă, reumatică beznă...
Dar tu m-ai prins de mână!
Și-n sufletu-mi trist de vioară amară
Mi-ai pus simfonii de cocori și primăvară.
M-ai înverzit pe dealuri, păduri și copaci,
Au înflorit câmpii și florile de maci.
Cu buze în sărut, mi-ai susurat:
„Acuma, taci!...”

Cerul râde, cântă, arde
Ca versul din sufletul meu,
Bătrân prometeu!...

Lucrare realizate de Jimmy Cummings

PETRUȚA NIȚĂ - BOCU

1.

prin ochii mei

port o îndoială
nici mare, nici mică, doar grea;
dimineața se trezește mereu
înaintea mea
zvâcnește prin tâmple
desenează fruntea
cu pecetea proscrisului
purtător de viață
condamnat s-o abandoneze,
apoi mă îndeamnă
să privesc vidul
prin care frământ ideile
din fereastra iluziei;
constantă și ingenioasă
știe, poate și vrea
să se prefacă în ceva frumos
atunci când o rezolv,
ca și cum doar așa
ar fi imposibil să mai văd
incertitudinea lumii
cum trece prin ochii mei

2.

sărutul care n-a fost

Nu cunosc ploaia,
gura ta vorbește limba apei
din colțul memoriei,
printr-un sărut care n-a fost,
în oase încă îmi tremură
peștii orbiți de albastru.

Nu ajunge să scriu
cuvântul apă și ploaia
să vină să-mi exorcizez setea
într-un poem anacronic,
cum niciodată
nu ți-am scris numele
peste pielea unui fluture,
fără să-i rup aripile.

Nu, nu cunosc ploaia;
doar fruntea cerului
care se șterge de sânge
pe dinlăuntru-mi,
atunci când nu mai pot
să-ți scriu un poem,
ca despre cineva
care îmi este străin.

SILVIA URSACHE

din Brega-Chișinău

METAMORFOZĂ

Din abisul dens de ceară, unde somnul se încheagă
Iese viața ca o sevă dintr-un trunchi cu ramuri verzi;
Nu e doar o amintire-a timpului care dezleagă,
Ci e pulsul ce sfărâmă carapacea de dovezi.

Printre umerii de munte, piatra s-a topit în șoaptă,
Devenind un prag de rouă pentru pronie și duh;
Se destramă giulgiul umbrei ca o vorbă.

Nu e sunet de aramă, ci e-un freamăt de mătase,
Un colind de nemurire ce se adună-n trup ceresc;
Peste rănile deschise, taina-ncepe să se lase
Ca un sol de miazănoapte în amurgul pustnicesc.

Azi tăcerea e o harfă, iar pământul e o rană
Ce se vindecă prin licăr de lumină și de har;
Învierea-i o zbucnire, aprigă, nepământeană,
Ce preschimbă-n rugăciune tot ce-a fost cândva calvar.

Se rescrie-acum hrisovul dintre lut și veșnicie,
Moartea-și pierde stăpânirea și blestemul ei impus;
Din mormântul fără nume crește-o sfântă litanie,
Iar genunea se apleacă sub privirea lui Iisus.

El se rupe de țărână, ca un nimb de dor fierbinte,
Biruind cu chipu-i palid legile de fier și lut;
Cerul sfânt Îl recunoaște, fără spuză de cuvinte,
Iar în urma Lui, infernul se topește-n Absolut.

BLESTEMUL LUPILOR

Pe cărări de iarnă urcă, fără vlagă, prin zăpadă,
Le-a-nghețat în vene umbra iuților, străvechi furtuni,

Iar din ochii lor de lună vrea lumina-n hău să cadă,
Ca o sabie barbară dobândită din genuni.

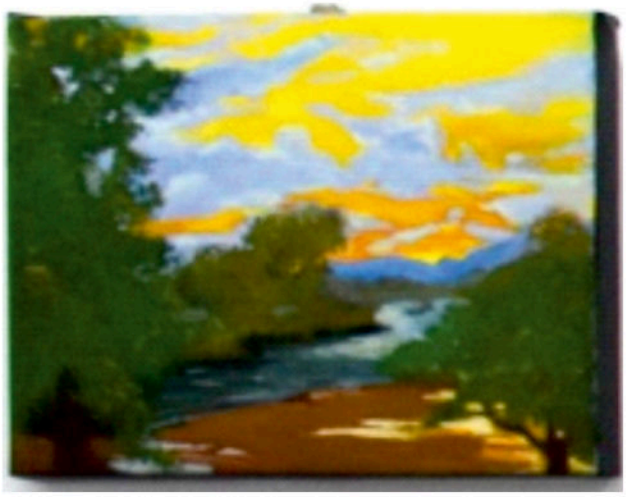
Lupii poartă-n fruntea haitei umbra vechilor păcate
Și-n picioare ei adună drumuri stinse din trecut,
Peste soarta lor amară cad blestemele legate,
Ca și cum ar duce-n cârcă o povară de demult.

Altădată-n munți de gheață își făceau bârlog în stâncă
Și se botezau cu sânge în tăcerea dintre pini,
Pe atunci pădurea toată le șoptea un vechi descântec,
Care sângera în purpur, ca apusul carpatin.

Astăzi stau cu blana udă lângă garduri nevăzute,
Nu sunt prinși, dar simt năpasta, ca un junghi în răsuflare,
Iar în loc de prăzi de noapte mușcă orele pierdute,
Pe când câinii harnici latră străjuind a lor hotare.

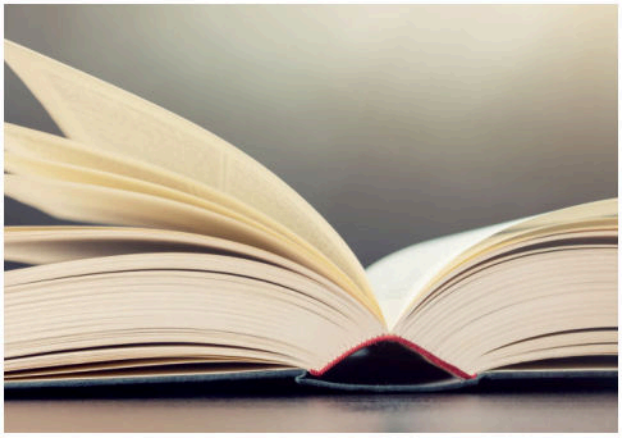
Însă, uneori, sub lună, când lumina lin coboară,
Se aprinde-n ei o vrere din acel trecut uitat,
Și atunci pășesc prin iarnă duși de firea lor de fiară,
Înapoi să-și ia pustiul, să se-apuce de urlat.

Lucrări realizate de Jimmy Cummings

ILEANA CORNELIA NEAGA

Poezii în grai

Postu Paşcelor

Iarna nici nu-i dusă bine
Postu Paşcelor sî pringe.
Zua-i cald, frigu-i pa sară
Mniroasă a primăvară.
Mneii-s mnici, fluturii zboară
Vîntu suflă într-o doară.

Bace toaca pa Tocila
La susăni*... gata-i slaina!
Sî vorbeşce, zău, pîn sat
Că porcu tăt l-or mîncat.

Negina gin grîu s-alege,
Vinerea, încet să fierbe
La S"înt Toager şî să mîncă
Cu zahar, ge vrei...cu nucă.
*
Spală părul, fecile
Cu apă şî iegeră
Sî fie păru frumos
Ca iegera sînatos.
*
Acuma mîncăm gi post,
Că şî Postu-are-un rost.
Postu ţînem, gi bîrfim
La popa ni spovegim.

Numa tînări-or uitat
Cum să jiucau altădat
Şî la cuci*, la Ţîc-Malai
Da asta nu-i nici un bai,
Tătă zua-s pa Tik Tok
Pă Facebook... şî-i doare-n cot
Că noi am intrat în Post!

(Regionalism: susăni- săteni de pe vale în sus; cuci – oină populară)

La cuci*

Ce s-auge-n Postu Mare
Harmalaie-n gipartare?!
Az, duminică-i în sat,
Oare ce s-o fi-ntîmplat?!
Trec io podu, ies în cruci:
Tînării jiucau la cuci*!
Şî mai mnici şî mai înalţ
Să jiucau flacăi, barbaţ.
Doi staceau între doi pari
Alţî-n faţă sî-ntorceau.
Toager lopta* azvîrli
Mnihai cu bîta lovi.
Lopta, pîn la nori ajiunsă
Da Nelu în mîni o prinsă!
Locu-acuma îl şcimbară,
Mînile să înalţară,
Ce folos o-luă la vale
Pîn muşuroi nu pa cale.
Ş-o taiară doi o tri
Gin parău s-o scoată, ni!
Da fugind să-mpegecară,
În cină* alunicară...
Cu leci* tăţi îs mocirliţ!
-Lasaţ cucii! Coborîţ.
„Ai, calca-v-ar sarahoi
Acu pun cioca* pa voi"!
Strig-o babă nacajîtă,
Ce trecea-n bîtă, propcită!

(Regionalism: cuci – oină populară; loptă – minge din păr de cal; cină – noroi; leci – lut; ciocă – baston)

La Sîngiorgi*

Ram gi fag cu frunză verge, pa la casă gi creşcini,
La Sîngiorgi îi plin tăt satul şî la noi şî la vecini.
Sămn ca pa Isus în casă, bucuroş îl gazduim
Ca şî pa icoana sfîntă ce cu evlavie o alduim*.

Punem clombuţăle* cruge, pîntre straturi, la fîntînă
La vramiţe* şî su streşîni, pa la grajduri cîce-o mînă,
Ca să spărie strigoii, soarta ra şi mitrulicii*,
Sî lase lapcele vacii, să pună pciedică fricii.

Cîn vreun beceşug ne pringe, potrivice-s gi leac bun
Şî cu ele-apringem focu, la cuptor, zău, drept va spun!
Gin grîu nou sî coacem pită şî prescură însamnată
Cu pristolnicul* sfinţît, pus gi-o văduvă „iertată”*.

(Regionalisme: a aldui – a binecuvânta; vramiţe – porţi mici; miitrulici – rude cu nălucile, strigoi; pristolnic – însemn religios (sigiliu cu însemnele de pe cruce); văduvă iertată – femeie în vârstă, babă.
Sîngiorgi – Sângeorz, Sfântul Gheorghe, 23 Aprilie)

Săptămâna Mare

Îi Săptamîna Mare, Prier în calindar
Cireşî-s încarcaţ cu flori dalbe, cituş*
O toacă bace-n geal, pa văi ecou-i clar
O mamă-ş strînge doru-n mînile cauş.

Şî oile-s ciopor, pascînd nilinişcice
Cu ocii umez, şciind ci-o sî să-ntîmple.
S-apleacă pîstă mal cu cloambile-nverzîce
O salcă care plînge cu mîţîşori pa tîmple.

Îi Saptamîna Mare tăt omu-acum postească,
Fasolea cea batută la loc gi cinste îi
Doar cîce-un pacatos, la dulce, az rîvneşce
-Ptiu!... Doamne, iartă-mă!... îş zîce-n gîndu lui.

Api* în Jioia Mare ceara sî topeşce
Sî împistresc* la uouă, sî mai ferb cu ceapă
Sî coace şî colacul, faşîr* sî pregaceşce
Sî aibă creşcinul după ce bea... apă!

Ia foc cimitirul, lumini îs aprinse,
Bucuria-i mare: - Cristos o-nviat!
Cerul sî gişcige, doruri mai îs stînse,
Lumină-i în suflet: - Agevărat o-nviat!

(Regionalisme: cituş - buchetel; api – apoi; faşîr – drob)

Ouă împistrice

Eram doar o fecişcană cîn mergeam în Jioia Mare
S-ajiut la-mpistrit* gi uouă la Ursei-n conea* gi vară.

Pcişîţa*, s-o-nmoi în ceară, nană Tiţă mni-arîta:
-Trage liniile subţîri sî nu-ţ tremure mîna!

-Modelul cu „spic de grîu”, hai nanuţă*, gi manvaţă
Şî aş vrea şî „floarea vieţî” pa ouăle mari gi raţă.
-Tri ouă v-oi împistri cu „pana ţabeanuli”
Ş-alce patru cu „prescura” şî „cecina braduli”.

Nanuţăle conturau modele cu-ngemînare
Iar noi, fecele, umpleam cu ceară păstă culoare.
Creion chimic dizolvam în borcan ce scufundam
Ouă încerate* bine, după care le zvîntam.

Ceara sî topea pa jar, ramînea uou curat
Fondu era lila-ncis iar modelu colorat.
Nu găsăşci pa şapce sace aşa ouă farbalice*,
Împistrice cu mnigală gi mînile iscusîce.

(Regionalisme: împistrit – încondeiat; cone – bucătărie; pcişîţa – tub subţire din tablă prins într-un mâner de lemn, pentru scris cu ceară încălzită; nanuţă – femei în vârstă; încerat – acoperit cu ceară; farbalice – vopsite)

În noapcea gi înviere

În noapcea gi înviere ieşam cu moşu* Georgiuţ
S-apringem lumini la morţ în ţîncerim* pa geluţ.
Argea focu vîlvataie, cu spuză pa noi ningea
Puşcau pruncii cu carbid, toaca gi-acu amuţa.

Cu pucere bacea popa în uşîle gi goron
Iar Cengiuţ cişcigea uşa, sî intre Maritu Domn.
Ni cema să-luăm lumină iar în grai gi cloapăt sfînt
Aveam bucurie-n suflet, biserica-nconjiurînd.

-„Hristos a înviat din morţi cu moartea pre moarte călcând”
Cu cagelniţa cu jar, popa cînta, tamîind.
Salta vesăl pîntre jîlţuri, mnielul mîndru-mprimurit*
Ce-aşcepta cu uăcii umez, trupu sî-i fie jertfit.

Lungă-era slujba-nvierii! Facea cruci moşu smerit,
Io cu uăcii pa icoane aşceptam să ia sfîrşît.
Luam Paşci, acas sî ducem, la acei fără gi pucere
Sî suie pîntre morminţ în noapcea gi înviere.

-Cristos a-nviat! strigam io, plină ge ceară
-Gevărat a-nviat! raspungea mama Marioară!

(Regionalism: moșu –bunicul; țîncerim – cimitir; împrimurit – gătit cu panglici colorate)

MARTICA ROȘCA

Omul care crede-n soartă

Omul care crede-n soartă
La lume nu dă socoată
Și face cum se gândește
Nimeni nu îi poruncește.

Cu-ajutorul Domnului
Își ia soarta-n mâna lui
Face rău sau face bine
Nu dă socoată la nimeni.

Că mulți trec pe lîngă el
Parcă nu-l cunosc defel
Întorc capul și se uită
Cu nimic nu îl ajută.

Mai bine să-l lase-n pace
Dacă bine nu îi face
Nu-i dau niciun ajutor
Ducă-se în drumul lor.

Că i-s prieteni ori dușmani
Îl cunosc de peste ani
Nu-ncearcă nimic să-i ducă
El tot singur se descurcă.

Știe Domnul

Știe Domnul în ce noapte
A venit spre răsărit,
Știe și din ce necazuri
Mâna lui m-a izbăvit.

Știe Domnul câte lacrimi
Și dureri mi-a alinat
Știe că în ceasuri grele
Pașii doar El mi-a vegheat.

Știe Domnul suferința
Nopților ce-am plâns cu-amar
Dar va face să răsară
O lumină nouă, iar.

Știe Domnul și cunoaște
Dorul sufletului meu
Și ocara ce-am purtat-o
Că trăiam Cuvântul Său.

Știe Domnul și ce luptă
Duc să mă păstrez curat,
Niciun picur de sudoare
Nu va fi de El uitat.

Știe Domnul câtă luptă-i
Să duci soarta ce o ai
Dar veni-va ceasu-n care
Socoteală o să dai.

Știe Domnul să plătească
Celor ce se ostenesc
Că din cea mai grea-ncercare
Îi mută-n raiul ceresc.

Să mai fim tineri odată

Să mai fim tineri odată
Tu june, eu mândră fată,
Dar s-avem mintea de-acuma
Nu ne-am da pe toată lumea.

Lasă-mă să pătimesc
Că n-am știut să trăiesc
Nici vreme ca să iubesc
Am știut doar să muncesc!

S-avem la copii de toate
Nu ziceam că nu se poate
Am fost tineri și munceam
Oboseală nu simțeam.

DORIN OLARIU

Sfântul meu, ION

Am avut și eu un ION
Cel mai bun din lume, OM,
A fost străbunicul meu
Om „pâinea Lui Dumnezeu”.

El, era „Împăratul Roșu”
Iară eu „sluga lui moșu”
Căci copil mic când eram
Cu el traiu-mi petreceam.

Moșul atunci când trăia
Pe toți nepoții îi iubea,
Dar eu eram cel favorit
Nicicând el nu m-a sfădit.

Într-o zi moșu-a plecat
Cu treabă pe-aici prin sat,
Iară eu, nepotul lui
Am luat coasa din cui

Vorba lui mi-am amintit
Și m-am apucat de cosit,
„Când înveți nepoate-a cosi
Bărbat la casă și tu vei fi”.

Am tras cu coasa prin iarbă
Dar n-am făcut mare treabă,
Coasa pe iarbă fugea
Și brazda nu se vedea.

Atunci mi-a ieșit în cale
O „iarbă” crudă și mare
Și pe loc am pus-o jos
Fiind de-acum tare fălos.

Nu am gătat de cosit
C-a fost greu și-am obosit,
Iar când moșul a venit
Isprava mea i-am povestit.

S-a uitat la mine mirat
Bucuros că nu m-am tăiat,
Și n-a fost deloc necăjit
Căci cartofii i-am cosit.

Mi-amintesc cu drag și-acum
De străbunicul meu cel bun,
Ce-a trăit pe-acest pământ
Și-a purtat nume de sfânt.

CONSTANTIN BRÂNCUȘI

Se împlinesc, mai acuși,
150 ani, de Brâncuși,
marele artist ce ne-a dăruit
comori fără de sfârșit.

Ne-a dăruit în tăcere
fără nimic a ne cere,
lăsând un sărut la poarta sa
ca lumea spre-a nu-l uita.

Și tot el ne-a dăruit
drumul către infinit,
greu și lung, un drum de vis
din Hobița la Paris.

Acolo s-a încheiat a lui poveste
și tot acolo se oprește
bucuria și necazul său
acolo odihnește acum în Dumnezeu.

Am construit după priceperea mea
din lemn, o parte din lucrarea sa,
în semn de înaltă cinstire
și-a sufletului său pomenire.

MARIOARA ARDELEAN

Zâna din vis

Noaptea rece,- ntunecată,
A cuprins natura toată,
Dar Crăiasa Lună-apare
Şi aprinde felinare.

Iar mămica se grăbeşte
Să-mi mai spună o poveste,
Înainte ca Moş Ene
Să dea iama pe la gene.

Zâmbitoare-mi povesteşte
Despre-o zână ce trăieşte
Într-o ţară minunată,
Cum nu-i alta-n lumea toată.

După ce am ascultat-o,
Adormind, chiar am visat-o.
Se făcea că mândra zână
M-a luat uşor de mână

Şi, plutind pe-un nor de vată,
M-a plimbat prin ţara toată,
Hotărâtă să-mi arate
Frumuseţi nenumărate:

Munţi semeţi, cu piscuri creţe,
Cu izvoare săltăreţe,
Şi cascade grandioase,
Cu şuvoaie zgomotoase,

Râuri şerpuind la vale,
Printre stânci săpându-şi cale,
Lacuri reci, misterioase,
Clipocind încet, sfioase,

Şi păduri semeţe-n care
Umblă cerbi şi căprioare,
Urşi, bursuci, râşi, veveriţe,
Lupi, mistreţi, jderi şi vulpiţe.

Multe necuvântătoare
Protejau pădurea mare,
Mii de păsări fericite
Concertau nestingherite.

Dar măiastra luminată
Mă tot duce şi-mi arată
Văi, vâlcele şi coline,
Ape limpezi, cristaline,

Pajiştile înflorate,
Bărăganul cu bucate,
Dunărea ce se mândreşte
Cu faună şi mult peşte,

Marea Neagră, înspumată,
Cu mătăsuri îmbrăcată –
Din volanele plisate,
Scoici pe plajă-ntruna scoate.

Briza mării, răcoroasă,
M-a trezit, dar sunt în casă,
În pătuţ cu păpuşica,
Iar cu noi este mămica.

I-am spus visul despre zână,
Despre ţara ei divină.
„Draga mea, măiastra este
Doar în vis şi în poveste,

Însă ţara arătată
Este chiar adevărată:
Este ţara ta, în care
Ai să creşti, iubito, mare!”

Zâna Roua

Tuturor ne place să trăim într-o lume a poveştilor, de aceea le citim sau le ascultăm fascinaţi. Acestea, purtate pe aripi de vânt, ne transportă imaginar în alte timpuri, de mult apuse. Tot aşa am aflat şi eu despre taina unei păduri întunecate, răsărite la poalele unui munte bătrân şi semeţ.

De-a lungul anilor, au crescut în ea copaci falnici şi înţelepţi. Spun înţelepţi, deoarece, în vremea aceea, ei se puteau înţelege cu animalele, ba mai mult, pricepeau graiul omenesc. Pe la mijlocul pădurii se afla o poieniţă frumoasă, luminată de razele soarelui. Iarba verde şi moale, aidoma unui covor mătăsos, se unduia uşor în bătaia vântului, salutând discret florile ce o împodobeau.

Acolo conviețuiau, în bună înţelegere, multe specii de păsări. Acestea făceau ca totul să fie încântător, prin trilurile minunate, ce formau un adevărat cor de muzică divină. Pe ritmurile melodioase, albinele delicate şi harnice îşi culegeau nectarul dintre petalele parfumate ale florilor, iar fluturii le ţineau isonul, în dansul lor zglobiu.

În acea atmosferă de basm, trăia o zână grațioasă și bună la suflet. Avea faţa delicată ca un trandafir, iar pielea de culoarea piersicii. Pletele-i aurii, precum razele de soare, atingeau pământul, atunci când trupul ei firav, purtând mirosul florilor, se unduia în mersu-i legănat, de gazelă. Ochii ei sclipitori şi mari, de culoarea azurului, priveau cu gingăşie tabloul feeric al poieniţei. Cu glasul cristalin, ca susurul apei de izvor, alinta pădurea, florile şi vieţuitoarele, ce îi erau prietene. Cu toţii o îndrăgeau foarte mult şi îşi petreceau mai tot timpul împreună cu ea, într-o continuă joacă şi veselie. Îi spuneau Roua. Nimeni nu ştia de unde îi venea numele. Am putea crede că i se trăgea de la faptul că era delicată ca o picătură de apă. Când peste poieniţă se lăsau umbrele serii, zâna cea plăpândă intra în căsuţa ei mititică şi cochetă, aflată în scorbura celui mai bătrân şi înţelept arbore. Acesta o iubea foarte mult pe micuţa zână, îi dădea sfaturi bune, îi spunea poveşti şi tot felul de întâmplări adunate în coroana lui bogată, împovărată de ani. În liniştea profundă a nopţii se auzeau şoaptele stranii ale frunzelor mişcate de vânt, iar acest lucru făcea ca basmele să devină şi mai misterioase.

Roua asculta fără să clipească, până când genele-i lungi şi moi de mătase coborau uşor, ca poieniţa fermecată, Roua era trezită de simfonia păsărelelor, care, după ce o salutau, o invitau bucuroase la masă. Ea ieşea veselă din căsuţa-i confortabilă şi se aşeza pe iarba proaspătă şi moale, delectându-se cu seminţele şi fructele aduse de prietenele ciripitoare. La scurt timp, apăreau zglobiile albine, cu pocale pline de nectar, care-i potoleau setea. Zâna cea frumoasă savura toate bunătăţile primite, apoi Craiul Fluturilor se apropia încetişor de ea şi o invita la dans. Din acel moment, toată suflarea poieniţei se prindea în horă, zburdând fără nicio grijă.

Roua era foarte fericită cu viaţa pe care o ducea. Totul a fost minunat, până într-o zi, când, în poieniţa liniştită şi-a făcut sălaşul o vrăjitoare urâtă şi rea. Aceasta, dând cu ochii de frumoasa zână, s-a înnegrit de invidie. Vezi bine că ea se ştia cât este de urâtă şi de aceea nu suporta frumuseţea în preajmă-i. În mintea sa bolnavă a început să-şi facă planuri cum ar putea fura frumuseţea zânei. Cu linguşeli şi vorbe mieroase, a încercat să se apropie de ea, pentru a-i câştiga prietenia. Roua, având sufletul curat, nu şi-a dat seama câtă ticăloşie zăcea în vrăjitoare. Dar staţi, dragii mei, căci fiind preocupată de răutatea nemăsurată a zgripţuroaicei, am uitat să vă zic cum o chema! I se spunea Mătrăguna, un nume care i se potrivea, de altfel, de minune.

Încetişor, valurile răcoroase şi întunecate ale nopţii i-au îndemnat pe locuitorii poieniţei să meargă la culcare. Intrând şi Roua în căsuţa-i liniştită, îi povesti bucuroasă bătrânului copac despre noua ei prietenă. Acesta, foarte speriat, a sfătuit-o să se păzească. Nu degeaba era el înţelept, bănuia ce punea Mătrăguna la cale. Roua i-a promis că o să fie atentă. Ce-i drept, a fost, dar în naivitatea şi bunătatea ei, nu credea că cineva ar putea fi chiar atât de rău.

Zilele treceau repede, iar vrăjitoarea se apropia tot mai mult de zână, reuşind să-i câştige încrederea. Şi iată că, într-o bună zi, s-a întâmplat ca ele să rămână singure în poiană. Toţi prietenii zânei lipseau, având diferite probleme de rezolvat. Mătrăguna a găsit momentul mult aşteptat şi, fără nicio jenă, îi spuse acesteia că îi doreşte frumuseţea. Trebuie să ştiţi că vrăjitoarea avea putere asupra zânei doar atunci când erau singure!

Auzind Roua ce unelteşte zgripţuroaica împotriva ei, şi-a amintit de sfaturile înţelepte ale bătrânului arbore. Cuprinsă de teamă, începu să plângă. Îi spuse vrăjitoarei că o iubeşte şi că a considerat-o întotdeauna prietenă. Scorpia nu s-a lăsat înduplecată de rugăminţile şi lacrimile zânei.

A prins-o de mâin şi a tras-o cu putere, vrând să o ducă în coliba ei aflată la marginea poieniţei. Zbătându-se disperată, Roua a reuşit să scape din strânsoare şi a fugit să se ascundă în căsuţa din scorbură. Înţeleptul arbore s-a speriat când a văzut în ce stare se afla frumoasa lui locatară. Bănuind ce s-a întâmplat, a încercat s-o liniştească, însă l-a cuprins o tristeţe profundă, deoarece, cu înţelepciunea lui, îşi închipuia ce va urma.

- Să ştii, draga mea, că vrăjitoarea are puteri diabolice! I-aş putea zădărnici planul, adică să o împiedic să îţi fure frumuseţea, dar atunci sacrificiul tău va fi mare, nu vei mai putea rămâne zâna de acum! spuse el abătut.

Roua a fost de acord să suporte orice sacrificiu, numai să nu rămână în mâinile zgripţuroaicei. Înţeleptul arbore, copleşit de tristeţe, dar cu multă dragoste în seva lui, îi vorbi cu blândeţe:

- Dacă asta îţi este dorinţa, să ştii că de mâine, în zori, te vei transforma în picături cristaline de apă. Ele vor înviora iarba şi florile în fiecare dimineaţă, până ce primele raze strălucitoare ale soarelui le vor atinge, salutându-le. Din acel moment, vor dispărea pe nesimţite, însă fenomenul se va repeta în fiecare zi, la nesfârşit. Se vor numi picături de rouă. Astfel, draga mea zână, nu vei fi uitată niciodată! Numele tău, frumoasă Roua, va dăinui pentru totdeauna, iar picăturile de cleştar vor mângâia florile şi iarba cu răcoarea lor, aşa cum făceai tu, cu gingăşia ta!

Arborele era mulţumit că o salvase pe micuţa zână din mâinile vrăjitoarei, însă dorea să o pedepsească pe aceasta pentru răutatea şi gândurile-i ticăloase. Pentru a-şi putea îndeplini dorinţa, trebuia să facă şi el un mare sacrificiu. A cugetat mult înainte de a lua o hotărâre, dar, gândindu-se la soarta micuţei zâne, s-a decis. A pedepsit-o pe vrăjitoarea cea rea şi urâtă, transformând-o într-o buruiană, numită mătrăgună. Astfel, în poieniţă s-a instalat din nou armonia. Mătrăguna creşte aiurea pe câmp, este o plantă otrăvitoare şi nimeni nu o vrea.

După sacrificiul său, bătrânul şi înţeleptul arbore, care i-a fost sfătuitor şi prieten loial zânei frumoase şi bune, a pierdut cunoaşterea graiului omenesc. În urma tristei întâmplări, copacii nu ne mai înţeleg limba, nu ne mai vorbesc, dar ne simt căldura şi dragostea, din felul cum îi îngrijim.

Lucrări realizate de Jimmy Cummings

VALENTIN DAVID

Incoruptibil

La rece, fără de ispită,
Cu mărul încă sus pe ram,
Alegerea cea mai cinstită
A fost făcută de Adam!

Fiecare cu Golgota lui

Încă din Antichitate,
Urmărind al sorții joc,
Unii-și poartă crucea-n spate,
Alții, lemnele de foc!

Mărul de lâgă Rai

Cu-Adam și Eva alungați,
Schimbați în inamici
Și viermii fost-au deportați…
Fiindcă au fost complici…

Bătaia e ruptă din Rai

Bătaia e un lucru detestat,
Deși apar și se ascut dispute:
Când se petrece-n Iad e un păcat,
Iar când se-ntâmplă-n Rai e o virtute!

Indice de refracție

Primind a Domnului lumină,
Atinși de o divină rază,
Toți credincioșii se închină…
Bigoții doar se prosternează!

Crăciun

Într-un Decembrie-ngheţat,
Creştin habotnic sau ateu,
Serbează porcul de Ignat…
Nu că se naşte un evreu!

S-a exagerat cu bustul

Chiar Domnul a dorit să fie
Și Eva, un bărbat fatal,
Dar ajungând la bărbăție...
Nu a mai fost material!

Evaziune în Rai

Când îngerii în grup se duc la bar,
Deschis de Petru, fără aprobare,
Îți pun setoși absintul în pahar
Și aripile-n cuie la intrare!

Făcător de minuni

Precum Isus l-am înviat
Pe un rusnac pe stilul vechi,
Căci mort de beat, eu l-am tratat,
Cu zeamă acră de curechi!

Dumnezeu dă, dar nu bagă în buzunar

Un hoţ, adunând la ciorap,
Află un ascuns adevăr:
I-a pus Dumnezeu mâna-n cap...
Doar ca să îl tragă de păr!

Talpa Iadului

Dacă Iadul are
Talpă și podea,
Sunt ciocanul care
Bate cuie-n ea!

Legea compensației

Chiar de Eva, negreşit,
Are-un șarpe mai puțin,
De la Domnul a primit,
Limbă lungă și venin!

OLIVIA NIȚESCU

Corfele

Una dintre cele mai fascinante experiențe vizuale trăite pe dealurile de la Ticiora și Pătran era privitul corfelor. Industria mineritului funcționa din greu în anii `60 în zona Săcărâmb – Certej. Mulți bărbați din Nojag erau angajați la mină și erau transportați cu camioanele în trei schimburi la mina din Săcărâmb. Erau îmbrăcați în salopete gri, în picioare aveau bocanci de mină, pe cap o caschetă, în mână lampa de carbid și-n spate un fel de geantă turtită în care aveau mâncare de-acasă. Un camion cu prelată îmbarca salariații, îi ducea pe drumul satului până la Săcărâmb și-i aducea înapoi la terminarea schimbului sau turei de lucru. Camionul acela gri-verzui, închis și prăfuit, era singura mașină care traversa satul pe vremea aceea, cu un sunet inconfundabil. Ne obișnuiserăm în așa măsură cu el, încât știam cât e ceasul când trecea prin fața porții. Mineritul era o activitate bazată pe disciplină, ordine, spirit de echipă, solidaritate...

Știam despre Săcărâmb că este mai dezvoltat decât Nojagul meu. Avea trei biserici: una ortodoxă, una catolică și una reformată. Noi, nojoganii, aveam doar una ortodoxă și Adunarea (cum i se spune casei de rugăciune a cultului baptist). La Săcărâmb era piață. Adică gospodari de pe satele învecinate mergeau cu lapte, brânzeturi, smântână, iaurt, ouă, fructe, făină, legume, dulcețuri, afumături (cârnați, șuncă, slănină, coaste de porc, puse în pod la conservare prin afumare), găini, curci, gâște și rațe vii sau tăiate, să le vândă doamnelor din Săcărâmb. Era vorba despre soțiile inginerilor unguri sau nemți care coordonau activitatea la mină și care locuiau permanent acolo, dar nu aveau pământ și animale.

Acolo era piața de unde se procurau bani de către țăranii care nu lucrau în minerit, dar aveau un surplus de produse și-l destinau pieței. Se câștiga bine. Bisericile, piața, femeile cărora li se spunea „doamne”, prezența banilor, locurile de muncă permanente, salarizarea erau criterii care-i făceau pe cei din satele învecinate să considere Săcărâmbul superior altor sate.

În acea perioadă, majoritatea caselor vechi din Nojag au fost demolate și s-au construit case noi, mai mari și mai moderne. Nu se știa de credite. Nici nu cred că s-a împrumutat cineva de la CEC (singura bancă din acea perioadă) pentru a se apuca de casă sau pentru a cumpăra pământ. Mineritul, cultivarea pământului și creșterea animalelor erau principalele surse de venit. Despre ai mei știam că vindeau porci și viței la târg, la Șoimuș, cam de două-trei ori pe an, când făceau bani frumușei pentru a continua construcția noii lor case.

La Săcărâmb se exploata minereul, care era scos la suprafață și așezat în niște containere montate pe funicular, numite corfe, stâlpii înalți traversau distanța de la Săcărâmb la Certeju de Sus, unde corfele erau descărcate, iar minereul supus unor proceduri de spălare. Apoi corfele se deplasau goale de la Certej la Săcărâmb, unde erau din nou umplute cu minereu brut. Acel du-te-vino al corfelor funcționa în toate zilele săptămânii, mai puțin duminica. Știam că se scoate aur din toată munca aceea și din toată forfota celor trei schimburi.

La scurtă vreme după ce s-au căsătorit, sora mea și cumnatul meu m-au luat și pe mine într-o călătorie la Săcărâmb. Am mers pe jos vreo două ceasuri bune, luând-o către partea de sus. satului Nojag. Am trecut pe sub funicular și am. văzut corfele de jos. Le-am văzut bine, fiind duminică și ele aflându-se în staționare. Erau uriașe. Nu mi le imaginasem atât de mari și dintr-odată mi s-a părut că trebuie să fie niște galerii și mai mari pe sub pământ, pe unde lucrează minerii, și că ar fi ceva înfricoșător. Dintr-odată, m-am gândit că oamenii aceia pot muri oricând, dacă se prăbușește pământul peste ei. Nu auzisem de accidente de mină până atunci, dar mi-am zis în gând: „Ce bine că nu avem mineri în familie!”

Cumnatul meu știa multe despre mina de aur. El știa să spună lucruri pe care nu le mai auzisem până atunci de la nimeni. Era informat ca o carte. „De aici s-a dus mult aur la Viena și Budapesta! Au făcut palate acolo cu aurul de-aici!” Așa zicea el și era ceva nemaiauzit. Cred că aveam vreo opt ani când am auzit asta de

la nenea Ion. „Și unde or fi Budapesta și Viena?" întrebam. „Aaaaa, în alte țări, departe, ți le arăt pe hartă". Nu am mai avut astâmpăr până la întoarcerea acasă, să-mi arate nenea Ion (așa îi spuneam cumnatului meu) Viena și Budapesta pe hartă. Îmi imaginam niște orașe uriașe, cu palate ca în basme. Au trecut aproape douăzeci de ani până am ajuns eu la Budapesta și am văzut palatele, care, da, erau ca în basme! Au mai trecut cam tot atâția ani până am ajuns la Viena și am văzut palatele, care, da, și acestea erau ca în basme! La Muzeul de Științele Naturii din Viena, aflat într-un palat, la secțiunea „Minerale", există exponate din săcărâmbită. Una dintre dorințele lui Ion era să meargă măcar o singură dată la Viena, să vadă acele palate. Oportunități au fost, dar el a tot amânat. În gospodăria de la Nojag, lucrul nu se termina niciodată, iar tata nu agrea ideea de a pleca cineva din familie în vacanțe sau concedii. Nimic pe lumea asta nu era mai important decât ca membrii familiei să-și vadă fiecare de treaba lui, fără întrerupere. Trebuia să insist, fiindcă tata plecase la ceruri, dar Ion, din păcate, a rămas captiv unei mentalități privind plecatul de acasă... și nu a mai apucat să le vadă. E unul dintre regretele mele, trebuia să insist. Aș fi vrut să-i văd uimirea din privire. Și aveam multe de vorbit...

Vasăzică în acele corfe cu pământ din adâncuri era aur! Am privit ani la rând corfele transportând pământ cu aur spălat la Certej, de unde lua drumul Vestului. Era ceva inexplicabil pentru mine cum aurul acela a contribuit la ridicarea de palate. Experiența mea concretă era că trebuia făcută cărămidă din lut și multă tâmplărie ca să construiești o casă, darămite un palat!

Ori de câte ori merg la Viena, fac ce pot să ajung la secția de „Minerale" a muzeului amintit, privesc îndelung mostrele de săcărâmbită expuse în aceleași vitrine și-mi amintesc cuvintele lui Ion: „Au făcut palate acolo cu aurul de-aici". Ceea ce nu înțelegeam eu, cu mintea mea de copil, era faptul că Viena nu era doar un oraș maaare, ci și capitala unui imperiu maaare!

Ajunși la Săcărâmb, am intrat și în școala unde fusese repartizată sora mea ca învățătoare, chiar în anul în care mă nășteam eu. Fiind duminică, nu erau copii, sălile de clasă erau curate, pe un scăunel, lângă soba de teracotă, era un lighean cu apă, un săpun într-o savonieră și un prosop agățat în cui pentru șters pe mâini. Tabla din lemn, vopsită în negru, lucea în așteptarea zilei de luni, când veneau copiii la școală. În timpul săptămânii, sora mea stătea la o gazdă, apoi, după căsătorie, s-a mutat împreună cu cumnatul meu la școala din Vărmaga, unde zeci de ani au servit ca profesori de limba și literatura română. Corfele au continuat să funcționeze multă vreme. Eram elevă de liceu, la Deva, și ele încă funcționau, până în octombrie 1971, când a avut loc catastrofa minieră de la Certej. La 4,55 dimineața s-a rupt digul și a alunecat muntele de steril din iazul de decantare al exploatării miniere Certej. În perioada1936-1971, au fost depozitate elemente de depunere complet diferite ca granulație, tasare și umiditate, care au creat o falie de alunecare. Digul s-a rupt pe o lățime de 80 de metri și, din iaz, au fost expulzați, în câteva minute, 300.000 de metri cubi de steril. Într-un sfert de oră, nămolul toxic a acoperit zeci de kilometri pătrați cu straturi până la jumătate de metru. Zeci de gospodării au fost înghițite complet de sterilul prăvălit. Au fost distruse șase blocuri care erau situate în aval de iaz, la o distanță de circa 500 de metri, în mai puțin de 20 de minute.

La primărie s-au înregistrat 82 sau 89 de acte de deces. Toate persoanele decedate au fost găsite goale, deoarece cianura ce se găsea în nămolul scurs a ars hainele de pe ele. Peste 100 de răniți au fost spitalizați. Fosta mea colegă de școală gimnazială, Popa Rodica (clasele V-VIII), se căsătorise cu câteva săptămâni în urmă. Se afla, împreună cu soțul ei, în casa lor de lângă iaz. Ea a fost descoperită, grav rănită, în mâlul văii satului, iar soțul ei a fost găsit decedat, după zile de căutări... În noaptea catastrofei dormiseră în aceeași încăpere. Am vizitat-o la spitalul din Deva, la câteva zile după dezastru. Era sedată și nu prea putea vorbi. Mi-am dat seama că nu realiza ce s-a întâmplat. Avea fața și mâinile pline de zgârieturi, iar picioarele bandajate. Mă gândeam cu groază la ce o să se întâmple când va afla realitatea. Muriseră și cumnata ei cu soțul și cei doi copii ai lor...

Cu numai o săptămână înainte, ministrul minelor de atunci, Bujor Almășan, împreună cu o comisie guvernamentală, a fost la Certej, a verificat iazul de decantare, a dat undă verde și au sărbătorit 225 de ani de minerit în zonă. După catastrofă, corfele s-au repus în mișcare, iar mineritul a continuat...

Mineritul din ținutul bogat în zăcăminte de aur, argint, minereuri complexe și metale prețioase s-a încheiat în anul 2006, când statul român a decis să renunțe la exploatare, după aproape trei secole neîntrerupte. Se pot vedea și astăzi terenuri neecologizate, clădiri miniere închise, galerii de mină ruinate sau blindate. Corfe nu mai sunt,

nimeni nu mai știe de ele, toate urmele lor au dispărut, ca și când nu au existat niciodată. În manipularea grosolană care a însoțit închiderea mineritului în zonă, voci politice care nu au avut niciodată de-a face cu mineritul, dar care cereau voturi cetățenilor, vorbeau cu emfază și nerușinare despre ineficiența acestei industrii pentru economia României democratice. Într-o totală necunoaștere și indiferență față de un trecut industrial secular, cu aroganță și triumfalism, au decretat închiderea minei. Cu puțină, nu cu multă decență, ar fi putut vorbi despre conservare, despre un posibil muzeu, despre un memorial al victimelor din 1971. Dar, nu! Nici măcar nu au vorbit!

Viața trebuia să continue în Certeju de Sus. Foștii lucrători din minerit au fost pensionați, au primit și ceva compensații, iar cei mai tineri au luat drumul străinătății, deoarece mineritul se închidea, văzând cu ochii, în întreg județul Hunedoara, iar locuri de muncă nu se întrezăreau. Odată cu dispariția corfelor a început depopularea satelor din comună, închiderea școlilor în mai toate satele, transformarea căminelor culturale sătești în birturi, cluburi cu jocuri de noroc sau, în cel mai fericit caz, săli de evenimente. Populația îmbătrânită a satelor nu a mai avut resursele necesare de a-și lucra pământul. Nici măcar grădina din jurul casei. Fără agricultură nu se poate face nici zootehnie. Așa că animalele care populau gospodăriile sătenilor și care constituiau sursa de hrană bio 100% au dispărut cu totul. Cu pensiile primite din minerit se poate cumpăra hrană de proastă calitate de la oraș, dar se pare că e mai bine așa. Nu mai necesită niciun efort... Odată cu dispariția corfelor au încetat să mai funcționeze regulat bisericile. La o populație din ce în ce mai redusă, se repartizează un preot la două-trei sate. Astfel, viața spiritual-religioasă devine episodică. Preoți inimoși, cu dedicație, se străduiesc să anime comunitatea în preajma sau cu ocazia unei sărbători importante, dar nunți oficiază rar, la ordinea zilei fiind înmormântările. Nu se stă mai bine nici la alte culte față de cel ortodox, majoritar.

Odată cu dispariția corfelor s-a schimbat complet viața oamenilor. În plus, puțini mai sunt cei care-și amintesc de corfe și de minerit. Nepoții foștilor mineri trăiesc la orașe sau sunt plecați în alte țări. Mulți au vândut proprietățile, iar cei care mai vin, din când în când, au propriile povești, aduc mici și grătare la caserole, dar, mai ales, sunt captivi smartphone-ului. A găsi un prilej să le vorbești despre corfe presupune o dibăcie psihologică greu de imaginat. De fapt, pe cine mai interesează o lume dispărută? O lume în care mișcarea corfelor era, zi de zi, cel mai fascinant lucru privit cu mintea și inima unui copil. Dar era mult mai mult decât atât. Era sursă de venituri, de prosperitate în toată zona. Astăzi, mai nimic nu amintește de mineritul milenar din zonă... Lumea e prea grăbită sau prea indiferentă. Dacă autoritățile ar fi făcut un muzeu al mineritului la Certeju de Sus, toată comuna ar fi putut beneficia de pe urma turismului, mai cu seamă că peisajul montan este fermecător, iar relieful permite practicarea unor sporturi și a vânătorii.

Doar statuia unui miner, ce se mai află în curtea școlii, a rămas ca un simbol singuratic. Nici aceea nu e expusă în loc vizibil. Am zărit-o din parcarea primăriei, fiindcă bătea soarele pe ea și mi-a atras atenția un fel de strălucire pe corpul din bronz al minerului trecutului...

(ianuarie 2024 – mai 2025)

SORIN MICUȚIU

Fragmente din volumul în lucru
Privilegiatul sorții

Mărturia unui copil despre numele său

Când eram copil, mă întrebam adesea de ce numele meu, Sorin, nu era unul comun sau pomenit în calendarele bisericești. Simțeam o ușoară nemulțumire și, poate, o urmă de invidie față de colegii mei care își sărbătoreau onomastica cu bucurie și fast. Îmi doream ca și numele meu să fie însoțit de o poveste sacră, să aibă un sfânt protector, să-mi ofere un fel de apartenență mai profundă.

În fiecare an, pe măsură ce treceau zilele de sărbători onomastice, trăiam momente de tăcere amestecate cu dorință. Îmi amintesc cum colegii veneau la școală a doua zi după ziua lor de nume, povestind entuziasmați despre petrecerile lor, lăudându-se cu darurile primite – de la jucării la dulciuri, până la cele mai surprinzătoare cadouri de care eram fascinat.

Îmi aduc aminte cum, în astfel de zile, îmi scoteam pachețelul de prânz, când îl aveam, și mă retrăgeam într-un colț, ascultându-i pe ceilalți. Îmi doream să spun și eu: „Și eu am avut o petrecere! Și mie mi-au spus toți 'La mulți ani!' pe nume." Dar tăceam, simțind în sinea mea că ceva lipsea, de par că numele meu nu avea voie să fie sărbătorit.

Într-o zi, i-am spus mătușii despre ceea ce simțeam. Ea m-a ascultat cu răbdare, iar când am terminat, mi-a luat mâinile în ale ei și mi-a zis:

– Sorin, dragul meu, nu uita că numele tău poartă lumină. Ești ca un soare pentru noi, iar lumina nu are nevoie de sărbători ca să strălucească.

De-a lungul timpului, aceste cuvinte și descoperirea semnificației numelui meu au început să vindece această dorință. Iar când, mai târziu, am citit cartea „Cum am vrut să mă fac sfânt" de Constantin Virgil Gheorghiu, m-am regăsit în povestea autorului și am zâmbit. Mi-am dat seama că, de fapt, tot ce căutam era acceptarea propriului meu dar – unicitatea numelui și povestea pe care o creez eu însumi.

Acum, când mă gândesc la acele zile, simt doar o dulce nostalgie. Timpul m-a învățat că fiecare nume are frumusețea sa, iar numele meu, legat de soare, este mai mult decât un simplu cuvânt. Este povestea mea, darul meu pentru lume, un simbol al luminii și nădejdii pe care le pot oferi celorlalți.

Privind în urmă, realizez că fiecare frământare din copilărie și fiecare dorință de a avea un nume „mai special" m-au condus spre un adevăr profund: unicitatea fiecăruia dintre noi stă în felul în care alegem să dăm sens darurilor pe care le primim. Prenumele meu, Sorin, este acum pentru mine un simbol al luminii, al renașterii și al nădejdii – o moștenire simplă, dar puternică, ce mi-a fost oferită de cel care inițial trebuia să îmi fie naș de botez. Chiar dacă deciziile vieții l-au purtat pe alt drum, acest dar a rămas cu mine, ca o binecuvântare tăcută, dar de preț.

Pentru cei care poate simt că numele lor nu le spune o poveste sau că nu îl regăsesc în lumina altora, vă spun un lucru: povestea numelui vostru o creați voi. Numele, fie el comun sau rar, religios sau laic, este doar o ramă pentru tabloul pe care îl pictați în fiecare zi prin ceea ce sunteți, ceea ce faceți și ceea ce dăruiți lumii. Fiindcă port în nume Soarele, am înțeles că lumina sa nu e doar pe cer, ci și în mine. Oriunde mă duc, încerc să aduc un suflet însorit, căci Sorinul meu e mereu gata să ofere căldură și nădejde celor din jur. Astfel, chiar dacă nu am zi de sfânt, fiecare zi în care aduc lumină altora devine o sărbătoare a mea.

Fiți mândri de numele vostru! Este un dar unic, un simbol al identității voastre, și, chiar dacă poate nu e rostit la marile sărbători, are propria sa strălucire, în felul în care vă reprezintă. Lumina voastră este ceea ce îl face cu adevărat valoros.

Lupta cu morile de vânt ale societății

Într-o familie numeroasă, cu nouă stele pe cerul vieții, una dintre cele mai luminoase, mama mea a plecat când împlineam un an. Soarta, însă, a ales să mă lase pe mine să continui călătoria printre constelațiile vieții. Dar ce înseamnă să pornești singur pe acest drum? Să te agăți de vise,

de speranța că vei găsi o ancoră, un far în noapte? Lipsa unui sprijin matern a fost prima moară de vânt cu care m-am confruntat, iar golul lăsat de absența ei a fost un ecou constant, încercând să mă doboare. Dar am ales să nu fiu o frunză purtată de vânt, ci să devin propriul meu sprijin.

Copilăria mea a fost asemeni unei furtuni ce mă purta printre valurile grele ale sorții. Colegii mei mă vedeau ca pe un vapor fără ancoră, dar am învățat să navighez prin apele tulburi ale prejudecăților și etichetelor. De câte ori nu m-am întrebat de ce trebuie să fiu altfel? De ce să fiu eu cel care poartă povara unei copilării grele? Dar tocmai această greutate mi-a clădit aripile rezistenței.

În anii de liceu și școală profesională, m-am simțit precum un râu ce-și croiește drum prin munți, săpând adânc în piatră pentru a-și găsi calea. Am luptat împotriva stâncilor neîndrederii și am reușit să-mi creez un curs propriu, neted și limpede. Dar au fost momente când am simțit că pietrele din drum sunt prea ascuțite, că presiunea celor din jur este prea mare. De câte ori nu am fost pe punctul de a ceda? Dar un glas interior mi-a spus mereu: mergi mai departe, chiar dacă nimeni nu crede în tine.

Viața de adult m-a adus în fața unor noi provocări, însă, asemenea unui meșter ce șlefuiește o piatră prețăioasă, am muncit cu răbdare și perseverență pentru a-mi îndeplini visele. Fiecare succes a fost o rază de lumină strălucind în întunericul îndoielii celor din jur. Dar cât de grea este povara visurilor când societatea te privește cu scepticism? Când oamenii te întreabă dacă vei reuși, iar tu însuți ai momente de îndoială. În acele clipe, am ales să nu privesc înapoi, ci să-mi transform frica în combustibil pentru a merge mai departe.

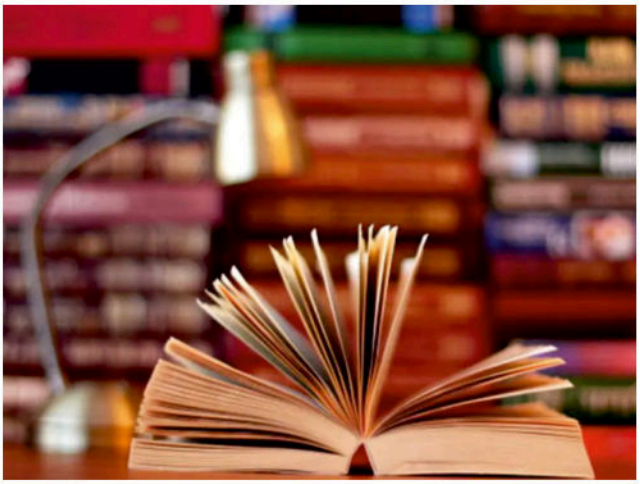
Cea mai grea luptă a fost la nașterea fiului meu, într-un sistem medical unde speranța era un fir de așchie. Viața lui a stat ore întregi într-un coș de rufe, cu două sticle cu apă caldă alături, singura sursă de căldură pentru trupul lui firav. Mă simțeam neputincios, prins între disperare și furie, privind cum se scurgeau orele și nimeni nu părea să audă strigătul meu mut.

În acele clipe, singura ancoră mi-a fost strângerea lui puternică de degetul mare, acel gest minuscul, dar plin de viață. O promisiune fără cuvinte că nu se va da bătut. Atunci am înțeles că, oricât de necrucrțătoare ar fi fost acea moară de vânt, nu aveam voie să renunț. Am continuat să lupt, să bat la uși, să cer ajutor, să nu las sistemul să hotărască soarta fiului meu. Iar el, acel pui de vultur ce părea condamnat să nu-și ia zborul, a dovedit că miracolele sunt posibile.

Astfel, am înfruntat „morile de vânt" ale societății, acele umbre ce par de neînvins. „Morile de vânt" sunt prejudecățile, neîncrederea, etichetele și toate piedicile pe care societatea le aruncă în calea noastră, încercând să ne oprească din a ne atinge potențialul.

Lupta cu morile de vânt nu este doar o confruntare exterioară, ci și una interioară. Teama pe care o inspiră aceste structuri invizibile, dar atotputernice, este adesea mai paralizantă decât piedicile reale. Este frica de eșec, de respingere, de a fi privit ca un răzvrătit într-o lume ce cere conformare. Dar tocmai această frică trebuie transformată în combustibil pentru visuri, în forța de a merge mai departe, indiferent de obstacole.

Lupta, însă, nu s-a sfârșit, și mă ridic în continuare în fața acestor mori de vânt, hotărât să le transform în aliați, să macine grânele speranței pentru o lume mai bună. Drumurile sunt lungi și povestea continuă, dar eu sunt pregătit să înfrunt orice furtună.

AUREL HĂRĂGUȘ

VECHIME

Într-un sfârșit de septembrie, mă aflam cu un bun prieten în Munții Orăștiei, într-un decor fascinant, cum numai toamna îl poate oferi, la un boncănit de cerbi. Pădurile de fag și stejar, mestecenii, au îmbrăcat haina gălbuie-ruginie a toamnei. Se dovedea a fi o toamnă foarte blândă. Ne întovărășea ciripitul vesel al cântăreților pădurii, acompaniat de șuieratul mierlei.

Perioada împerecherii cerbului carpatin se numește rut, iar vânătorii îi spun boncănit sau muget, fiindcă în timpul împerecherii, taurii de cerb își dispută întâietatea la cucerirea femelelor prin luptă cu alți rivali, lovindu-se în coarne. Sunetul coarnelor izbite și mugetele prelungi se aud până departe în serile și diminețile muntelui. În drumul nostru spre pătul, ne-am întâlnit cu o turmă de oi, în fruntea căreia pășea hotărât păcurarul, însoțit de câinii săi credincioși

Cu toate vitregiile ce i le-a hărăzit istoria, Dacul a rămas de-a pururi trăitor lângă Carpații săi. L-au călcat și l-au prigonit oștile împăratului râmlean, a văzut trecând prin văi, rânduri după rânduri, veac după veac, călărimile răsăritene; s-au petrecut tătarii, s-au petrecut turcii - el a rămas pământeanul de la Carpați. Pot spune istoricii că neamul părinților noștri se trage de la Traian și de la Roma, dar mai cu seamă se trage de la Carpați. Așa se explică de ce pământenii Daciei, înfățișați pe Columna lui Traian de la Roma, cu atâtea secole în urmă, au totuși chipul și portul pământenilor noștri de astăzi.

Așa bunăoară este multimilenarul obicei al transhumanței, atât de sugestiv redat în versurile de mai jos, aparținând lui Ștefan O. Iosif:

„Nu mai sunt pe luncă flori/ Văile-s deșarte/
Țipă cârduri de cocori/ Pribegind departe
Și văzduhul s-a înnorat/ Ninge sus pe munte/
Trec la vale la iernat/ Turmele mărunte."

Ne-am instalat degrabă în pătulul de pândă de la marginea pădurii, pregătindu-ne cu înfrigurare și nerăbdare carabinele. Peste pădure se lăsă liniștea, iar peste emoția așteptării, calmul și reveria. Nu trecu mult timp, și la liziera pădurii apăru un cerb falnic, însoțit de haremul său de șase ciute. Au început să pască liniștit iarba fragedă a tăieturii. Privind la acest tablou fermecător, mi-am amintit deodată de maestrul Sadoveanu, care cândva petrecuse multe momente asemănătoare în decorul fascinant de la Valea Frumoasei. Această imagine, împletindu-se în mod ciudat cu cea a ciobănașului pe care îl întâlnisem cu puțin timp în urmă, mi-a amintit de cuvintele maestrului referitoare la viața oierilor, adaptată ciclurilor anotimpurilor în zona geografică a Carpaților.

Această mișcare de la vale înspre piscurile înalte, și înapoi, o fac de mii de ani generațiile păstorilor de la Decebal-crai și de la străbunii și mai vechi. Opera marelui povestitor este o adevărată demonstrație, cu mijloacele artei cuvântului, a unității și continuității pe solul românesc, a unui neam de oameni cu însușiri fizice, cu trăsături de caracter, datini, credințe și virtuți spirituale proprii. Geto-dacii, caracterizați de către Herodot drept „cei mai drepți și viteji dintre traci", cu toate vitregiile ce le-a hărăzit istoria, au rămas de-a pururi trăitori lângă Carpați.

Deodată, am fost smuls brusc din gândurile în care mă cufundasem, prin chemarea dragostei și a vieții, care răsună prin mugetul puternic al cerbului. Lăsându-și lent capul pe spate, cerbul împinse aerul din plămâni prin gura larg deschisă, aburul fierbinte ieșind în nourași în aerul rece al toamnei. Sunetul gutural sparse liniștea naturii, ducându-se până departe peste culmile împădurite. Emoția vânătorească creștea de la o clipă la alta, dar cu toate acestea, carabinele au rămas mute în fața acestui grandios spectacol pe care Natura ni l-a oferit cu gratitudine și generozitate. Peste munte, noaptea și întunericul s-au lăsat încet, dar în depărtări se auzea un alt muget.

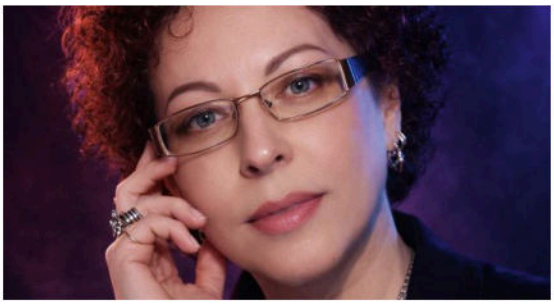
Am pornit pe cărăruia ce șerpuia printre trunchii groși, în liniște, pentru a nu tulbura cumva spectacolul, iar în drumul nostru am zăbovit pentru un timp la o stână pierdută în munte. Ne-a întâmpinat baciul, cu un zâmbet larg,

invitându-ne să gustăm din bunătățile muncii sale. Privindu-l, mi-a venit în minte povestea lui Badea Cârțan, care a dorit să vadă cu ochii săi Columna lui Traian, de la Roma, devenită act de naștere a Națiunii Române.

Acesta, în anul 1896, plecase pe jos tocind 4 perechi de opinci, pentru ca 45 de zile mai târziu, să ajungă și să se culce ostenit sub Columnă. Când s-a trezit, nu mică îi fusese mirarea când s-a văzut înconjurat de o mulțime de curioși. Unul dintre aceștia, zărind straiele ce le purta țăranul, și care se asemănau izbitor cu cele purtate de daci, de pe monument, exclamase uimit: „Un dac a coborât de pe Columnă!"

Continuitate pe aceste meleaguri, continuitatea naturii: au plecat berzele și cocorii; rândunelele, lăstunii, zburătoarele de apă. Toamna își intră în drepturi pentru viața care se va lua de la capăt în primăvară…

CAMELIA ARDELEAN

Prețul confortului

(din memoriile unei pisici agasate)

Mă cheamă Tigruţa. Nu râdeţi. Ştiu, nu e un nume spectaculos, nici măcar original. Dar nici Mona Lisa nu şi-a ales singură numele şi tot a ajuns celebră. Ce să fac, atât i-a dus mintea pe nerecunoscătorii pe care i-am adoptat. Da, aţi auzit bine: i-am adoptat! Ăştia susţin, în ignoranţa lor, că ei m-ar fi adoptat pe mine. Fals. Formularea corectă este: i-am ales. La două luni, cât aveam pe atunci, atât m-a dus capul: să iau sub protecţie nişte neisprăviţi. Păreau cam săraci, nu doar cu duhul, ci şi la propriu. Le bătea vântul prin buzunare şi le chiorăiau maţele de foame, de-am crezut că eu voi fi prânzul lor, după insistenţa cu care mă studiau printre gratii. Şi era normal: unde ar mai fi găsit o felină superbă ca mine, din viţă nobilă şi, pe deasupra, gratuită?

Am decis totuşi că au potenţial. Apoi mi-am spus că bogăţia nu aduce fericire şi că, probabil, oriunde ar fi fost mai bine decât în adăpostul unde ajunsesem dintr-un accident nefericit. O pisică de rasă, ca mine, merita mai mult. Mult mai mult. Dar… atât s-a putut. Karma o fi motivul pentru care am dat peste distruşii ăştia. S-or fi reîncarnat ca să se răzbune pe mine pentru ce le-am făcut într-o viaţă anterioară. Altă explicaţie nu găsesc.

La început m-au iubit. Mult. Necondiţionat. Sufocant. Ăla mic era să mă sugrume de câteva ori de atâta entuziasm. Meritam, la câte am făcut pentru ei! Nu să fiu sugrumată, ci adorată! I-am scos din depresie, i-am învăţat ce înseamnă afecţiunea autentică, i-am scăpat de musafiri… Toată ziua erau ciorchine

pe capul lor, până m-am enervat şi mi-am scos ghearele. De atunci, pragul locuinţei a devenit zonă interzisă.

Când îmi amintesc cum stăteau ca nişte popândăi plouaţi şi se holbau la mine, mă apucă râsul. Se hlizeau şi se strâmbau de parcă fumaseră „iarbă". Era clar că aveau nevoie de mine! La cât costă tratamentele pentru depresie, normal că le-am părut o investiţie avantajoasă. Sau aşa credeau, cel puţin. S-au înşelat.

La început se lăudau peste tot cu „fapta lor bună". Îşi sunau toate cunoştinţele ca să-şi expună „generozitatea". Habar nu aveau la ce s-au înhămat. Credeau că o pisică de calibrul meu se întreţine cu mămăligă şi zeamă de potroace. Nu, dragilor, dragostea trece prin stomac! Întreţinerea mea nu se compară cu cea a unui şoarece. Eu nu servesc lături, că nu sunt rudă cu „nea Ghiţă" sau „Groh-Groh", pe care l-aţi tranşat de Crăciun! Blăniţa mea fină are nevoie de plicuri Premium, igiena de nisip de calitate, psihicul de jucării sofisticate, pe care nu şi le permit toţi mucoşii, iar personalitatea mea – de dreptul exclusiv asupra întregului apartament.

În cele din urmă au învăţat cum se tratează o regină şi le-am iertat stângăciile. A fost nevoie de răbdare, dar a meritat. Până acum o săptămână, când le-a luat necuratul minţile. S-a dus viaţa mea de huzur. Zilele în care mă lăfăiam pe pervaz, la soare, contemplând copacii din faţa blocului. Siestele pe canapea, în diagonală, în faţa televizorului, la vreun meci, la o emisiune absurdă sau ascultând manele. Nu mă deranjau gusturile „elevate" ale adulţilor din casă, atâta timp cât eu visam ce voiam... Adio, pernă preferată, colecţie de cutii din carton, gheme şi mingiuţe! Înainte, eram divă: şedinţe foto zilnice, filmări din toate unghiurile. Acum mă simt ca un creion tocit sau ca un pix fără pastă, abandonat într-un sertar. Şi numai la auzirea cuvântului „om" mi se zbârlesc mustăţile.

În cei cinci ani de când nefericiţii ăştia locuiesc cu mine, universul a funcţionat corect. Pentru că eu eram centrul. Până când... a apărut el. Intrusul. Nemernicul mic. Tigruţ. Un ghem cenuşiu cu pete negre, care mieuna continuu ca o alarmă stricată. Am crezut că e o jucărie defectă. Din păcate, avea ochi, urechi şi mustăţi. Doamne, ce creatură hidoasă! Unde l-or fi găsit, la tomberon? L-au adus cică pentru mine, „să-mi ţină de urât". Pe bune? Piticul ăsta? Până şi numele lui pare o insultă personală. De parcă i l-au pus intenţionat, ca să mă ia la mişto.

Nesimţitul a intrat în cameră ca la el acasă, direct în cutia mea preferată – cea cu găuri în „tavan". A făcut o escală pe la bolul meu, pe care l-a golit în timp record, de parcă era fiul lui Terminator sau nepotul lui Jerry, şoricelul ăla din desene animate. Apoi a început să joace fotbal cu ghemele mele şi să-mi fugărească coada. În zece minute am fost deposedată de bunuri şi privilegii, fără drept de apel.

Fraierii care locuiesc cu mine au regresat instantaneu la stadiul de grădiniţă: „Vai, ce dulce e, pupe-l mama!". Dulce? Mai bine pupa-l-ar moartea! Liniştea mea s-a evaporat. Dacă îl mai văd o zi făcând tumbe pe bibliotecă, jur că explodez ca o oală sub presiune uitată pe foc. A făcut praf mobila din bucătărie (nu că ar fi arătat ea foarte bine nici înainte, dar acum parcă e scoasă taman din gunoi), a răsturnat ghivecele şi bradul de Crăciun, şi-a băgat picioarele (la propriu) în farfuriile de pe masa festivă... După ce a atacat mopul, mătura, perdelele, covoraşul din baie, gândacii de bucătărie şi propria-i umbră, am fost sigură că familia mea a adoptat, nu o felină, ci un experiment ştiinţific eşuat sau, mai rău, că a venit Apocalipsa. Într-o zi, a descoperit că pe aragaz e mai cald şi a adormit acolo. Păcat că nu a fost niciun ochi aprins. Fi-mi-ar scârbă de blana lui pârlită! Nu mai am mieunaturi să vă explic câte belele ne-a adus! Eu cred că nici nu e pisic, ci un hibrid între o vijelie şi un aspirator stricat. Şi culmea, de câte ori face vreo prostie, caricaturile astea de oameni mă ceartă pe mine, niciodată pe el! Cică eu sunt mai mare şi trebuie să-l educ. Vor să mă transforme din regină în bonă neplătită. Asta mi-a pus capac!

Şi să-l vedeţi cum îi manipulează! Sclifositul! Îşi dă ochii peste cap şi scoate un mieunat teatral de ţi se rupe inima, nu alta. A ajuns să primească bucăţile de carne cele mai bune, iar eu resturile. Că de, el trebuie să crească... Şi eu ce să fac? Să crăp? Să mă ofilesc?

Abia azi am înţeles că totul are un preţ: liniştea, exclusivitatea, confortul... Iar „factura" a venit sub forma acestui boţ îmblănit, cu reactor nuclear în piept. Dacă ăsta e preţul pe care trebuie să-l plătesc pentru viaţa de huzur pe care am dus-o până nu demult, mai bine plec şi înfiez altă familie, mai puţin dilie. Amărâţi sunt destui, n-or fi ăştia ultimii de pe planetă. Dar... stai aşa! De ce să plec eu? După ce am investit atâta timp ca să-i scot din bezna minţii? Nuuu... Mai bine îl disciplinez pe pigmeu. Îi impun reguli stricte. Îi aplic terapia cu miorlăituri. Sau, la nevoie, pe cea cu zgârieturi. O să-i arăt eu cine e şefa! Nu azi. Azi sunt obosită. Dar de mâine...

(premiată cu Menţiunea I la Concursul Naţional

de creaţie literară „Mărul de Aur”, Bistriţa, subsecţiunea „Proză scurtă – manuscris”, aprilie 2026)

CONSTANTIN STANCU

Ţara Haţegului sub un cer albastru

(Ioan Prodan, *Ţara Haţegului. Trasee turistice*, vol. I şi vol. II, 130 pagini + 170 pagini, Zalău: Color Print, 2023)

Ioan Prodan a trecut bine de optzeci şi şapte de ani, a lucrat şi este încă activ la Cooperativa de Artă Populară „Haţegana”, a iubit Ţara Haţegului şi mai ales munţii care ţin cerul mai aproape de oameni. Colaborator şi cititor pasionat al revistei „România Pitorească”, pasionat de turism şi drumeţii, a luat decizia să ne lase ca semn o carte în două volume cu un titlu direct şi semnificativ: Ţara Haţegului. Trasee turistice (vol. I şi vol. II), apărută prin grija şi prin profesionismul celor din Zalău: Tipografia Color Print, 2023. Cum mărturiseşte în postfaţă, la vârsta de 14 ani a venit în Ţara Haţegului, a văzut Munţii Retezat, a înţeles că natura generoasă îi oferă o altă perspectivă asupra vieţii, s-a îndrăgostit de munte. Apoi lucrurile au decurs normal, dragostea de drumeţii, de munte, s-a transformat în acţiune, a făcut numeroase trasee în munţii din România, a vizitat bisericile şi mănăstirile din Bucovina, a fost la mare, a atins apa Dunării, a scris în revista pe care o agrea.

A scris numeroase articole despre natură, oameni, pasionaţi de munte, de trasee în ţară. Cartea este o pledoarie pentru dragostea de natură, pentru viaţa activă, pentru munte ca areal al frumuseţii, pentru oameni pasionaţi, pentru sănătate, pentru povestiri în aerul înalt al vieţii.

Ţara Haţegului are o istorie aparte, autorul face o paralelă în timp asupra acestei zone. În Evul Mediu, prin secolele XIII-XV, ţinutul era mult mai întins, cuprindea şi o parte din Ţara Pădurenilor, apoi continuă: „În acea perioadă, Ţara Haţegului avea peste cinci mii kmp şi se întindea de la Munţii Retezat şi Munţii Ţarcului (în sud) până la Mureş (în nord), având ca hotar estic linia de la Pasul Merişor, Grădiştea de Munte şi valea Orăştiei, iar la vest culmile Munţilor Poiana Ruscă de la Porţile de Fier ale Transilvaniei (Tapae), Lunca Cernii de Sus, Vadul Dobrii, Poienița Tomii, Muncelul Mare şi satul Leşnic pe malul Mureşului. (vol. I - p. 106). Cum timpul are forţele lui, actualmente Ţara Haţegului se limitează la depresiunea cu acelaşi nume, cam 30-35% din arealul din Evul Mediu. În carte sunt punctaţi anii în care au fost atestate documentar multe din localităţile zonei, dovedind prin prezentarea făcută că istoria poate aduce argumente pentru perenitatea unui popor în acest loc special.

Autorul descrie numeroase trasee în Munţii Retezat, mai ales, dar şi în drumeţiile din Ţara Haţegului. Iubitor de natură, Ioan Prodan a făcut aceste trasee cu bicicleta/bicicletele, cu motocicleta (mai ales în ţară), pe jos, la pas, cu alte cuvinte pas cu pas până în vârful muntelui. Fiecare traseu are povestea lui, alăturat fiind şi hărţile propuse de cronicarul turist, lămuritoare pentru cei care au rămas pasionaţi de drumeţii, dar şi pentru turişti nostalgici.

Parcurgând textele scrise, cititorul descoperă multe din secretele acestei zone, surprizele sunt multiple, ţin de istorie, monumente naturale şi civile, de construcţii masive sau de cetăţi medievale. De artă, mai ales cinematografie, de calea ferată, de bazinele hidrografice, de puncte de reper pentru oamenii îndrăgostiţi de natură. Chiar şi cei din Haţeg sau satele din jur pot redescoperi sau chiar descoperi locuri speciale. Cartea este şi un jurnal de viaţă, fiecare traseu are povestea lui, sunt oameni minunaţi care au punctat memoria locului, apoi toate aventurile au o dată certă, semn că au existat momente speciale în care omul şi natura se pot întâlni deschis, fără secrete.

Realizezi că aici s-au petrecut evenimente speciale. S-au turnat filmele *Dacii* şi *Un petic de cer* pe valea Râului Mare. Există lângă Haţeg un aeroport natural, cu regim de urgenţă, folosit şi ca păşune de localnici, aici au poposit oştenii lui

Mihai Viteazu când s-a îndreptat spre Viena acum patru secole. Tot pe aici trece „Drumul Romanilor", el leagă Capitala Daciei Romane, Ulpia Traiana Sarmizegetusa, de fosta Capitală a Daciei, Sarmizegetusa Regia din Munții Orăștiei. Iată că trecutul se împletește cu prezentul, oferind o perspectivă asupra viitorului prin lentila istoriei (vol. I., p. 23). Pentru ca povestea să aibă farmec, în Gara Subcetate, aproape de Hațeg, exista (anul 2000) un parc de locomotive vechi, diferite mărci și fabricate în vremuri complicate. Autorul, cu regret, a botezat locul „Cimitir" al locomotivelor vechi, ele legând, cândva, localitățile pe ruta Subcetate - Caransebeș, unind Ardealul de Banat. Calea ferată fiind unică în țară, se folosea cremaliera pe unele porțiuni, mai ales în pantă. O soluție tehnică mai veche, dar utilă și de ținut minte.

Sunt și multe turnuri cu valoare istorică, există ruinele Turnului de Pază de la Crivadia, turn de apărare dinspre est a locului. Aici se deschide o panoramă deosebită asupra Țării Hațegului, turistul putând întâlni istoria, natura, realitatea prezentului, enigmele care au ținut lumea în echilibru. Și la Răchitova a existat un Turn de Pază, de aici se poate admira Turnul Orlea de la Subcetate, autorul scrie: „confirmându-mi totodată convingerea că între Turnurile Hațegului există o legătură de comunicare vizuală ca printr-un uriaș periscop orizontal" (vol. I, p. 81). Înțelegem modul în care oamenii se legau unii de alții pentru a putea apăra ținutul, probabil unul dintre sistemele sociale specifice zonei, localnicii găsind resurse pentru a rezista în istorie. De reținut și Cetatea de Colț, legată de numele lui Jules Verne, cu romanul său *Castelul din Carpați*.

Un capitol special este dedicat tulipanului. în zonă existând câteva exemplare, arbore rar – *lyliodendron tupifera* –, pe crengile lui apar flori asemenea lalelelor, având o culoare galben-roșiatică, în luna iunie, cu frunze lobat-lirate, o minune a naturii. Autorul semnalează trei exemplare în orașul Hațeg, reper pentru iubitorii sinceri ai naturii (vol. I, p. 93). Unele exemplare au fost tăiate din motive arhitectonice, de construcții. Mai există câteva exemplare în localitățile din jurul orașului, la Păclișa, Râul de Mori, Gara Subcetate. Arborele are istoria lui, Ioan Prodan prezintă pe larg fenomenul, faptul că este atât de rar dă noblețe locului, frumusețea existând în jurul nostru, uneori trecând pe lângă ea în pași grăbiți.

Avem și câteva date statistice despre ținutul acesta. De notat datele despre Parcul Național Retezat, cu o suprafață de 544de kilometri pătrați, înființat în anul 1935, cu o Casă – Laborator pentru scopuri științifice (vol. I, p.123). Un loc special pentru România, cu o istorie complicată, numeroasele modificări legislative aducând surprize greu de acceptat.

În Țara Hațegului descoperim și peșteri cu o narațiune specială, cum ar fi Peștera Cioclovina, Peștera Ponorici, apoi zona Fizești – Pui, pe acest traseu se transportau arborii din pădurile din apropiere și mai ales guanofosfatul – gunoiul de lilieci – un îngrășământ natural, bio, exploatat industrial pe o cale ferată veche și un funicular al vremurilor în timpul Imperiului Habsburgic. Istorii cumva uitate, dar care marchează evenimentele care au modelat oamenii și natura ținutului.

Râul Mare este un o zonă specială, de pe valea lui încep multe trasee în Munții Retezat și spre Munții Țarcului, el a dominat zona ani de-a rândul. Începând cu anul 1975 s-a edificat pe cursul lui una dintre cele mai mari hidrocentrale. Barajul acesteia s-a format dintr-un „munte" artificial compus din argilă, nisip, pietriș, bolovani, cu un volum de 10,3 milioane metri cubi. Apele din spatele barajului sunt de 200 de milioane metri cubi. Barajul are la bază 622 de metri, susținând volumul mare de ape. Peisajul s-a schimbat brutal, omul a configurat noua geografie a zonei. Râul a pierdut din lungime, a câștigat în putere pentru necesitățile sociale. Zona, însă, rămâne ca un magnet pentru turiștii îndrăgostiți de peisajul montan, iar numeroasele trasee dau speranțe celor curajoși.

Cartea este o pledoarie pentru drumeții, Ioan Prodan și-a oferit cel mai frumos cadou, a sărbătorit ziua de naștere în Muntele Parâng (anul 1999), lângă Petroșani, o aventură care a rămas ca o pecete pentru vremurile de drumeție.

Povestea iubitorului de drumeții montane are și o țintă, el și-ar dori un monument al turismului în Hațeg, locul de unde au început toate poveștile adunate în cele două volume. În Țara Hațegului este matricea poporului român, locul ar merita să fie înnobilat cu acest monument. Optimist, autorul descrie proiectul monumentului, speranțele sale rămân intacte și îndeamnă la reflecție referitor la punctele de atracție pentru turiști din țară și străinătate. De fapt, pe traseul spre Retezat există mai multe cabane, la una dintre ele, „Gențiana", înspre vârful Pietrele, există „monumentul" montaniarzilor de la Clubul „Floarea Reginei" din Petroșani (vol. I, p. 16), club dispărut, dar care a

lăsat amintirea dorului de înălțimi. Un punct de reper în traseul spre munte este Cabana Pietrele, în anul 1965 autorul fiind participant activ la finalizarea lucrărilor acestui loc de popas spre Valea Pietrile, Valea Rea, lacul Galeșul. Sunt momente în care istoria stă în loc, în munte orele au alte dimensiuni, timpul se modelează după gravitația înălțimilor. Zona are și momente de cumpănă, unii turiști și-au pierdut viața în munte, Cuxi (Alexandru Brăduț Ștefan din Cluj) a fost răpus de o avalanșă în 11 februarie 1983, reper pentru acel moment trist fiind Crucea lui Cuxi în zona Pietrele (vol. I., p. 17). Alteori un potop de ape a măturat Țara Hațegului (aprilie 2020), lăsând urme evidente în viața localităților.

Pentru Ioan Prodan bicicleta a fost mijlocul prin care a „atacat" traseele din Țara Hațegului, a dat nume la unele dintre ele: Felicia, Roxana, Mixandra (vol. II., p. 61). Dar bicicleta a oferit și momente de încercare, unele la limită, până la camera roților de trei ori într-o zi, o pedală ruptă, un accident. De numeroase ori, este pomenit tovarășul de drumeții, Lotobar (Lotoroșan), om al Hațegului, dovadă că traseele oferă prilej de prietenii, muntele provocând omul pentru a stimula curajul.

De-a lungul anilor, Ioan Prodan a punctat zilele în care a căutat să dea sens dragostei de drumeție, a fost la Monumentul Turistului de la Rușchița, jud. Caraș-Severin, monument unic în România, reper pentru turiști. De asemenea, a sărbătorit apariția numărului 500 al revistei „România Pitorească", în anul 2020, an în care autorul a împlinit și el optzeci de ani. Momentul a fost sărbătorit cu publicarea unor poezii în acest număr aniversar. De-a lungul jurnalului său de drumeț, autorul a făcut referiri la multe personalități ale culturii noastre care au avut un gând bun despre Țara Hațegului, de la Nicolae Iorga la Radu Popa, istorici care au punctat timpurile și netimpurile în acel loc.

Mesajul pentru cei pasionați de turism este același: „Drum bun și un cer albastru!".

Cartea are și câteva note despre autor, cărțile apărute, multe poezii inspirate de frumusețile naturii, reflecții despre oameni, timp, istorie, munte, țară. Punctăm câteva gânduri din versurile autorului: „Urcând mereu, în dese rânduri,/ În Retezat – un plai montan -/ Vă deconspir, cuprins de gânduri,/ Că azi e Raiul Hațegan!/ Aș vrea să vă faceți planul/ Și, respirând aer curat,/ Să nu lăsați să treacă anul/ Și să urcați în Retezat!" (vol. II., p. 125).

Februarie, 2026

LADISLAU DARADICI

DUMITRU TÂLVESCU SAU PORTRETUL POETULUI LA MATURITATE

Vine un timp când tu, ca orice poet, ești copleșit de impactul lucidității, când gândurile se limpezesc, sufletul se domolește, adevărurile îți răsar înainte ca statuile de marmură, reale, palpabile, de necontestat, versul izbucnește fluid, despovărat de artificii, expresiei jucăușe luându-i locul tonul grav, sedimentat al marilor percepte existențiale; atunci poemul devine semnificativ, rostind învățătura unui destin, nostalgia unor iubiri trecute, amintirea unor înfrângeri sau izbânzi pe măsura devenirii și alcătuirii tale lăuntrice.

Acesta este sensul poemelor din *Arcana animae*, volum semnat de Dumitru Tâlvescu și apărut la Editura Cetate, Deva (2024), carte în care autorul ne dezvăluie, așa cum ne previne titlul, *tainele sufletului* său, tălmăcindu-și gândurile, trăirile cu mulțumirea, seninătatea și resemnarea celui care a izbutit să ajungă în vârful muntelui, chiar conștient că nu mai există drum înapoi: „Năuc, trecut-am printre ani/ Zgârcit cu mine, dar generos altfel;/ Pe drumul vieții ce mi s-a impus/ Căile de fugă s-au închis devreme./ Încerc să ies iar la liman, e iarna vieții/ Pașii sunt grei, drumul înapoi închis,/ În zare amurgurile sunt incerte/ Și răsăriturile tot mai rare./ Când noaptea nopții se apropie timidă/ ca un colind de rămas bun, neterminat,/ Spre dincolo în poeme mi se arată/ O cale spre destin, mult mai curată" (pagina 74).

Dimensiunea existențială și cea naturistă sunt cele două borne care ghidează lirica poetului izolat de lume, devenit observator împătimit al spectacolului anotimpurilor, fascinat de magia inepuizabilă a cuvintelor, metamorfoza gândurilor și imaginilor, de cadența versului și tâlcul rostirii. O înțelepciune poetică firească celui trecut prin lume și timp, căci la un moment dat fiecăruia dintre noi i se relevă, și mai cu seamă când vine vremea bilanțului, esența imaginii propriului eu, tainele ascunse ale propriului suflet. Grav, elevat, cu o nobilă detașare (de invidiat), poetul își așază în cumpănă *rodul*, așa cum pomul ajuns la

maturitate, în nostalgia sângerândă a toamnei, își adună fructele, dăruindu-le celor dispuși să le încerce. Hrană divină, aleasă, e poezia, înaltă dacă izbutește să fie sinceră și poate tulbura, provoca și în același timp încălzi mintea și sufletul; reculegere, contemplare, meditație, în calitatea de martor al metamorfozei vremii și timpurilor pe care le trăim.

Pentru Dumitru Tâlvescu poezia e necesară, o zbatere perpetuă, chiar și atunci când pare inutilă, inofensivă, căci orice poet râvnește la clipa de magie în care se ivește versul pur, importantă fiind arderea întru poem, nașterea acestuia, chiar știind că „poemul cel mai bun/ e cel pe care încă nu l-ai scris" (pag. 27). Scrisul fascinează, justificând timpul petrecut în lume („Mă-ncântă vorba nespusă ce zace/ În freamătul ce doare, apoi mă lasă în pace./ Să scriu, să nu uit voci din adânc,/ Menite să-nchege în vers legământ" (pag. 7). Odată materializat, actul de creație împlinește destinul, poetul considerând că „învelit în litere și semne" parcă se moare mai frumos „chiar și la colțul blocului/ unde nuntesc șobolanii,/ iar rimele pier în canale" (pag. 10). Astfel, pentru poet („biet scrib singuratic") poezia e refugiu, dar și iubire, reprezentând ultima redută dătătoare de speranță și sens, cea în care se materializează vocea-i lăuntrică, neputința nașterii versului stârnind teamă, tristețe, angoasă („Poezia mi s-a pus capac,/ Mă bântuie năprasnic, cu foame și dor/ O caut în jur, o văd peste tot").

Poemul lui Dumitru Tâlvescu surprinde ades drama existențială a creatorului (această „ființă unică"), destinul marcat de singurătate, de lupta cu sine și cu cei din jur, lumea literară dezamăgind, scriitorii neavând loc unul de altul („nu mai sunt locuri în parcarea scriitorilor,/ stau unul peste altul fără să cadă/ unul mai jos, altul și mai jos"), creația propriu-zisă pierzându-și rațiunea de a fi în astă lume zgomotoasă și tristă, populată de oameni care se droghează cu speranțe deșarte: „Prin aer plutesc metafore ca un praf alb,/ n-au unde să se așeze./ E prea sever timpul oprit în epitete./ Hexametrii s-au sinucis pe rând" (pag. 23).

Solitudinea și sentimentul zădărniciei pun stăpânire pe existența poetului („mi-e tare dor de ce-aș fi fost" sau „mi-e dor acut de-o viață nouă,/ trecutul m-a sorbit de mult"), resimțind ofensiva necruțătoare a „asasinului timpului" care prevestește sângerare, declin, jertfă (fremătând în clepsidră, „în egalitatea nașterii și-a morții/ timpul întoarce impasibil roata sorții"): „Rând pe rând m-ajung din urmă anii,/ Amintirile mă răscolesc/ Ca-ntr-un amurg scăldat în sânge" (pag. 9) sau: „Am orbit cerul cu sângele meu/ Spre apusuri, jos, în zare" (pag. 8). Nu întâmplător, alături de cel al sângelui/ sângerării, motivul apusului/ amurgului e persistent, uneori, în miezul solitudinii, răzbătând nesiguranța, teama, poetul rămânând captiv în labirintul propriilor temeri.

În majoritatea poemelor din *Arcana animae* reflecția existențială se combină cu contemplarea naturii. Anotimpurile, momentele zilei, fenomenele naturii devin motive care declanșează stări de spirit, clipe de meditație, poetul fiind martor (și consemnator) neobosit al devenirii universului. Însă departe de a deveni un loc de refugiu pitoresc sau simplu element de decor, însăși natura pare invadată de umbre, de întuneric, vitregită de „fâpturile de lumină"; asistăm adesea la o ofensivă a elementelor naturii asupra ființei, asupra trupului și sufletului deopotrivă: „Sălbatice ierburi, crescute-n poteci/ Drepte, precum săbiile-n teci,/ Pătrund în trup și-l taie/ Adânc, sufletul de taine-l despoaie" (pag. 6). Aparent, imaginile amintesc de începuturile pastelului clasic, semn că sensibilitatea omului în fața naturii rămâne aceeași, chiar după un secol, acestora însă adăugându-li-se zbaterea, drama lăuntrică a poetului: „Liliacul se așaz-n floare/ E năpădit de albine și soare/ În aerul de seară lumina-l îmbăiază,/ Iar stelele apar, lucesc și-apoi visează" (pag. 20).

Pe cât de receptivă e atenția poetului față de natură, pe atât de absentă e dimensiunea interpersonală a poemelor lui Dumitru Tâlvescu. Cu excepția iubitei, invocată în câteva poeme, oamenii, când nu sunt simple elemente de decor, lipsesc cu desăvârșire. Poetul pare dezamăgit de semenii „triști și prea grăbiți" (pag. 16) care „uită că sunt un cancer pe acest pământ" (pag. 35). Lumea care a devenit un second-hand „se zbate în tăceri", orașul e pustiu, e mort, casele sunt triste, cu oameni plângând ca niște statui imobile (pag. 17), mai sperând doar cu frica în sân, teama copleșind și sufletul poetului: „Mi-e teamă iar de viață și gândurile-mi fug,/ Și pier în depărtare cu tainic vicleșug./ Sunt speriat de vorbe, adânc în mine zace/ Un freamăt ce mă doare și nu mă lasă-n pace" (pag. 21). E o imagine dezolantă a universului din jur („E un sfârșit de lume trist și nedorit/ cu zile în care-mi pare că timpul a murit", pag. 32), când „pustiul dinăuntru se varsă-n valuri în afară" (pag. 25). Zădărnicia, deziluzia și declinul răzbat din poeme, instaurând „cădere, tristețe, amar", prefigurându-se un adevărat sfârșit al lumii: „Până la urmă, lumea asta se va prăbuși,/ Va urma o extincție sub faldurile vidului,/ Un cataclism cosmic, sfârșit într-o gaură neagră,/ calea spre o altă lume, cu alt infinit" (pag. 82).

Există însă două lucruri în universul liric al lui Dumitru Tâlvescu care ne pot salva, dând destinelor noastre sens: iubirea și creația. Surprinzător poate, nu sunt numeroase poemele de dragoste în volumul *Arcanae animae*, însă de fiecare dată prezența iubitei e tămăduitoare, suficientă pentru alungarea zădărniciei, a spaimei de crepuscul, de singurătate și moarte: „Mi-e bine cu tine adânc/ Și mult aș vrea să te sorb,/ Cu versuri te-aș îmbuca/ Până n-ai mai rămâne/ Decât un titlu pe cartea mea" (pag. 11). În schimb, absența ei răvășește sufletul poetului: „Unde ești acum/ Tu, care-mi sapi sufletul adânc/ Și împarți zilele între mine și tine" sau „nu mai e zi, noaptea a murit,/ ești numai tu, lumină lină în mine" (pag. 42). Un frumos poem e *Privind-o pe Cristina*, imaginea femeii care stă într-o cameră ticsită de cărți, citind despre lumi apuse, fiind o

mărturie impresionantă a modului în care iubirea adevărată poate rotunji un suflet și împlini un destin, poemul de la pagina 95 fiind, ca o urmare a acestei imagini, mărturia lirică a unui ceas de dragoste. „Lumina apusului era decor de mărgean/ Te sorbeam hulpav, fără de saț./ Îngemănarea noastră pleca de la începuturile lumii;/ De sus, luceafărul zâmbea complice".

Ca expresie, poemul lui Dumitru Tâlvescu e contemplativ și reflexiv deopotrivă, debarasat însă de artificii, de jocuri lexicale, întorsături de sens. Discursul amintește de confesiune, de nota de jurnal, de pasajele de proză. Cu câteva excepții (precum *Scrisoare lui Brâncuși, Brâncuși, Privind-o pe Cristina),* poemele nu au titlu, sunt secvențe de gânduri și trăiri exprimate simplu, nepretențios, în cuvinte puține, așa cum i te destăinui unui prieten sau, într-un moment de singurătate, colii albe din fața ta. Anotimpurile, momentele zilei, fenomenele naturii, toate sunt prezente în poeme, în imagini influențate de trăirile și starea sufletească a poetului. Primăverile par ratate („nici trandafirii nu mai înfloresc în mai"), cerul verilor e lipsit de albastru, devenind neprimitor („verile s-au plictisit de-atâtea împliniri", pag. 85), iarna simbolizând declinul lăuntric, amorțirea firii („e gri peste tot"): „Sunt iar cenușă, mai rar cărbune arzând/ Și stau cuminte în cuptor, jelind câte-un gând" (pag. 12).

Majoritatea motivelor sunt tot elemente ale naturii, precum cel al amurgului, al nopții („fantomele nopții bat la uși cu aripi largi de ceață"; „pacient al timpului, caut alinare/ pe malul dintre nopți, între lumini și stele") sau al lunii („cufundată în tăceri,/ luna trecea printre arbori într-o căutare fără sens"; „această lună blestemată/ respiră arșiță ca niciodată"). Poemele par secvențe ale unor note, însemnări, elemente ale contemplării, urmate de reflecție, chiar și cele în care poetul se adresează direct iubitei sau elementelor naturii. O caracteristică a poeziei lui Dumitru Tâlvescu este considerarea sentimentelor drept entități palpabile, aproape fizice, confundabile cu elementele naturii („gemetele neputinței ciobesc speranța,/ părți din ea plutind aiurea", pag. 22 etc.). Prin semnificație, unele poeme amintesc de parabolă, ca acea poveste a pitulicii ce-și caută zadarnic cuibul după ce buldozerele au scos salcâmii (pag. 15).

L-am rugat pe poet să-mi împărtășească câteva gânduri privind destinul său de poet, de scriitor. Iată ce mi-a răspuns: „M-am trezit trăind în poezie, în tot paradoxul ăsta numit viață. Un refugiu spre mai frumos, creat de vise ușor utopice și stări dincolo de realitatea percepută cotidian, ci din aceea în care mintea și gândurile ți se scaldă în apele dorite, dincolo de neplăcerile și urâtul inerente pe care le găsim lângă noi. Aș putea spune că atunci când sunt poezie, sunt eu, cel dezbrăcat de tot ce e omenesc, un ecorșeu de sentimente și vise. Ca un cocon din care ies purtând straie convenționale și zâmbete uneori de circumstanță. Să apar în lume. Lumea asta pe care nu o percep corectă și nici dreaptă."

DUMITRU TUHUȚ SAU ÎNTRE REFLECȚIE ȘI UNICITATEA TRĂIRII

Într-un sonet intitulat *Pom și fruct* din volumul *Priviri, tablouri și năluci* (Editura Castrum de Thymes, Giroc, 2024), Dumitru Tuhuț își imaginează cum, încă de la naștere, înlăuntrul său crește un smochin sălbatic, așteptând cu înfrigurare să-i vadă „rodul straniu, cald reverberând", ce i-ar putea justifica, precum un corolar, vremelnica ședere pământeană. Dincolo de simbolistica polivalentă a smochinului (în mitologia greacă, romană, în creștinism, mahomedanism sau budism), sonetul e relevant pentru trezirea întru creație a poetului; mult așteptatul răspuns vine acum, după o viață trăită în trudă, speranțe și temeri, rodul acelui arbore lăuntric nefiind decât Poezia. Lirica poetului poate fi privită, așadar, ca *rod* al acumulării, ca o perpetuă căutare a sensului vieții, a divinității, dar și a iubirii, cele trei elemente configurând și dimensiunile fundamentale ale ideaticii sonetelor sale.

Cu o tradiție de opt secole, sonetul, acest „cântecel" *(sonetto)* inventat de italieni, e o celebrare a limbii, inteligenței și trăirii deopotrivă, reflecție și sobrietate, simțire și disciplină, manifest ingenuu al experienței și înțelepciunii, vizând marile revelații existențiale. În cazul lui Dumitru Tuhuț, decodarea semnificațiilor e facilitată de motivele și simbolurile cu care jonglează în încercarea relevării ideilor în această formă fixă (sonetul obligă, spunea cineva, simplifică, în același timp complicând, căci încadrarea în clepsidra expresiei presupune și renunțare, adesea în defavoarea semnificațiilor).

O dimensiune a liricii lui Dumitru Tuhuț e deruta existențială, impasul, solitudinea, lipsa unei lumini la orizont. Ajuns la deplină maturitate și parcă rămas în afara timpului celorlalți, a lumii celorlalți, poetul își rememorează în grabă etapele vieții, cu amărăciune și cu un soi de neliniște, neștiind ce îl așteaptă, solicitând ajutor divin pentru a-și asigura un loc, o certitudine. În acest sens, volumul se deschide cu o *Rugăciune* adresată divinității, în care poetul își acceptă cu smerenie destinul, în același timp nădăjduind să-și împlinească rostul sub semnul creației: „Hotărăște-mi, Doamne, cum vrei tu hotarul/ ce mă leag-adesea ori mă poartă-n zbor/ fă să curgă-n

ochii-mi apă de izvor,/ împleteşte-n mine datina şi harul./ Gândul meu zănatic fă-l ca un zefir/ cald şi mătăsos ca mângâierea,/ dă-mi veşmânt subţire ca tăcerea/ ce se toarce-n răsucire ca un fir./ Nu sunt vrednic, Doamne, să-ţi apleci privirea/ şi s-asculţi ce-ţi cer în nepăsare;/ cufundat în umbre şi uitare/ parcă nu mi-am înţeles menirea./ La o margine de timp rămas stingher/ dă-mi la Tine-n curte, Doamne, un ungher!" (*Rugăciune*).

Urmează cele trei cicluri ale volumului, *Căutătorul de icoane*, *Pictor de ocazie* şi *Fotografii ciobite,* păstrându-se voit, în fiecare, motivul vizual (icoana, tabloul, respectiv, fotografia).

Căutătorul de icoane însumează douăzeci şi unu de sonete, o constantă a acestora fiind nevoia de întoarcere (perpetuă) către origini (pentru a facilita înţelegerea prezentului); poetul se află mereu în căutarea izvoarelor, sub semnul statorniciei, aceasta reprezentând originea însăşi a veşniciei: „Să mergem iar pe-al apei fir în sus/ şi să vedem cum naşte albia pripoare,/ să zăbovim aproape de izvoare/ până coboară soarele înspre apus" (*Statornicie*).

Întoarcere, căutare, aşadar, dar şi sentimentul profund al apartenenţei unor timpuri străvechi aproape estompate de uitare, pe care poetul (născut sub semnul crucii) le-a străbătut în neclintirea credinţei, pentru a răzbate până la noi: „Din veacuri vechi sosesc. Cu pasul greu/ rostogolesc cărările pierdute./ Port un toiag ce spulberă redute,/ pe umeri am veşmânt de arhiereu" (*Pribeag*). Ideea va fi reluată în *Tresărire,* unde poetul li se alătură străbunilor (purtând pe umeri „vechi cămăşi de in") care ne caută peste veacuri: „Desculţi ca toţi cei plăsmuiţi din lut/ avem în mâini toiege lustruite/ desprinse din unghere tăinuite/ de-o patimă venită de demult".

Dumitru Tuhuţ îşi construieşte sonetele în jurul unor idei-nucleu prestabilite, atent la semnificaţiile simbolurilor invocate. Astfel, un sonet este dedicat motivului fluturilor ce-şi găsesc sfârşitul ademeniţi de lumină, precum o „jertfă de culori", ideea fiind că miracolele şi frumuseţea sunt posibile doar cu preţul suferinţei (*Jertfă*); în altul, amintirea copilăriei redeşteaptă în poet „vraja şi fiorul" acelui paradis pierdut, împăcat în cele din urmă că a reuşit să nu trădeze „rostul fiinţei" sale, prin transferul în cântec chiar a devierilor rebele (*Vis*). Pentru poet, creaţia devine refugiu, regăsire, întorcându-se iar şi iar la poem, de câte ori e în primejdia de a-şi rătăci calea: „Un adăpost mi-a devenit cuvântul clar/ la care vin din calea cea pribeagă,/ mai mult decât o haină ce mă leagă,/ un adăpost lucrat de tainicul zidar" (*Rond*).

O componentă definitorie a liricii poetului o reprezintă sonetele-psalmi în care, invocând divinitatea, poetul îi cere sprijinul pentru a-şi putea păstra demnitatea şi a nu-şi rătăci calea: „Nu-mi da, Doamne, să cobor acum/ după ce-am văzut amiaza-n strălucire" (*Contemplare*) sau: „Eu te-am uitat cu totul, Doamne, robul/ pe care l-ai cinstit cu a ta slavă" (*Deşertăciune*).

Pictor de ocazie însumează optsprezece sonete de dragoste, poetul adresându-se, retoric, iubitei. Amintirile se contopesc cu efervescenţa trăirii, începutul şi sfârşitul îmbinându-se într-o stare magică, iar fantasmele timpului petrecut răscolind meandrele gândului şi ascunzişurile sufletului: „Azi nu mai ştiu momentul de-ntâlnire,/ mă buimăcesc rotirile-n spirală,/ contemplu doar în taină şi uimire/ profunda devenire minerală" (*Fantasme*). Puterea şi intensitatea trăirii transformă îndrăgostitul într-un pictor exaltat („Ţi-am pus pe mâini brăţări îndrăgostite/ cercei tremurători şi salbele de dor;/ în păr cununi de fluturi abia sosiţi în zbor,/ pe sânii ce tresaltă corole îmbobocite"); el realizează în cele din urmă că ar fi o eroare idealizarea făpturii femeii, căci nu suntem decât nişte fiinţe imperfecte, iubirea fiind cea care ne face să ne simţim divini, nemuritori: „Nu vreau să fii o zână din poveşti,/ de tine-mi este dor mereu aşa cum eşti" (*Zugrav*).

Cele optsprezece sonete de dragoste formează un întreg şi, chiar dacă uneori tiparul, forma, încorsetează poemul, silindu-l să se încadreze în regulile prozodice, sentimentul e pur, exaltarea convinge, gândul profund şi trăirea intensă făcând sonetul rotund, convingător, aidoma unei trepte pe care urci: se deschide de regulă cu o imagine, o provocare ideatică, apoi imaginea e dezvoltată, urmând, desigur, distihul final, concluzia şi apogeul ideatic. Mai multe sonete debutează cu o comparaţie: „Te port în gând ca-ntr-o cămară sfântă" (*Îngemănare*); „Te sorb încet ca iarba roua rece" (*Contopire*); „Ca floarea soarelui-ţi întorci privirea" (*Lunecare*); „Ţi-s paşii moi ca paşii de felină" (*Inocenţă*) etc. Un singur sonet debutează printr-o întrebare retorică: „Că sunt gelos din fire? Dar gelozia/ mai mult sporeşte frumuseţea/ şi-apoi ea însoţeşte tinereţea/ aşa cum muzica-nsoţeşte poezia" (*Gelozia*).

Portretul femeii iubite e viu, complex, completându-se cu fiecare sonet al ciclului într-o icoană nepereche, menită să fie purtată în cămara

tainică a sufletului. Frumusețea ei e demnă de a zânelor din poemele și basmele eminesciene, gleznele-i sunt subțiri și pasul moale, de lujer „răsărit în rouă" încât, călcând, abia atinge pământul precum o „nălucă în unduiri"; are mâini fragile și gingășia se revarsă peste trupul ei, iar ochii-i albaștri, de cicoare, „par a privi prin spațiul dens al firii". Relevant în acest sens este chiar sonetul intitulat *Portret*, demn de un „pictor de ocazie", sonetele de dragoste ale lui Dumitru Tuhuț fiind adevărate portrete născute sub semnul desăvârșirii iubirii: „Din preaplinul sufletului gingăşia/ se revarsă peste trupul tău de taină/ şi-l îmbracă simplu în suprema haină/ ce o ţese din nimicuri veşnicia./ Mângâierea şi surâsul – rod şi floare,/ se răsfrâng prin păr şi pe sub gene,/ diademe clare şi brăţări perene,/ muzică, lumină şi culoare./ Aerul se îmbată la a ta ivire,/ stă în cumpeni spaţiul circumscris/ şi oglindă pare timpul neatins/ rotunjind în sine blânda ta lucire./ Din lumină-n ceruri, nerostită,/ străluceşte-n lume floare nenuntită".

Cel de-al treilea ciclu, *Fotografii ciobite*, este rezervat declinului existențial, viața fiind marcată, precum orele unei zile, de momentele-cheie ale existenței lumești: răsărit, amiază, apus, înnoptare: „Tot mai ades privim spre asfinţit,/ amiaza piere în noi ca o nălucă,/ din răsărit rămân doar paşi de ducă/ şi nu mai nimerim popasul jinduit" (*Spaimă*). *Memento mori, fortuna labilis, tempus fugit* – iată doar câteva din temele acestor zece sonete grave, finale, în care reflecția se încarcă de spaimă și de amarul deziluziei, al renunțării și nesperării. Situat între Abis și Cer (Abisul ne paște, râvnim către Cer), poetul trece prin stări contradictorii, așa cum reiese din titlurile acestor sonete plumburii: *Spaimă, Deșertăciune, Vedenii, Năluci, Nebunie, Idoli* etc.

În încercarea de a evada dintr-un prezent pustiit, neîmplinit, dureros, reapare sentimentul unor vieți trăite în trecut, amintirile acelor timpuri copleșind, părând mai reale decât viața prezentă (ca în sonetele primului ciclu): „Vin zorii zilei tainic în cetate./ Auzi cum se târăsc străjerii pe la porţi!/ Eu vin pe drum tăcut ca înviat din morţi/ şi duc cu mine-n lanţuri libertate (*Acord*). În agonia căutării drumului celui mai scurt către abis, mai rămas-a tăcerea, mărturisește poetul în sonetul intitulat *Balanță*.

Ticluite cu dăruire și migală, sonetele lui Dumitru Tuhuț au izul vechilor psalmi, putând fi exemple inedite de folosire creativă a limbii, material-resursă pentru studiul modului în care expresia și semnificația se îmbină armonios, relevant, ca un omagiu adus sonetului, această clepsidră sonoră în care, de dincolo de cuvânt, răzbate complexitatea gândului și unicitatea trăirii.

FLORINA-MARINA BĂCILĂ

Cuvântul – taina existenței în *dor*

„Mai cântă-mi înc-o dată dorul tău, / să te ascult / şi clipele să-mi pară nişte muguri plini, / din care înfloresc aievea – veşnicii." (Lucian Blaga, *Dorul*)[1] și „Cântă-mi despre liniștea / de pe cealaltă parte a lunii – / până s-o face seară / în poveste... // Undeva, / printre file, / unui rând îi e DOR." (Lidia Asandei, *Dor... citește-mi*) – două secvențe lirice de așezat „față-n față", în oglinda unor semnificații complexe, care nu se limitează însă la configurarea unei asemenea componente esențiale a ființei umane în ipostaze variate: simplă nostalgie sau năzuință ardentă, nemăsurată durere ori iubire adâncă. Pentru că DORUL, stare existențială fundamentală – parte integrantă a ceea ce presupune pletora semantică a lui *A FI* –, înseamnă forța ce stimulează comunicarea cu sinele, (auto)cunoașterea și, deopotrivă, plenitudinea trăirii împreună cu celălalt, în universul cotidian și în afara lui.

Volumul al II-lea al seriei *Din lacrima harfei*, semnate de Lidia Asandei, Timișoara, Editura Cosmopolitan Art, 2025, continuă mărturisirile cuprinse în prima carte, un „jurnal"-eseu publicat în 2020, dar, de data aceasta, ele se orânduiesc în maniera unor poeme despre dragostea care transcende timpul și spațiul, despre sensurile incontestabile ale neuitării, impregnate, *ipso facto*, de justețea următorului principiu: „Poezia este un veşmânt în care ne îmbrăcăm iubirea şi moartea."[2]. Căci, iată, prin

însăşi definiţia sa, versul rămâne o veritabilă haină de duminică a confesiunilor despre rosturile înalte ale fiinţării. Iar atunci când poartă o atare pecete inimitabilă, concretizată sub spectrul zidirii lăuntrice, îşi găseşte ecoul în matca limpede a slovelor obişnuite şi, mai ales, dincolo de ele: „O rază rece stoarce dor / din necuvinte.” (*Februarie*); „Mi-am învelit dorul / în cuvinte nescrise.” (*17 martie*); „Aş avea atâtea să-ţi spun... / Ce nu pot să scriu / las lacrima / să-ţi recite.” (*Ninge din clopotul cerului*), în tăcerile albe ce adastă la căpătâiul tuturor întrebărilor pe care le articulează un astfel de parcurs, al (ne)răspunsurilor de veghe la temelia trecerii pe aici, în călătoria spre veşnicie.

„Cine aş fi dacă nu mi-ar fi DOR?” – se întreabă autoarea cu uimire (şi, evident, retoric), într-una dintre memorabilele sale meditaţii. De altfel, paginile scrise constituie tot atâtea cugetări despre permanenţa comunicării devenite comuniune aparte între sufletele-pereche, asumată cu profundă maturitate, cu fermitatea necesară şi cu decenţa autentică ce transpare neîntrerupt din ansamblul poeziilor, care nicidecum nu conturează atmosfera inerentă a doliului şi tenebrele morţii fără speranţă, cum este ea îndeobşte percepută în contextul absenţei sau al dispariţiei fizice. Dimpotrivă, omul iubit se dovedeşte a fi nu numai cel ce îi lipseşte Lidiei în chip copleşitor, ci, mai cu seamă, *celălalt sine al său*, îngemănat cu cel rămas vremelnic în dimensiunea teluricului, până la îndelung aşteptata întâlnire din sfera eternităţii guvernate de strălucirea divină: „Poţi să-mi fii / şoaptă slovelor ce nu se vor scrise? / Tainic veghetor ecoului / din rănile tăcerii / ce-şi răsfrânge strigătu-n apus? / Umbra cântecului subţire, / născător de foşnet de lumină / pe învolburatele ape ale vieţii?” (*Dor din dor*); „Mai ţii minte / cât de frumos colindam / prin primăveri / ca două aripi ale aceluiaşi «eu»?! / Ce timpuri fără timp!!” (*Alb de muguri*); „Sunt poemul ce-şi cară de-o vreme / dorul / într-o lacrimă... // Mi-eşti drum printre rânduri / care-mi deschid, / în fiecare seară, / ferestre noi înspre o Toamnă / cu mugurii-nveliţi / în ploi de culoare... / de Soare... / de PRIMĂVARĂ!” (*Cu stropi de dor*); „Din Soare va curge chemarea / să ne întâlnească iar / pe acelaşi Ţărm de zare! // Şi, descătuşaţi de dor, / să fim două silabe albe / din CUVÂNT!” (*Ţărmul Cuvântului*) ori „Sufletul meu are formă de... TINE!”, din poemul intitulat la fel, reprezintă câteva pasaje ilustrative. Mai mult, succesiunea anotimpurilor, momentele-cheie ale zilei, evenimentele de ieri şi de azi, frumuseţile naturii, cu elementele sale emblematice (plasate repetitiv în alcătuirea mesajului), pot fi considerate martori nelipsiţi ai trăirii dorului, repere ale poveştii de viaţă, proiectate în cheie lirică, toate – privite (şi) prin „ochii” lui Paul (chiar dacă, în versuri, nu este niciodată numit ca atare), fapt concretizat prin intermediul adresării directe către acel *tu* (exprimat nemijlocit sau dedus din desinenţele verbelor-predicate la persoana a II-a singular), iniţiate de către Lidia, care îi „ascultă” replicile (nu doar i le „aude”!), îi intuieşte reacţiile, îi recunoaşte semnele inconfundabile ale prezenţei aşa de reale şi de familiare; în virtutea acestui aspect, nu există *A NU (MAI) FI*, ci un continuu şi indestructibil *NE SUNTEM*, a cărui accepţie depăşeşte înţelegerea imediată şi asigură triumful asupra a ceea ce ar putea limita sublimul emoţiei plenare sau ar anula păstrarea intactă a memoriei afective: „Tu, / care nu încapi / în niciun rând de poveste. / Însă eşti în toată povestea. / În toată.” (*Martie. 5*); „Cu fiecare răsărit / mă înveţi oda anotimpurilor / şi eu îţi cânt despre dorul păsărilor. / ÎNTR-O ZI, / vom împărţi iar / acelaşi cer / şi acelaşi zbor. / O aripă – tu, / o aripă – eu. // ÎMPREUNĂ / înseamnă înţelesul / de dincolo de călătorie!” (*Împreună dincolo de călătorie*). Ştiut pe de rost, dorul, cu întreaga lui arhitectură, oferă prilejul unei (re)construcţii a iubirii în rândurile albe despre *neuitarea* ale cărei semnificaţii trec de obişnuitul *amintirii*, inclusiv în imortalizări despre dincolo şi dincoace de cer, despre tăria credinţei că, în pofida frângerilor interioare, *nedespărţirea* nu e deloc o probabilitate, ci o certitudine: „Citesc cu voce tare / pagina iernii noastre. / Amintirile îmi bat în piept / şi mai scriu o filă capătului poveştii... / spre neuitare. // Mereu te scriu printre rânduri. / În începuturi, / la mijloc, / în fiecare colţ de cuvânt. / În fiecare literă. / Te pun între virgule şi puncte. / Uneori... te tac şi te rostesc în suflet, / în cuvinte înţelese numai de noi.” (*Se face frig în miezul inimii*).

„Poezia nu este într-o limbă anume, / ci într-un suflet anume”[3] – notează Nichita Stănescu într-o secvenţă de factură programatică din opera sa. Şi, dacă un astfel de principiu dobândeşte valoare perenă prin însuşi paralelismul din componenţa lui, este de remarcat că, pentru Lidia, scrisul *frumos* – în sensul etimologic al termenului (latinescul *formosus* trimite, printre altele, la ideea de armonie, de echilibru) – constituie un act de iubire *in crescendo*, concretizat într-o experienţă modelatoare şi, concomitent, integratoare, iar *cuvântul* înseamnă

mai mult decât un gest salvator sau o formă de rezistență în mijlocul durerii zguduitoare generate de plecarea în veșnicie a sufletului-pereche. El rămâne *un pretext* și, deopotrivă, *un context* al întâlnirii cu cel drag, clădind *taina existenței în dor* și facilitând, în același timp, valorificarea modalităților expresive de manifestare a unei realități specifice resorturilor intime ale ființei, în versuri a căror structură mizează pe imagini metaforice realizate în cuvinte aparent simple, dar de o forță stilistică nu o dată uluitoare, demnă de marea poezie menită să dureze. Ritmul interior al frazei, muzicalitatea ei intrinsecă, sugestia creată în rime ori cu ajutorul termenilor-simbol, finețea simțului artistic / estetic al limbii române, de care autoarea dispune cu asupra de măsură, alături de subtilitatea definițiilor lirice integrate în numeroase texte, de acuratețea monologurilor cu accente de rugăciune, de meditație, de elegie, întregesc substanța demersului. De subliniat, în treacăt – deși faptul ar merita o abordare amplă de natură stilistică, pe lângă cea a conținutului propriu-zis al cărții –, bogăția sinesteziilor realizate frecvent în ascendență, tehnica paradoxului, caracteristică modernității (el fiind plasat, de obicei, la finalul strofelor, unde încărcătura semantică este maximă), întoarcerile înspre și dinspre (ne)timp, sub auspiciile spiritualității, tonalitățile adesea grave, introspective, delicatețea și eleganța exprimării sentențioase/ proverbiale, spontaneitatea analogiilor și a jocurilor de cuvinte, aluziile sensibile și simetriile inedite, construcțiile condensate (cu dativul posesiv / adnominal și cu predicativul suplimentar), modificările surprinzătoare ale regimului verbal, tâlcurile semnelor de întrebare, de exclamare ori al stăruitoarelor puncte de suspensie – însumând un alt adevăr care, *mutatis mutandis*, poate fi socotit un crez de netăgăduit al intenției făurite în paginile volumului: „Îmi învățam cuvintele să iubească, / le arătam inima / și nu mă lăsam până când silabele lor / nu începeau să bată.”[4].

„Orice creaţie se naşte dintr-un plâns şi dintr-o tăcere.”[5] – postulează Constantin Noica în studiul său de filozofie a culturii despre valențele nebănuite ale basmului românesc *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*. Și nu izbutim să nu ne întrebăm cu firească duioșie: oare câtă VIAȚĂ va fi sălășluind dincolo de slovele din alfabetul sufletului, înlănțuite-n cadența amintirilor și a tăcerilor, în potecă și vis, în răsărituri și amurguri, pe pragurile lacrimii și pe răbdătoarele muchii albe, presărate cu o sinceritate caldă, perindându-se către și dinspre ungherele inimii?! Mai presus de ele se află însă DORUL – cuvântul-lumină, ecoul-laitmotiv al cărții, trăirea complexă mereu vie și niciodată estompată în vreun fel, indiferent dacă are „gustul iernii”, balsamul florilor de primăvară, prospețimea ploilor de vară, splendoarea din culorile toamnei ori e incrustat într-o vădită suprapunere de planuri: „Când înflorește punctul / care udă marginea gândului, / ești dorul care trece / din rădăcina literei / și aleargă în șoaptă / pe albul foii / ce nu se lasă rostită.” (*Ne suntem*); „Tu nu ești doar dor, / dar ce DOR ești! / Plutești în largami privire...” (*Tu*); este dorul de Cer, dorul de reîntregire, cel ce însoțește, zidește, deapănă temeinic o poveste despre dragostea fără sfârșit, la adăpostul nealterat al dimensiunii transcendente. „Nicio suferinţă nu-i aşa de mare / să nu se preschimbe în cântare.”[6] – scria cândva Lucian Blaga. Iar poezia Lidiei are, fără putință de tăgadă, mireasmă viguroasă de cântec izvorât din harul divin, după cum ființarea poartă aceeași amprentă: „Viața e un poem / care se scrie / direct pe viață. / Muzica ce-l cântă / e tăcerea dintre note.” (*Curg șuvoaiele de dor*), a unei iubiri care cutează să se afirme cu stăruință răspicată, nu doar *să reziste*, ci... *să existe* sub toate fețetele posibile, inclusiv prin întâlnirile inefabile: „Îmi adun gândurile și te găsesc în sufletul meu ca cea mai frumoasă poezie de dragoste. Pentru că, atunci când îți scriu, te simt cel mai aproape.” – mărturisește o altă însemnare inedită. Din perspectiva autoarei, *a trăi* nu presupune altceva decât *a iubi* pentru totdeauna, *a fi* cu omul drag, pe pământ și în Necuprinderea Celui ce a făurit împletirea sufletelor într-o alcătuire unică, așa cum o ilustrează, de pildă, poeme ca *Două doruri și-o singură Primăvară*, *Două doruri și-un singur Vis*. „Taina aceasta mare este” – ne încredințează, de altminteri, Sfântul Apostol Pavel în *Epistola* trimisă celor din Efes. Analizate în profunzime, textele devin expresia unei incursiuni fascinante printre miracolele lumii din afară și, simultan, în universul lăuntric al „vocii” auctoriale, care le semnează în chip văzut. Prin urmare, volumul concentrează nu neapărat o proiecție absolută a trecutului spre viitor, ci explorarea intensă a punctelor de pe axa temporalității (trecut, prezent, viitor) în relație directă cu Lumina Veșniciei, ce învinge urmele apăsătoare ale întunericului.

Cartea poate fi considerată o scrisoare de dragoste în versuri, chiar o colecție impresionantă de imnuri dedicate unui sentiment care depășește granițele comune. La finalul lecturii, singura

dorință este să o deschizi din nou, să o recitești încercând să reții măcar câteva frânturi de gând și să te lași cuprins de atmosfera ei elevată: e vorba despre conceptul de *viață*, în diferite ipostaze concrete, și, implicit, despre fragilitatea condiției umane în călătoria spre „Marea Trecere", destinată să descopere sensurile sale autentice. Iar, ascultându-l pe celălalt în armoniile pe care o asemenea trăire nobilă are menirea să le ivească, efemeritatea dobândește aura unei regenerări atât de necesare a sufletului, baza ființării transfigurate prin puterea iubirii și imortalizate, aici, în(tru) dor.

„Ea a mai rămas o vreme... să aducă din departele minții amintiri dragi, să șlefuiască cu lacrima orice detaliu al fiecărui gând înfiripat cândva și pe care inima îl aduce la țărmul prezentului dintr-un timp îndepărtat, dar nu uitat." – istorisește condeiul Lidiei despre cărările sinelui pe filele înrourate ale sărbătorii de oarecând.

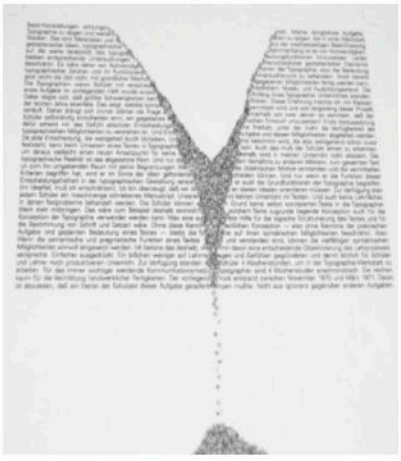
Într-adevăr, „inima se întinde mai ușor peste distanțe decât cugetarea"[7] – arată cunoscutul teolog Dumitru Stăniloae într-un studiu consacrat reperelor identitare ale spiritualității românești. Și, dacă este așa, reflectarea orizontului sufletesc, cu implicațiile lui bine articulate în textul artistic, se convertește într-o veritabilă restaurare a biruinței în fața distanțelor potrivnice sau a hotarelor dintre cele două lumi, într-o comuniune din ce în ce mai adâncă și mai bogată în rosturi tămăduitoare: „Frate, o boală învinsă ți se pare orice carte. / Dar cel ce ți-a vorbit e în pământ. / E în apă. E în vânt. / Sau mai departe. // Cu foaia aceasta închid porțile și trag cheile. / Sunt undeva jos sau undeva sus. / Tu stinge-ți lumânarea și-ntreabă-te: / taina trăită unde s-a dus? // Ți-a mai rămas în urechi vreun cuvânt? / De la basmul sângelui spus / întoarce-ți sufletul către perete / și lacrima către apus."[8]

„Către apus?" – se vor fi întrebând mulți dintre cei ce vor poposi lângă volumul de față. Da! Pentru că asfințitul celei dintâi zile a unei săptămâni din miezul lui februarie a îndreptat firul poveștii pe un drum alb, însoțind, de atunci, chemarea și așteptarea: „Amurgul strânge în palme / mijlocul subțire al duminicii..." (*Pe clapele unde glasul ți s-a nins*); „Printre stele, / dincolo și dincoace de ele, / cerul adoarme / într-o umbră de cruce." (*Dezlegând o lacrimă*). Poate dintr-un atare motiv mesajul poeziilor atestă, ori de câte ori e nevoie, convingerea neclintită că lumina care coboară pe treptele *asfințitului* nu va însemna vreodată înstăpânirea umbrelor, ci apropierea de *Răsăritul* desăvârșirii.

Însăși lecția dragostei ascunde, în esența ei, infinitul, eternitatea. Tocmai de aceea, prin intermediul rândurilor scrise, Lidia își *caută*, consecvent, iubirea. Și la fel își *găsește*, acum, iubirea. Își *mărturisește* iubirea. Își *tace* iubirea. Își *ascultă* iubirea. Își *trimite* iubirea tot mai spre nesfârșitul acelui *Dincolo*. *Până la capătul cerului* e cale doar de... o iubire fără margini. Mai puternică decât negurile durerii. Mai veșnică decât frângerea inimii. Fiindcă ea, iubirea, e desprinsă din Dumnezeu – punte așternută peste cărările către preaplinul din *acasa* inimii deschise larg, peste ecourile diafane ale cântecului ivit *din lacrima harfei*, în stare să preschimbe moartea în nemurire.

---

1. Lucian Blaga, *Dorul*, în idem, *Opera poetică*. Prefață de George Gană. Ediție îngrijită de George Gană și Dorli Blaga, București, Editura Humanitas, 2018, p. 52.
2. Idem, *Elanul insulei. Aforisme și însemnări*. Prefață, text stabilit și note de George Gană. Ediție îngrijită de Dorli Blaga și George Gană, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1977, p. 195.
3. Nichita Stănescu, *Ars poetica*, în idem, *Opere. II. Versuri*. Ediție alcătuită de Mircea Coloșenco. Prefață de Eugen Simion, București, Editura Univers Enciclopedic, 2002, p. 525.
4. Idem, *Ars poetica*, în idem, *Ordinea cuvintelor. Versuri (1957-1983)*, vol. I. Cuvânt-înainte de Nichita Stănescu. Prefață, cronologie și ediție îngrijită de Alexandru Condeescu cu acordul autorului, București, Editura Cartea Românească, 1985, p. 145.
5. Constantin Noica, *Sentimentul românesc al ființei*, București, Editura Humanitas, 1996, p. 108.
6. Lucian Blaga, *Catren*, în idem, *Opera poetică*, p. 439.
7. Dumitru Stăniloae, *Reflecții despre spiritualitatea poporului român*, București, Editura Elion, 2001, p. 246.
8. Lucian Blaga, *Încheiere*, în idem, *Opera poetică*, p. 162.

CHRISTIAN W. SCHENK

Elena Liliana Popescu: Cartea „Monografie critică”

Această carte nu este o monografie. Nu în sens strict. Este o arhivă a admirației. Un cor critic. Un corp de receptare. Uneori monument. Uneori zid ridicat din voci binevoitoare. Și, ca orice zid, are fisurile lui. Acolo începe critica. Nu acolo unde se depun flori. *Monografie critică* de Elena Liliana Popescu, în forma de față, datată 2026, stă bibliografic între 2025 și 2026: în caseta tehnică apare Eikon 2025, în timp ce nota autoarei poartă data București, 27 martie 2026. Mică dezordine cronologică. Aproape simpatică. Cărțile prea corecte de obicei n-au trăit nimic. Autoarea este prezentată la început: născută în 1948 la Turnu Măgurele, poetă, eseistă, traducătoare, editoare, doctor în matematică, profesor la Universitatea din București, membră PEN Club România și a Uniunii Scriitorilor din România. Peste 75 de volume de poezie și traduceri. Poezii traduse în mai mult de 30 de limbi. Texte în numeroase antologii și reviste. Aceasta nu este o notă de subsol. Este o viață de muncă. Cine nu vede asta citește cu ochii legați și numește orbirea metodă. Dar opera de-o viață nu apără de critică. Dimpotrivă. O cere. Altfel, istoria literară devine o carte de condoleanțe pentru cei vii.

Volumul adună voci. Multe voci. Ana Blandiana, Solomon Marcus, Laurențiu Ulici, Radu Cârneci, Dan Sluşanschi, Gheorghe Glodeanu, Theodor Damian, autori din Spania, Brazilia, Coreea, Algeria, Italia și din alte spații. Cuprinsul arată ca o hartă a recunoașterii internaționale. Poate fi luat în derâdere. Nu trebuie. Într-o lume literară în care unii se consideră deja „europeni” după două e-mailuri primite de la Bruxelles, această întindere nu e puțin lucru. Arată efect. Arată circulație. Arată că Elena Liliana Popescu nu a fost lăudată doar într-un cerc local, unde fiecare îl scarpină pe celălalt pe spate și apoi vorbește despre cultură. Totuși: multe voci nu înseamnă încă adevăr. Uneori înseamnă doar zgomot. Acest volum este puternic acolo unde vocile citesc. Devine mai slab acolo unde ele binecuvântează.

În centru stă vechea, periculoasa legătură: matematică și poezie. Număr și interioritate. Rigoare și emoție. La Elena Liliana Popescu, matematica nu este o decorație biografică prinsă la rever. Este o formă de gândire. O disciplină. O gramatică interioară. Se simte. Poezia ei nu caută explozia. Caută densitatea. Iubește cuvintele mari: Adevăr, timp, iubire, tăcere, moarte, lumină, drum, inimă, cunoaștere, Absolut. În mâini proaste, asta ar fi o catastrofă cu cotor legat. La ea, de cele mai multe ori, stă în picioare. Nu întotdeauna. Uneori e prea luminoasă. Prea pură. Prea neatinsă. Poezia nu trebuie să arate mereu ca scoasă de la spălătorie. Un poem are nevoie și de praf. Altfel strălucește și nu trăiește.

Introducerea lui Miloud Homida pune teoria curat pe masă: poezia ca act ontologic, limbajul ca participare la existență, poemul ca prag între gândire și tăcere. Este adevărat. Dar este și primejdios de neted. Blanchot, Heidegger, Ricœur stau în odaia literaturii ca trei mobile grave. Dau greutate. Iau aerul. La un moment dat îți vine să deschizi fereastra. Fiindcă miezul e mai simplu și mai tare: această poezie nu țipă. Rezistă. Nu vrea să placă. Vrea să se justifice în fața ființei. Ajunge. Fraza nu are nevoie de mai multă teorie. Omenirea a făcut oricum seminar din orice. Chiar și din tăcere. Mai ales din tăcere.

Elena Liliana Popescu nu este poeta scandalului. Nu este poeta fisurii la modă. Nu este poeta mizeriei expuse în vitrină. Scrie împotriva palavrelor. Împotriva pozei. Împotriva acelei neliniști literare care se crede profunzime fiindcă nu suportă un gând limpede. Poemele ei caută ordine. Nu ordinea caietului de școală. Ordinea măsurii interioare. Aici stă forța ei. Aici stă și primejdia. Cine are prea multă măsură riscă temperatura. Cine vorbește prea clar pierde uneori întunericul din care vine poezia. Tăcerea nu este la ea o gaură. Este metodă. Formă de cunoaștere. Rezistență. În mai multe contribuții ale volumului revine această lectură: poemul se naște din tăcere și merge spre ea. Nu ca abandon. Ca precizie. Asta e puternic. Literatura zilelor noastre vorbește mult, de teamă să nu observe

cineva că nu există. Popescu își permite contrariul. Are încredere în nespus. Nu întotdeauna cu ultimă îndrăzneală. Dar cu demnitate. Tăcerea ei nu este gol. Este un spațiu în care cuvântul își pierde vanitatea.

Ana Blandiana amintește de Ion Barbu. Comparația e la îndemână. Poate prea la îndemână. În România, Ion Barbu este chemat aproape automat de îndată ce matematica și poezia intră în aceeași cameră. O tradiție comodă. O canapea pentru critici. Totuși, indicația nu este falsă. Trebuie doar salvată. Popescu nu este pur și simplu barbiană. Este mai puțin cristal, mai mult rugăciune. Mai puțin hermetism, mai mult limpezire. Mai puțin arhitectură a enigmei, mai multă probă spirituală. Nu construiește labirinturi poetice pentru a impresiona cititorul. Îl așază în fața unei uși. Dacă intră sau nu, e problema lui.

Cel mai puternic concept pentru această poezie stă în contribuția lui Christian W. Schenk: „Asceza clarității". Asceza clarității. Aici propoziția se fixează. Lucrează. Nu doar descrie, judecă. Schenk citește reducția nu ca lipsă, ci ca disciplină. Nu ca economie a expresiei, ci ca severitate a spiritului. Observă și esențialul: simplitatea nu este aici comodă, ci nemiloasă. Exact. Aceasta este fraza rea care înlocuiește două pagini de critică literară cuminte. Simplitatea, când e autentică, dezbracă vorbirea de scuze.

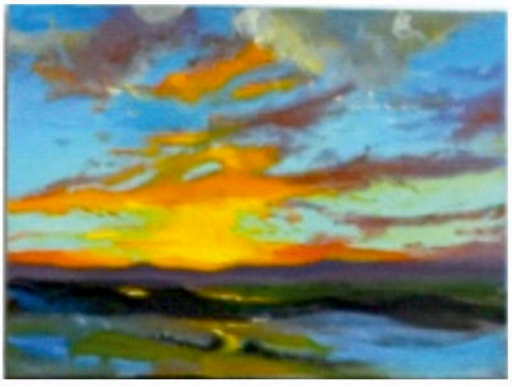
Volumul rămâne ambivalent. Documentează o receptare considerabilă. Arată drumuri internaționale. Păstrează texte, voci, judecăți, apropieri. Este un merit. Dar își iubește obiectul. Mult. Prea mult în unele locuri. Iubirea nu orbește întotdeauna, dar corectează prost. Unde critica ar trebui să taie, ea mângâie. Unde ar trebui să întrebe, se înclină. Literatura română cunoaște bine această boală. Se numește prietenie. Uneori și prefață.

Totuși, ar fi greșit să reducem cartea la solemnitatea ei. Are greutate. Arată o autoare care, vreme de decenii, a susținut un câmp liric propriu. Un câmp între știință și interioritate, între formă de gândire și căutare metafizică. Elena Liliana Popescu nu scrie din capriciu. Nu din nervozitate. Nu din acea mică zgârietură biografică din care astăzi se fac volume întregi de poezie. Scrie din durată. Din concentrare. Dintr-o fidelitate aproape demodată față de sens. Demodat nu e insultă. Astăzi, uneori, e doar alt nume pentru nevandabil.

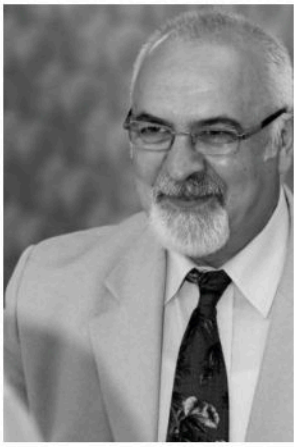
Slăbiciunea ei apare acolo unde poemul rămâne prea mult idee. Unde luminează, dar nu arde. Unde puritatea își ajunge sieși. Unde cuvântul „Absolut" se deschide prea repede și cititorul nu mai știe dacă se află într-un poem sau într-o explicație metafizică foarte bine crescută. Totuși, și această slăbiciune e mai onorabilă decât multe din ceea ce se vinde azi drept îndrăzneală poetică. Mai bine o înălțime prea clară decât un abis fabricat. Și abisurile se produc astăzi industrial.

Această *Monografie critică* nu dovedește că fiecare poem al Elenei Liliana Popescu este mare. Asemenea dovezi nu există. Cine le cere confundă literatura cu contabilitatea. Cartea arată altceva: o atitudine poetică perseverentă. O autoare care nu aleargă după gustul epocii. O poetă care înțelege poemul ca formă de cunoaștere. O voce care nu folosește tăcerea ca pauză, ci ca instanță. Este rar. Iar raritatea singură nu e încă valoare. Dar aici este susținută de muncă.

La sfârșit rămâne o poezie a mișcării purificate. A axei interioare. A înălțării controlate. Fără strigăt de tarabă. Fără nebunie decorativă. Fără autovătămare estetică pentru aplauzele prezentului. Elena Liliana Popescu scrie ca și cum poemul ar trebui să răspundă în fața a ceva mai înalt decât mediul literar. Poate fi considerat naiv. Poate fi luat în serios. Eu îl iau în serios. Cu rezerve. Cu respect. Fără tămâie. Tămâia strică vederea. Iar literatura a murit de destule ori din cauza aerisirii proaste.

Lucrare realizată de Jimmy Cummings

DUMITRU TÂLVESCU

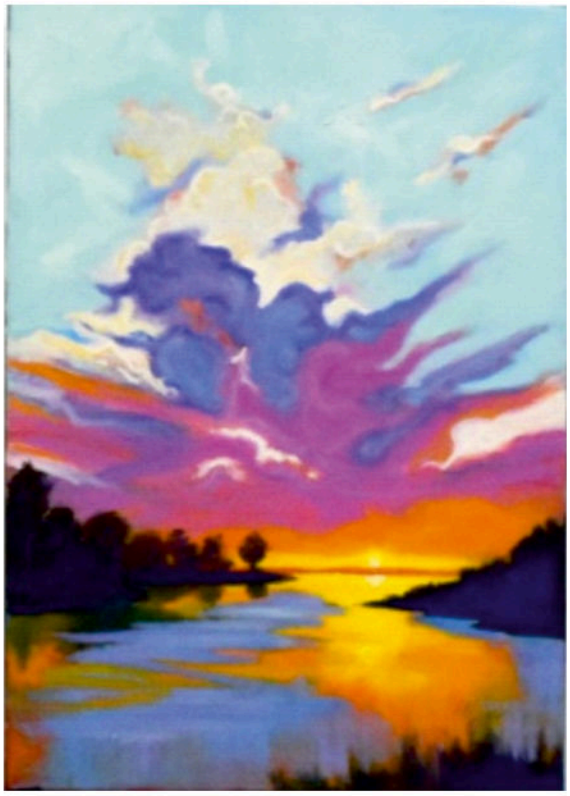
Note de lectură „Călătorii în trans-luciditate” de Mihaela Manasia

Despre cartea „Călătorii în trans-luciditate” a poetei Mihaela Manasia, apărută la editura Coresi.Net în 2025 am hotărât să scriu pentru că oferă un sistem nou de abordare a trăirilor din perspectiva tarnspunerii în realitatea cotidiană, a cuantumului psihoreligios, a trăirilor existențiale și de dorință ale autoarei. Poemele au adâncime, își caută drum dintr-un conștient educat. Imaginile pe care le percem parcurgând volumul, precum și simbolurile sugerate, dovedesc o trăire aparte a conștientului, în care străbate, pe de o parte, nostalgia copilăriei petrecută o perioadă la țară, cu personajele specifice, bunici, prieteni de joacă, locuri aparte, de neuitat și starea de apartenență la o realitate, nu acceptată în întregime, pe de altă parte. Aici intervine refugiul în oniric, subterfugiile cu aspect biblic care dovedesc un suflet avid de cunoaștere și înțelegere. Interferențe care țin de biologic, într-o înșiruire „centripetă”, cu aluzie la felul în care se revelează lumea și starea de refuz a unor manifestări anacronice ale ei, prin trăiri aparte, transpuse în poem. Versurile sunt vii, fiecare poem are încărcătura lui emoțională, chiar dacă unele sunt un pic prea încărcate sau altele mai ermetice. În „Plimbarea”, eu aș fi scos ultimele cinci versuri, aș fi generat o explicație pentru corabia cu multe brațe din „Transluciditate”. La fel, în „Mic dejun citadin”, într-o imagine prea portocalie, nu reiese o semnificație logică a aruncării trupurilor și de ce gunoierii adună doar membre. Asta sub privirile copiilor care nu înțeleg, ca și mine, de ce s-au aruncat bucuroși părinții în sucul acid. Trebuie să fi fost multe portocale...

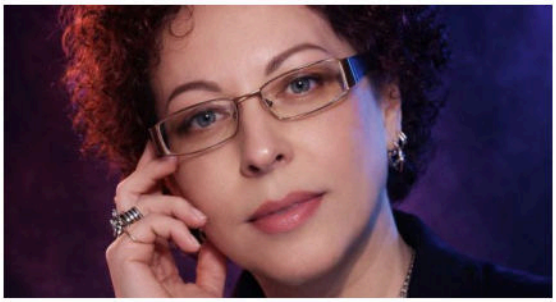
Am remarcat „Jocul umbrelor”, „Gazela”, „Renunțare”... Mai departe, e vorba de „Detașare” subiectivă, onirică, marcând un final glorios, comun tuturor. „Spovedania” investighează și mărturisește stări inefabile, ușurare, dar și nedumerire, mister și farmec într-o lume ale cărei manifestări nu sunt suficient înțelese.

Poeziile, dar și bucățile de proză par a fi un fel de pagini de jurnal al unui suflet avid de cunoaștere, care caută răspunsuri și înțelegere în contactul dintre lumea interioară și realitatea cotidiană pecare o dorește înțeleasă.

Discursul e în general coerent și lucid. Limbajul este elegant, aluziv, mai ales când referirile sunt la supranatural, ca o trăire în trans-luciditate. Ele sunt deductibile și subtile. Alternanța poem-proză conferă inedit cărții și realmente oferă plăcere celui care o citește spre o altfel de înțelegere

Lucrare realizată de Jimmy Cummings

CAMELIA ARDELEAN

(continuare din numărul trecut)

Primul manifest al suprarealismului

de André Breton

André Breton (1896-1966) este un renumit poet şi om de litere francez, unul dintre fondatorii suprarealismului, curent literar-artistic apărut în Franţa, în prima jumătate a secolului XX. Manifestul său, intitulat *Primul manifest al suprarealismului*, aduce în prim-plan viziunea sa personală asupra omului în existenţa lui ternă pe pământ, unde îşi poate găsi libertatea doar în planul oniric – tărâm al subconştientului în care evadează atunci când (nu) este prea copleşit de angoase, dezamăgiri sau de obligaţiile cotidiene. Acest „mentor" al suprarealiştilor formulează în manifestul său câteva principii pentru anularea prăpastiei dintre cele „două stări atât de contradictorii, în aparenţă, care sunt visul şi realitatea", unindu-le „într-un fel de realitate absolută, de suprarealitate"[1].

Un alt „truc" pe care Breton ni-l „propune" ca să ne desprindem (mental/spiritual) din cătuşele materiei este imaginaţia; el ne „recomandă" menţinerea tinereţii spiritului prin stagnarea în iluzia/inocenţa copilăriei – arma cea mai sigură împotriva decadenţei. Autorul mai afirmă că stadiul maturităţii metamorfozează de regulă individul şi în ce priveşte posibilitatea sa de a călători mental, diminuându-i fantezia de copil, care era nelimitată; aceasta devine mărginită, îngăduindu-i posesorului „să se exprime doar după legile utilităţii arbitrare". Având o imaginaţie diminuată, omul ajunge, în opinia lui Breton, prizonierul „destinului său fără lumină", al pericolelor existenţiale de tot felul, al „unei imperioase necesităţi practice", al lipsei de iubire, al ideilor insignifiante/mediocre, al gesturilor „lipsite de amploare" etc. Individul pe care autorul încearcă să-l trezească, prin cuvintele sale, la (adevărata) viaţă, este cel „nemulţumit de propria-i soartă", cel a cărui „încredere se pierde" în iureşul existenţial, fiind nevoit să muncească din greu pentru a se întreţine şi având o conştiinţă morală peste care „trece (...) cu uşurinţă" de cele mai multe ori.

Breton face apologia imaginaţiei şi a libertăţii („Numai cuvântul libertate mă mai exaltă"), susţinând că doar aceasta din urmă poate „să întreţină la infinit vechiul Fanatism uman". El ne atenţionează că, deşi avem „cea mai mare libertate de spirit", deseori o folosim incorect/necorespunzător, în goana după (aşa-zisa) fericire(a) pământească. Imaginaţia are, în opinia autorului, şi părţi întunecate, una dintre ele fiind incapacitatea acesteia de a ierta („tu nu ierţi niciodată"), dar ea ne serveşte (şi) prin faptul că „dă socoteală despre ceea ce poate fi"; astfel, judecata absolută se află „în adâncul fiinţei noastre", acolo unde cei mai mulţi nu ştiu, din păcate, să pătrundă, din cauză că mediul în care vieţuiesc le ruinează încrederea în ei înşişi.

Breton consideră că libertatea poate fi găsită şi în braţele nebuniei, stare ce constituie (în viziunea lui) o sursă de „alinare", o modalitate de „detaşare" de lumea înconjurătoare, precum şi „un izvor (...) de bucurie"; dar, în această situaţie, cei în cauză (oameni candizi şi „de o scrupuloasă onestitate") ajung „victimele imaginaţiei lor", care „îi împinge la nerespectarea anumitor reguli" impuse de societatea în care trăiesc şi pentru care vor fi pedepsiţi, mai devreme sau mai târziu.

Autorul mai este de părere că atitudinea materialistă în faţa vieţii este „mai poetică” decât atitudinea realistă, fiindcă, deşi ea „implică (...) un orgoliu (...) monstruos”, nu atrage după sine „o nouă şi (...) completă decădere” a fiinţei umane. El se declară ferm împotriva atitudinii realiste, argumentând această alegere prin faptul că atitudinea cu pricina „este ostilă oricărui elan intelectual şi moral”, „e făcută din mediocritate, din pizmă” şi – fiindcă „ţine în şah ştiinţa (şi) arta” – dă naştere unor „cărţi ridicole”/„piese insultătoare” ce denaturează gustul publicului/ receptorului. Astfel, Breton condamnă abundenţa romanelor apărute în urma propagării acestei atitudini, menţionându-l pe Paul Valery şi intenţia sa binevenită de „epurare” a literaturii de acest gen.

Un alt aspect pe care autorul îl prezintă în manifestul său este „domnia logicii”, noţiune ce pierde teren (în opinia lui), ajungând să nu mai fie de folos „decât la rezolvarea unor probleme de interes secundar”. El remarcă totodată faptul că cei care caută adevărul şi dreptatea pe căi neconvenţionale sunt marginalizaţi, că „sub pretextul progresului”, spiritul (ne-)a fost „epurat” de superstiţii/ himere, dar şi că, datorită „descoperirilor lui Freud”, imaginaţia este „pe cale să-şi recapete drepturile”, evadând din plasa unor „realităţi sumare”. Breton ne atenţionează că „adâncimile spiritului nostru” ţin sub zăvor „forţe stranii”, care, dacă vom reuşi să le „captăm” şi să le „supunem”, nu ne vor aduce decât avantaje.

Revenind la vis, autorul subliniază că „Freud a făcut critica” acestuia, ajungând în urma psihanalizei la concluzia că „suma momentelor de vis (...) nu este inferioară sumei momentelor de realitate” şi că omul, după ce se trezeşte, devine „jucăria propriei sale memorii”. Breton însuşi face câteva reflecţii asupra acestui subiect, utilizând o serie de întrebări retorice, cărora încearcă să le găsească un răspuns. El constată anumite aspecte, pe care ni le împărtăşeşte, şi anume: că „visul este continuu”, în timp ce „memoria (...) face tăieturi”; că elementele componente ale visului nu sunt mai risipite decât cele ale realităţii; că visului i s-ar putea acorda „valoarea de certitudine” în el însuşi; că visul ne-ar putea transmite unele indicii, mai importante/veridice chiar decât ceea ce ne „spune” conştiinţa; că am putea utiliza „informaţiile” primite în vis pentru a ne rezolva problemele cotidiene; că neacordarea atenţiei cuvenite visului contribuie, alături de implacabila realitate, la îmbătrânirea noastră etc. Această înfăţişare sub care subconştientul se manifestă (visul) este obsedantă pentru Breton; el mai constată, în experimentele/studiile sale, că „starea de veghe” este „un fenomen de interferenţă”, că „echilibrul spiritului e relativ”, că „spiritul omului care visează” este „satisfăcut din plin” de experienţele pe care le are în afara conştiinţei/conştienţei, că visul are o „ţinută naturală” surprinzătoare/frapantă, că (uneori) cel care visează rupe brusc această vrajă din cauză că „are o idee prea meschină despre ispăşire” etc. Autorul consideră importantă cercetarea în continuare a visului, necesitatea ca acesta să fie „supus unui examen sistematic”, pentru a i se descoperi misterul şi a putea fi exploatat în avantajul omului.

O altă problemă abordată de Breton în manifestul său este ura pentru „uimitor”, exteriorizată de unii indivizi incapabili să îl înţeleagă, „uimitor” care, în opinia lui, „este mereu frumos” şi care contribuie la o creştere a nivelului calităţii literaturii, în general. El utilizează acest adjectiv substantivat pentru a marca elementele fabuloase din anumite naraţiuni (ne)scrise, care au capacitatea de a captiva cititorul (adult) şi care diferă de la o epocă la alta, deoarece gustul şi sensibilitatea receptorului sunt în continuă schimbare. Autorul conferă totodată poeziei un rol esenţial în existenţa umană, fiindcă, din punctul lui de vedere, „Ea poartă în sine compensaţia perfectă a mizeriilor pe care le îndurăm”, fiind pansamentul ideal pentru suflet în cazul dezamăgirilor în dragoste (şi nu numai), un substituent remarcabil pentru dorinţele nesatisfăcute etc. El ne impulsionează astfel: „Să ne dăm (...) osteneala de a practica poezia”, de a ne adăpa din „izvoarele imaginaţiei poetice”, argumentând că „Va veni timpul când ea va decreta sfârşitul banului”, când însemnătatea ei va atinge cote incredibile.

În continuare, Breton redă opinia unui prieten de-al său (Pierre Reverdy), ce considera că „Imaginea este o creaţie pură a spiritului”, care „nu se poate naşte dintr-o comparaţie”, ci „din apropierea a două realităţi”, indiferent de distanţa dintre ele. Concluzia lui Reverdy (cum că imaginea acestor realităţi va fi mai puternică pe măsură ce relaţiile dintre ele vor fi mai îndepărtate) îl pune pe gânduri pe Breton; astfel, el „percepe” într-o seară o frază ciudată, „insistentă”, pe care (ne-)o redă cu aproximaţie în manifest („Există un om tăiat în două de fereastră”). Această „imagine de un tip foarte rar” „pretindea” să fie inclusă în materialul său poetic, intenţie pe care Breton o mărturiseşte, împreună

cu concluziile sale, unui alt scriitor suprarealist, Philippe Soupault.

Ca urmare, cei doi experimentează dicteul automat, „o practică a scriiturii aplicată în mod voluntar (...), centrată pe forţa de revelare a ideilor gândirii «pure», nesupuse controlului exterior al preceptelor morale sau al dogmelor ideologice şi estetice”[2]. Pe scurt, ei îşi exersează împreună „capacitatea imaginativă creatoare” (idem), experienţă în urma căreia ajung la aceeaşi concluzie: între textele lor existau mari similitudini („acelaşi viciu de construcţie”, „defecte de aceeaşi natură”, „iluzia unei verve extraordinare”, „multă emoţie”, „un pitoresc foarte special”, unele expresii ilare etc.); singurele diferenţe erau cauzate de caracterele deosebite ale celor doi „pionieri”. Din punct de vedere poetic, experimentele lor literare erau caracterizate, în opinia lui Breton, de „un foarte înalt grad de absurditate imediată”.

Ei găsesc de cuviinţă să denumească acest „nou mod de expresie pură” „SUPRAREALISM”, în memoria lui Guillaume Apollinaire (care, la rândul său, practicase astfel de „antrenamente” pe când trăia), termen pe care Breton îl defineşte drept „Automatism psihic pur”. Spre deosebire de Apollinaire, Breton va conferi acestui nou curent „fundamentarea teoretică” necesară, relevând „spontaneitatea naşterii imaginii pe diferite căi: vis, faze de presomn sau trezire, intuiţie, hazard, nebunie, dereglarea funcţiilor psihice şi mentale”[3]. Prin „metoda” descoperită de el (dicteul automat), autorul manifestului pe care îl propunem demonstrează că poezia poate fi plăsmuită explorând sfera iraţionalului şi lăsând în urmă „ideea deprimantă a divorţului ireparabil dintre acţiune şi vis”[4]. Pentru Breton, acest mod de a scrie poezie va reprezenta „un mod de viaţă” (idem), mişcarea literară nou creată încercând ulterior să echilibreze „criza poeziei moderne, a verbului întemeietor de realitate, dar şi a subiectului”, eul devenind astfel „anonim” şi liber[5].

În concluzie, suprarealismul lui Breton se străduieşte să reconcilieze „idealul ştiinţelor exacte (...) cu reveriile poetice ale vizionarilor romantici”, să găsească o cale de echilibru „Între ordine şi dezordine, fantasmă şi certitudine, visare şi raţiune”, urmărind îndeplinirea dorinţelor „specifice romantismului exaltat, mistic şi magic (...), în care nu există diferenţă şi nici ruptură între exterior-interior, raţional-iraţional”[6]. Acest curent literar „născut din «prăbuşirea intelectului»”, cum afirma însuşi fondatorul lui, intenţiona, cu ajutorul tehnicii dicteului automat, să creeze un nou limbaj „prin datele fragmentare, dezarticulate, ale unei realităţi halucinante (...), dincolo de subiect”, un limbaj „universal, absolut, al eului primar (...), trăind în ordinea suprapersonală, suprareală a inconştientului”[7].

Mai adăugăm doar faptul că obsesia lui Breton pentru libertate, vis şi imaginaţie, pentru crearea unui limbaj deosebit etc. este redată în manifestul său prin argumente expuse pe un ton neutru, nu unul imperativ/agresiv, asemenea lui Marinetti. Poetul francez nu are atitudinea revoluţionară a futuristului italian; el îşi expune ideile fără a da impresia de luptă continuă cu restul lumii, propune, nu impune, lăsând cititorul să reflecteze şi să ia decizia aferentă.

Stilul de abordare al celor doi este diferit, însă intenţiile sunt aceleaşi: de a aduce ceva (complet) inedit, şocant, de a renunţa la vechea sintaxă/gramatică, la vechea retorică, la vechiul mod de redactare, de a renova limbajul beletristic în ansamblu etc. Marinetti se bazează, în demersul său, pe analogia dintre cuvânt/cuvinte şi mişcarea obiectelor, are cultul maşinii şi este obsedat de materie, în timp ce Breton explorează conexiunea vis-realitate, pentru a găsi forme noi de exprimare care să incite lectorul etc.

Bibliografie:

1, 6. D. Trost – *Suprarealistul în slujba revoluţiei*, p. 148, 149, materialul de pe platformă;
2, 3, 4, 5, 7. *Dicţionarul avangardelor*, cap. *Dicteul automat, practică poetică şi doctrină*, p. 165, 166, 167, 168, materialul de pe platformă.

(sfârşit)

Lucrare realizată de Jimmy Cummings

ALEXANDRU BÎRZU

Muzeul - o punte între trecut și prezent

Istoria a reprezentat și reprezintă în continuare un domeniu de interes pentru înțelegerea trecutului. Interesul pentru bunurile culturale s-a materializat în colecționarea obiectelor de valoare, acele obiecte considerate importante și cu o valoare artistică deosebită. Muzeul formează o legătură directă cu trecutul istoric și publicul contemporan prin prezentarea unor mărturii ale existenței umane, ale unei epoci artistice. Această punte dintre trecut și prezent este mai vizibilă, prin faptul că generațiile de azi pot vedea modul în care a evoluat societatea, dezvoltarea artei și a vieții culturale.

Antichitatea a reprezentat începutul primelor forme de instituții muzeale, însă conceptul de muzeu a fost definit mult mai târziu, în secolul al XVIII-lea, o dată cu apariția British Museum.

În Grecia antică a existat termenul *Mouseion*, care avea sensul de „templu al Muzelor". Una dintre cele mai celebre instituții a fost *Mouseionul* din Alexandria, fondat în secolul al III-lea î.Hr., în timpul domniei lui Ptolemeu I Soter. Edificiul era un loc dedicat studiului, fiind asociat cu biblioteca din Alexandria, nu cu ideea de muzeu în sensul modern al cuvântului.

Grecii au înființat pinacotecile pentru colecțiile de artă. Aceștia manifestau un respect profund față de istorie și de operele de artă, iar protejarea colecțiilor în spații special amenajate pentru bunurile artistice a însemnat ocrotirea acestora împotriva factorilor climatici, a furtului, dar și a atacurilor xilofage. Începând cu perioada Renașterii, se observă un interes crescut pentru artă, lucru sprijinit de prinți, nobili și regi, prin extinderea și formarea unor colecții de artefacte, obiecte cu valoare artistică și pietre semiprețioase. Familiile nobile își donează operele artă către colecționari pentru a putea fi valorificate și expuse publicului larg. În perioada modernă, muzeele au evoluat în instituții culturale importante, având scopul de a păstra, analiza și valorifica bunurile de patrimoniu. Acestea nu mai reprezintă doar spații de expunere a obiectelor valoroase, ci și centre cu scop educativ, care folosesc tehnologia pentru a face expozițiile mai interactive. Expozițiile muzeale sunt însoțite de mijloace video, audio, pentru a facilita înțelegerea trecutului de către publicul larg iubitor de istorie. Muzeul este un spațiu dedicat conservării, păstrării, protejării și valorificării obiectelor de artă, a vaselor, armelor, manuscriselor. Spațiul muzeal este menit să ofere vizitatorului o istorie sub forma unor expoziții organizate pe perioade istorice (preistorie, Antichitate, Evul Mediu, epoca modernă, epoca contemporană), pentru a-l familiariza pe privitor cu aspectele culturale, sociale, ale unei civilizații sau ale unei perioade istorice. Înțelegerea trecutului este facilitată prin contactul cu bunurile culturale, iar privitorul devine conștient de mesajul transmis de fiecare obiect în parte.

În funcțiile de particularitățile muzeului, acestea se împart în mai multe categorii: artă, știință, etnografie. Muzeele de artă conțin opere de artă de mare importanță istorică și artistică, atât la nivel național, cât și la nivel european. Se păstrează operele marilor artiști ai Renașterii și ai perioadei moderne, dar și ai celei contemporane.

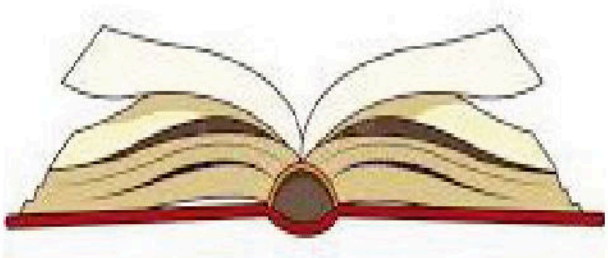
Muzeele de știință au ca subiect domeniile: chimie, fizică, matematică, biologie, medicină și sunt organizate expoziții cu instrumente de laborator, cu primele aparate de măsurat, cu obiecte personale ale marilor oameni de știință.

Muzeele etnografice conservă, protejează și valorifică patrimoniul material. Patrimoniul material cuprinde: costume tradiționale, obiecte de lemn, de ceramică, unelte pentru activități agricole. Scopul acestor muzee este să prezinte aspecte ale vieții cotidiene din lumea rurală, aspecte ce țin de port, de meșteșuguri. Viața tradițională a satului este prezentată sub forma unor expoziții tematice. Expozițiile tematice constituie principala activitate în spațiul muzeal, iar pentru realizarea lor este necesară analizarea și selectarea bunurilor de patrimoniu. Muzeul are datoria de a valorifica bunurile în funcție de

specificul fiecărui obiect și de tematica expoziției.

Muzeele nu sunt doar instituții culturale care păstrează și expun obiecte de valoare semnificativă, ci au și rol educativ în promovarea istoriei și a artei. Într-o eră în care informația este omniprezentă pe toate categoriile de site-uri, în cărți de specialitate, documentare, muzeul poate să sintetizeze, într-un limbaj vizual, o perioadă din istoria societății, a artei, a științei – un limbaj agreat de publicul care nu are o pregătire în domeniu. Pentru publicul care nu este de specialitate, expunerea unui vas sau a unui tablou alături de un panou cu informații descriptive este mult mai receptată decât o lucrare academică cu noțiuni abstracte. Secolul XXI este marcat de viteza prin care informația ajunge la public prin mijloace digitale. O expoziție poate fi transmisă live, ceea ce facilitează accesul la eveniment, dar interacțiunea fizică a vizitatorului cu bunul cultural este mult mai autentică, privitorul poate analiza din toate unghiurile fiecare detaliu al obiectului expus. Alte mijloace prin care povestea acestor bunuri ajunge în atenția publicului larg sunt cataloagele de expoziție, ce prezintă, sub formă tipărită, categoriile de obiecte prezentate, și ghizii turistici, care pot îndruma vizitatorii în locurile dedicate expozițiilor.

Aceste instituții de cultură au o importanță semnificativă în raport cu societatea în care trăim, promovând istoria și cultura, aducând un beneficiu atât pentru cercetători, studenți, profesori, cât și pentru publicul larg, invitând la cunoașterea altor timpuri din istoria noastră. Obiectul expus într-o vitrină aduce o cunoaștere mai facilă a trecutului, iar privitorul este provocat să îl observe, să-l înțeleagă. Muzeul, ca instituție culturală, este un veritabil spațiu al cunoașterii, în care păstrarea, conservarea și expunerea obiectelor de patrimoniu asigură supraviețuirea trecutului, prin aducerea la lumină a unor mărturii ale trecutului îndepărtat.

DUMITRU DUMITRESCU

(fragment din volumul *Alfabetaria*)

Realitatea adevărului

Orice moment dinamic al prezentului, resimțit obiectiv și considerat a fi un adevăr, este relativ deoarece are dimensiunea unei infinitesimi trinice din interiorul oscilant al realității. Dorind să ne focusăm pe dimensiunea lui, prin însumarea la infinit a adevărurilor relative, pentru a determina Adevărul Absolut vom constata că viața așa cum o cunoaștem poate exista și evolua natural oriunde în Universul Creat, fiind practic cvasigeneralizată.

De asemenea, teoretizând diversitatea infinită a spectrelor de vibrație ale materiei, sunt cercetători care ne sugerează posibilitatea existenței și a altor forme de viață bazate pe alte elemente chimice decât carbonul, cum ar fi siliciul și germaniul. Eu nu le pot considera decât simple provocări însă, ținând cont de distanțele dintre entități și evoluția transcedentală a liniilor astrale de viață, mai ales în mediile planetare cu caracteristici energetice extreme (de temperatură, presiune etc.), unde biologia pe bază de carbon n-ar mai funcționa, este posibilă și o astfel de abordare.

Pe Pământ, deși nu au fost descoperite forme de viață bazate exclusiv pe siliciu, acest element este încorporat în multe organisme. De exemplu, diatomeele (un tip de alge marine) au pereții celulari transparenți din dioxid de siliciu sau alte vietăți îl folosesc ca bază de susținere precum cochiliile sidefate. Așadar carbonul, supranumit „regele elementelor” datorită versatilității sale excepționale în a forma milioane de compuși cu cei patru electroni de valență,

creează lanțuri, inele și structuri complexe, fiind elementul central din structura proteinelor, ADN-ului și grăsimilor. Poate exista în forme complet diferite, de la diamant (cel mai dur material cunoscut) la grafit (moale) și până la grafen sau fullerenă. De asemenea are cele mai înalte temperaturi de topire și fierbere dintre elementele cunocute pe Pământ (3550 K, topire /5100 K, fierbere).

În plus, carbonul este al patrulea cel mai abundent element din univers și stă la baza chimiei organice, spre deosebire de alte elemente care formează un număr mult mai restrâns de compuși. Până în momentul de față, tot ceea ce știm despre noi ca ființe constituie un mister, cum tot un mister este și complexul elementar al arhitecturilor care ne găzduiesc sufletul, participând ele însele decisiv la starea noastră existențială. Sunt prea multe coincidențe ca viața de pe Pământ să fie întâmplătoare, așa că voi menționa și câteva dintre ele:

- păstrarea continuă de către planetă a caracteristicilor fizice la suprafața solului, necesare ca apa să persiste în jurul punctului ei de triangulație;
- câmpul gravitațional al Pământului suficient de puternic cât să dea continuitate ciclurilor de mișcare în eliptica Sistemului Solar, precum și să-i țină în frâu activitatea tectonică;
- oferirea condițiilor de funcționalitate a legăturilor chimice bazate pe ciclul carbonului;
- distanță optimă față de steaua centrală, care să-i garanteze termodinamica potrivită (temperatură, presiune), pentru evoluția vieții în ansamblul ei;
- și nu în ultimul rând, asigurarea unor lungi perioade de stabilitate a ciclurilor, strict necesare evoluției vieții de la organismele unicelulare până la complexitatea biologică a omului.

Pe baza acestor realități, actul creator, fiind o reprezentare în dinamică a unei ordini, prin structurile sale apropiate de perfecțiune, este un Adevăr Absolut, așadar de factură sacră. Sacralitatea pe deplin înțeleasă (din perspectiva unei conștiințe aleatorii) nu poate fi decât un imbold spre o ordine la care totul să se alinieze, într-un context de-altfel obligatoriu de urmat.

De-a lungul timpului, mitologiile diverselor popoare au ajuns și ele la o concluzie comună, acceptând actul creator ca fiind realizat printr-o exercitare a puterii divine, atât în credința monoteistă, cât și în cea politeistă. Revenind la subiect, eu nu voi lua în considerație niciun mit referitor la adevărul existențial, întrucât actul demiurgic fiind desăvârșit (sacru), ideea evoluției dintr-un haos inițial, spre o ordine viitoare, sau al vreunui Big-Bang care să restarteze totul de la zero, fără existența unui Adevăr Absolut, care să guverneze prin mediere Infinitul, orice discuție în acest sens își pierde relevanța.

Revelația adevărului

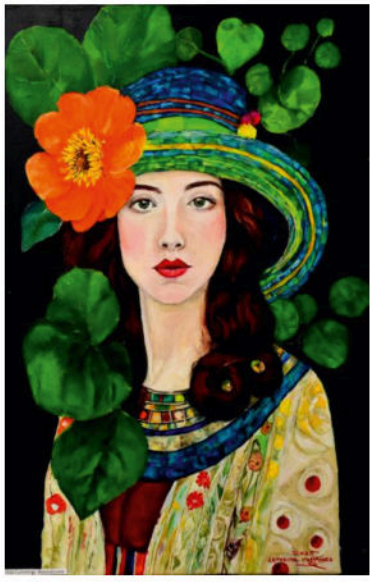
Termenul fiind provenit din limba latină (revelatio), desemnează dezvăluirea unei forme de adevăr sau cunoaștere, printr-un act în care Demiurgul își face cunoscută voința unor persoane dotate cu capacități suprarașionale, prin simboluri, sunete, imagini, aparențe etc. A nu se confunda revelația cu inspirația, întrucât cea din urmă are legătură doar cu capacitatea de iluminare umană, în virtutea căreia omul poate concepe gânduri și produce la nivelul său de inteligență (acte, fapte, lucruri) fără a implica în acest demers comunicarea supranaturală. Așadar referitor la gândurile, ideile, concepțiile cu privire la această lume, se poate întâmpla ca acestea să aibă un caracter rațional prin transcedentalitate, însă sunt limitate și ele doar la dimensiunea cosmologică a omului.

De îndată ce omul va fi plasat în afara lumii sensibile, prin urmare în afara oricărei posibilități de experimentare (simțurile să nu mai funcționeze), simbolurile existând atât apriori, cât și posteri nouă, sub forma unor alternanțe iluzorii, deja ne aflăm în spațiul Rațiunii Supreme. Conștiința umană poate avea acces la informațiile din acest spațiu printr-o fereastră a Sinelui său Superior, permis doar de Rațiunea Supremă vizând realizarea ordinii fenomenologice a vieții pe drumul ei de parcurs.

Reprezentând așadar o atenționare vizând schimbări de comportament sau atitudini în fața unor pericole viitoare, aceste informații presupuse a fi juste din punctul de vedere al persoanelor implicate pot fi contestate sau luate în batjocură de alții. Întrucât nu toți oamenii posedă capacități suprarașionale, nimeni nu îi poate convinge pe cei din jur să dea crezare unor știri revelatorii, însă acestea intrate în discuțiile colective, spiritul lor chiar va avea capacitatea să-i influențeze și reorienteze și pe ei comportamental.

Dacă noțiunea de sacralitate, inspirând sentimente înălțătoare despre existență și viață, având la început o conotație religioasă demnă de o

venerație pentru ceva de neatins, în zilele noastre sacralitatea a căpătat valențe noi, în urma confruntării dintre discernământul limitat al omului, pus în fața Adevărului Absolut. Din perspectiva intangibilității și inviolabilității sacrale a ceva din ordinea și perfecțiunea divină, este exclusă din start alunecarea minții omenești spre profan, sau pe calea abuzurilor de orice fel. Creația demiurgică fiind eternă și afirmând în capitolele anterioare că: „Privit din punct de vedere matematic, timpul este soluția ideală de susținere/ surescitare a ecuațiilor creaționiste" pot completa acum fără să greșesc: „Adevărul emis de autoritatea Dumnezeului Creator se manifestă în fața ochilor noștri precum un sistem de ecuații matematice eterne, deja rezolvate". Așadar, considerând Infinitul Demiurgic prin Sacralitatea sa ca fiind arealul perfect de exprimare a logicii în practica obiectivă a realității până la sublim, Spiritul Adevărului având un caracter unic, inviolabil, inalienabil și desăvârșit, nu poate fi reprezentat de ceva creat. Încercând acum la final să găsesc un răspuns la întrebările fundamentale care ne frământă: - Cine suntem, de unde venim și, înspre ce ne îndreptăm?, eu vin și spun: „Suntem dintotdeauna un act în desfășurare al Dumnezeului Creator, ca un produs al Sacrului său Spirit menit a defini și exercita eternitatea Adevărului său Absolut".

Lucrare realizată de Luminița Cummings

CAMELIA MONICA CORNEA

Geografia unei rătăciri sau roșul macilor din mine?

Mă privesc în oglindă, în reflexiile celor ce mă oglindesc sau pe care îi oglindesc. Mă privesc pe poteci bătătorite de atâția pași care au fi putut duce oriunde, dar nu au dus nicăieri. Mă privesc printre lanurile de grâu, unde roșul macilor colora ia bunicii... și în această privire începe adevărata coborâre. Nu în trecut, ci printre straturile lui, acolo unde timpul nu curge liniar, ci se adună în noduri de memorie.

Bunica nu mai este un chip, ci o culoare, nu mai este o voce, ci o respirație a câmpului. Mă privesc prin ea ca printr-o fereastră veche, ușor aburită, care nu arată limpede, dar spune adevărul.

Există în mine o hartă cu drumuri neterminate. Poteci care au fost vise, apoi renunțare, iar mai apoi tăcere. Le calc din nou, cu gândul în acest nou început de an fără speranța de a ajunge undeva, ci doar pentru a simți textura lor: praful, ezitarea, pașii care s-au oprit înainte de a deveni destin. Mă întreb dacă rătăcirea nu e, de fapt, o formă de fidelitate față de sine – refuzul de a te fixa într-o singură direcție.

Oglinda nu mă judecă. O fac eu în schimb, cu o blândețe exagerată târziu. În fiecare reflexie găsesc câte o versiune de-a mea: cea care a ales, cea care a amânat sau cea care a tăcut când ar fi trebuit să strige.

Nu le alung, le las să stea la masă cu mine. Introspecția nu e un tribunal, ci o adunare de familie.

Mă privesc și în ceilalți. În ochii lor, fragmentele mele se întorc deformate, îmbogățite

sau rănite.

Fiecare întâlnire e o oglindă cu margini diferite. Unele taie, altele mângâie. Din toate învăț să îmi recunosc conturul fără a-l rigidiza. Pentru că un contur prea clar încetează să mai respire.

Lanurile de grâu rămân acolo, undeva, între copilărie și mit. Roșul macilor nu mai colorează ia bunicii, ci memoria mea. Și în această translație se întâmplă ceva esențial: moștenirea nu e obiect, ci un fel de a privi lumea. Aplecat. Cu răbdare. Cu acceptarea faptului că nu toate drumurile trebuie să ducă undeva pentru a fi parcurse.

În final, mă privesc fără grabă. Nu ca să mă definesc, ci ca să rămân deschisă. Introspecția nu închide cercuri, le lărgește. Și poate că sensul nu e să ajung, ci să continui să mă privesc: în oglinzi, în oameni, în grâu, în roșul care încă mai arde discret, sub piele.

LUCIAN MOLDOVAN

CUM MI-AM DAT SEAMA CĂ SUNT BĂTRÂN

Am început să nu mai pun șamponul pe creștet, ci mult mai în spate și un pic deasupra urechilor, ca să facă și puțină spumă.

Am încetat să-mi număr dinții născuți, crescuți de la natură. Și nu mai știu dacă am măsele de minte, cu minte în ele.

Nu mai merg la vot.

Sunt îngrijorat dacă nu-mi scârțâie genunchii într-o zi. În oricare zi.

Citesc tot mai mult. Degeaba.

Când se dă o lege nouă – și se dau, slavă Necuratului! – realmente nu mă interesează.

Dacă mai joc tenis de câmp, ajung la stopul de la fileu, tăiat măiastru și pervers de către adversar, doar mental. Sunt atent pe stradă la femei și fete, să văd dacă traversează corect pe zebră și nu aruncă chiștoace pe jos.

Nu-mi mai este rușine cu etatea mea. Dimpotrivă. Îmi pare că trebuie să acord o șansă imbecililor, deși sunt doar idioți. Sau invers. Câștig tot mai mult timp, pentru că dorm din ce în ce mai puțin. Și nu am ce face cu el. Dar privesc *à la longue*.

Îmi place vinul vechi, whiskyul bătrân, țuica îngălbenită de vreme și doage de dud, berea rece, amară și spumoasă, romul cubanez asezonat cu trabucuri de aceeași naționalitate, grappa și martini italiene, sangria de Granada etc… etc., așa că beau foarte multă apă minerală Borsec, ceaiuri făcute din plante sănătoase și sucuri obținute din fructe stoarse.

Nu mă mai hăhăi la orice glumiță.

Merg pe stradă sau în casă cu pași tot mai deși, mărunți și târșâiți, pentru o stabilitate pemanentă.

Am început să mă întreb ce e filozofia.

Mai fumez, din când în când, câte o pipă retrospectivă.

Urc scările, oricât ar fi de vaste – sau nu – cu pauze lungi și dese, pentru a avea timp de reflecții, analize, cugetări de moment pe teme diverse, acordându-mi destul timp pentru acestea din urmă. La fel le și cobor.

Nu mă mai deranjează alte rase umane sau animale. Nu bag de seamă celelalte genuri (sexe), atâta timp cât nu-mi fac avansuri. Eu nu sunt nici homosexual, nici lesbiană (lesbian, ca să acordăm genurile, nu sexele).

Tot amân cumpărarea unui sutien.

Pe zi ce trece realizez că aparatele, sculele, dispozitivele (device-urile, ca să înțeleagă toată lumea tânără) sunt mai deștepte decât mine, iar eu, fiind mai prost decât ele, nu știu ce să le cer și de ce dracu le-am cumpărat.

Ațipesc când n-ar trebui – conform uzanțelor sociale, etice, morale și religioase – și nu pot să adorm atunci când aș avea nevoie.

Îmi place să cred că sunt demn, onorabil, serios, de cuvânt. Și, după aceea, iarăși, mă trezesc din moțăială.

Am cam uitat ce-i sprinteneala și de aceea încerc să mă grăbesc cât mai încet, cum zicea o parte din strămoșii mei (*festina lente*…).

Mă stresez și mă întreb dacă am plătit impozite îndestulătoare ca să „prind" pensia și dacă o mai avea cine să mi-o plătească, că poate ei nu vor mai vrea.

Nu mai sunt atât de vehement în argumentații, încerc să rămân cât mai calm, până când îi spun obosit preopinentului, dar mai ales preopinentei: „Da, ai dreptate!".

Mă surprind cu copilării și naivități, și

apoi mă privesc într-o oglindă. Oricare.

A crescut numărul de servicii gratuite pe care le primesc. Când am avut cu adevărat nevoie de ele, nu le-am obținut.

Când văd pe stradă fizionomiile îmbătrânite ale oamenilor, îmi dau seama că nu sunt ale bunicilor și bunicelor, apoi, mai târziu, ale mamelor și taților noștri. Sunt ale noastre.

Nu mă mai enervează politrucii, pentru că îmi dau seama că sunt reprezentativi. Oriunde în lume.

Am prins plăcerea unor conversații lungi, foarte lungi, doar ca să mă ascult mai bine pe mine și să demonstrez la nesfârșit cât sunt de așa și pe dincolo, cel mai cel.

Nu prea mai știu să agăț. Cârlige. Îmi dau tot mai multe aere. Și nu sunt îngâmfat.

Am și avantaje sub protecția vârstei: aud ce vreau, văd ce-mi place și răspund dacă am chef. Nu mă deranjează, încă, ACDC, Metallica, Rammstein, rămân pe viață cu Dire Straits și Pink Floyd, dar am trecut la ascultat și savurat jazz, blues și Mozart. Mă încântă Bach și Sidney Bechet, Haendel și Miles Davis.

Copiii! Ah, copiii!

Conservatorismul a devenit un mod de a fi.

Nu-mi place să vorbesc, povestesc, bârfesc despre boli, medici și medicamente, dar toți prietenii mei o fac. Câți au mai rămas. De fapt sau în viață.

Tot aștept înțelepciunea și nu mai vine. M-am săturat să mai stau după ea.

Nu mai accept să fiu bătut condescendent pe spate.

Politicile, strategiile, tacticile, dorințele, aspirațiile pe termen mediu și lung le elaborez și aplic de azi pe mâine. Și dacă există mâine, atunci obiectivele, țelurile și scopurile sunt îndeplinite.

Mă împrietenesc repede cu toate femeile și fetele pe care le întâlnesc, de orice vârstă, condiție socială, pregătire, frumusețe, și purtăm conversații îndelungi și fructuoase.

Găsesc tot mai frecvent, când mă gândesc – și o fac des – că toate greșelile din trecut au fost bine calculate, intenționate, cu scopuri înalte, numai de mine știute.

Nu mai văd foarte bine, dar nici nu vreau să port ochelari. Cochetărie crepusculară. Plus că nu mi-ar plăcea să par mai intelectual decât sunt.

Îmi place să merg des la piață și să vorbesc cu toți „antreprenorii" de la care cumpăr legume și fructe importate din state mult mai dezvoltate. Ei sunt toți niște domni. Țăranii nu mai există în țara mea. Au fost eradicați ori s-au făcut și ei domni.

Cucăi la poveștile banale ale unor amici nedoriți. Și nici măcar nu îmi mai cer scuze.

Tușesc din când în când fără să fiu răcit.

Fac exerciții de memorie. Rețin doar numele oamenilor importanți pentru mine și pentru umanitate. Încerc să uit impostorii, ipocriții, suficienții, atârnătorii, dictatorii-criminali (aparent, oximoron), mincinoșii cu toate subspeciile lor, hoții de toate felurile Așadar este mai mult o ștergere din minte decât o împrospătare.

Îmi plac tot mai mult diferite limbi străine, pentru că a mea nu îmi mai ajunge.

Nu mai am probleme cu soacra sau soacrele. Sau alte rude nedorite. Pe care le-am moștenit sau au venit la „pachet".

Pe stradă salut tot mai puțini oameni. Pentru că ar fi ridicol să dau bună ziua, dacă nu-i cunosc.

Revenind la oglinzi, mă gândesc să le schimb pe toate. Mi se par incorecte.

Viața socială tinde către foarte puțin sau nimic și nu sunt deranjat. *Au contraire*!

Am devenit mai înțelegător cu toți și toate. Mi s-a tot spus că generațiile mai tinere (x, y, z ș.a.m.d.) – mult mai „fragede" decât mine – sunt mai tolerante. Nu sunt. Sunt mai nepăsătoare. Poate că e mai bine așa pentru ele, generațiile. Pe termen scurt.

Vacanțele mele sunt dese. Ce bine era acolo…, ce frumos era dincolo…

Savurez orice friptură înăbușită sau în sânge, aperitive multe și diversificate, deserturi sofisticate, din fiecare gastronomie a lumii, de aceea mănânc o pâine prăjită cu unt sau mai bine cu margarină, zic „specialiștii", cu gust de pvc și beau un ceai de sunătoare după.

Nepoții! Uff! Nepoții!

Încerc în fiecare zi să nu mă mai enervez din cauze diverse și atitudini diferite ale unor humanoizi. Măcar încerc.

Câți nepoți am? Habar n-am.

Simt că devin tot mai deștept față de cei care mă înconjoară și tot mai prost față de cei care contează sau au contat cu adevărat.

Îmi plac tot mai mult lucrurile și treburile transparente și translucide, pentru că pot să-mi creez iluzii.

Încerc să nu mai fiu iritat la claxoanele stridente, lungi, fără rost și în afara legii, pentru că imediat văd pitecantropii de la volan. De orice gen.

Dacă nu știu câți am, de unde naiba să știu

cum îi cheamă pe nepoții mei?!?

Nu mai fac parte din și nici nu mai constitui echipe, găști, organizații, adunări cu scop lucrativ sau non. Posibilii colegi sau coechipieri sau camarazi au o durată de viață foarte predictibilă.

Mă împiedic mai des.

După experiențe diverse și aproape nelimitate, am dedus că menirea (funcția) principală a părinților nu este de a crește, nu este de a îngriji, nu este de a educa, nu este de a iubi copiii, ci de a-i ierta.

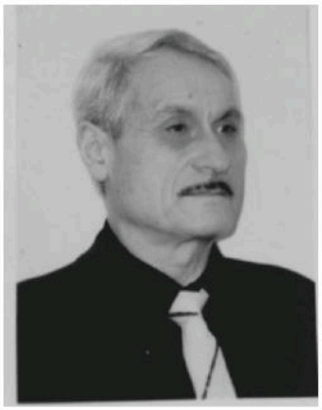
Nu mai sunt pasionat și agitat de verbul „a avea". Mă concentrez pe „a fi".

O bună parte a vieții, cea mai mare, am fost epicurian, căutând plăcerile alese, rafinate și spirituale, însă și cele lumești, dar acum sunt sceptic, îndoindu-mă permanent, și cinic, cu insolența și sarcasmul aferente. Mi-ar fi plăcut să fiu permanent stoic, neclintit în fața necazurilor și greutăților de toate felurile.

Un personaj favorit din romanele copilăriei mele, când ajunsese cam de vârsta mea de acum, folosea în aproape orice împrejurare sintagma „Ei și ?". Am preluat-o și eu.

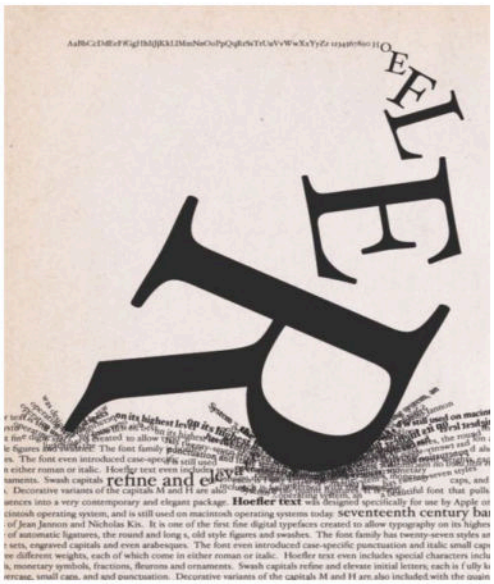
După multe introspecții și analiza păcatelor, îmi dau seama că Dumnezeu chiar există, ăla bunu' și iertătoru' și iubitoru', nu cel vindicativ din alte timpuri și alte locuri.

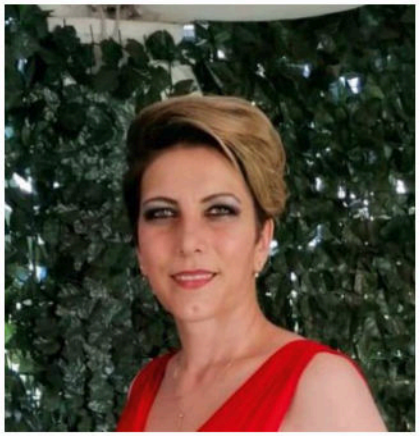
Și, în final, tot răul înspre mai bine sau, probabil, mult mai bine!

VIRGIL IOVIȚĂ

1) Oamenii care nu vor să fie liberi devin, cu timpul, niște sărmane caricaturi.
2) Personalitatea morală, cu tăcuta-i strălucire, îi înspăimântă pe fățarnici.
3) Netrebnicul, când face ceva rău sau nefolositor societății, se crede deasupra întregii lumi.
4) Viața, din clipa în care s-a ivit din abisul Pământului, înfruntă întregul Univers.
5) Înțeleptul judecă lucrurile și faptele fără exagerări și iluzii.
6) Zorile, cu ale lor licăriri, doar ele mai pot încălzi sufletele muribunde.
7) Debilul simte încontinuu nevoia să fie iubit și ascultat și... doar atât.
8) Prietenul adevărat, prin însăși prezența sa, dă vieții tale un sens.
9) Propriile suferințe fizice și morale, ura și nedreptatea venite din partea altora, îl fac pe optimist din ce în ce mai viguros.
10) Natalitatea unui popor scade atâta timp cât moralitatea sa lasă de dorit.
11) Libertatea este dreptul fiecărui om de a se atașa unei fapte bune și unor gânduri normale.
12) În afara științei aceleia care folosește întregii omeniri să progreseze nu-i altceva mai curat, mai frumos și adevărat.
13) Când lași peticul tău de pământ să-l lucreze ori să-l exploateze altul, oare mai ai vreun rost pe acest Pământ?
14) Pe orgoliosul strivit de setea de succes, nimic altceva nu-l mai mulțumește.
15) Habotnicul își face un titlu de onoare din dorința sa de a se-ngropa de viu.
16) Săracii aceia care vor să fie printre cei dintâi generoși, cu toții vor fi repede dați uitării.
17) Lumea preferă uneori adevărul, dar numai pe acela lipsit de vlagă printre minciunile viguroase.
18) Naivul crede că trebuie să fie bun și drept, mai ales cu dușmanii săi, indiferent de consecințe.

SIMONA GABRIELA LÖCSEI

Jimmy Cummings & Luminița Cummings
(două destine, aceeași pasiune pentru artă)

Arta este uneori o chemare timpurie, alteori o redescoperire matură. În cazul lui Jimmy Cummings și al Luminiței Cummings, drumul către creația artistică a fost modelat de experiențe diferite, dar unit prin aceeași dorință de exprimare și explorare a frumosului.

Jimmy Cummings
Călătoria de la pasiunea copilăriei la consacrarea artistică

Născut în El Reno, Oklahoma, Jimmy Cummings și-a manifestat talentul artistic încă din copilărie. Participarea la numeroase concursuri locale de artă și activitatea de redactor artistic al ziarului școlii au reprezentat primele etape ale unei relații profunde cu desenul și creația vizuală. Deși arta l-a însoțit permanent, în jurul vârstei de 40 de ani a decis să se dedice cu seriozitate desenului și picturii, transformând o pasiune veche într-o vocație autentică.

Formarea sa academică este una complexă și interdisciplinară. A obținut o licență în Literatură Antică la *Southern Nazarene University* din Oklahoma și o licență în Design Tehnologic la *Ivy Tech State College* din Lafayette, Indiana. Dorința de perfecționare artistică l-a condus către studiul desenului și picturii la *The Lafayette Atelier*, în cadrul *Lafayette Art Museum*.

De-a lungul carierei, a participat la numeroase expoziții de pictură, dintre care cea mai prestigioasă a fost găzduită de *Grand Wabash Galleria Swope*. Lucrările sale au depășit granițele expozițiilor, fiind publicate și în revista internațională de specialitate „How to Paint", o recunoaștere a valorii și originalității creației sale. Prin lucrările sale, Jimmy Cummings îmbină rigoarea studiului, sensibilitatea artistică și experiența de viață, oferind privitorului imagini încărcate de expresivitate și profunzime.

În 2025 Jimmy Cummings expune la Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu" Hunedoara - Deva, unde este membru al Clubului de pictură „Curcubeu" coordonat de artististul plastic Locsei Gabriela Simona.

Jimmy Cumming - expoziția
"Pictură pentru progres"

Această expoziție de pictură a fost o sărbătoare a culorii, a luminii și a spiritului creativ. Expoziția a fost o întâlnire între artă și cotidian, între liniștea naturii și privirea umană. Fiecare lucrare devenea o poartă, o poveste, o lumină și o emoție aparte, iar împreună formau o simfonie vizuală dedicată frumuseții lumii din jurul nostru.

Expoziția explorează două direcții majore: peisajul și portretul.

Peisajele surprind relația omului cu natura, frumusețea ruralului, farmecul apelor și al câmpurilor sub ceruri schimbătoare. Ele transmit o stare de liniște, echilibru și contemplare, evocând nostalgia pentru locuri autentice și neatinse. Paleta cromatică este bogată, dar echilibrată în care predomină tonurile calde de galben, ocru, portocaliu și roșu ars, echilibrate prin accente de albastru ceruleum și ultramarin, verde smarald și violet. În peisaje, culorile sunt folosite pentru a reda atmosfera și lumina : apusuri care ard cerul, reflexii delicate pe luciul apei, contraste între câmpurile însorite și umbrele norilor. În peisaje, linia orizontului joacă un rol esențial, structurând spațiul și conferind stabilitate vizuală. Mișcarea norilor, reflexiile apei și direcțiile vegetației ghidează privirea spre punctul de interes, creând o dinamică naturală și calmă.

Portretele, în schimb, explorează dimensiunea umană și identitară, chipuri feminine, unele în costum tradițional, altele contemporane, toate unite printr-o expresivitate sinceră.

Se simte o preocupare pentru psihologia personajului, pentru privirea și gestul subtil care definesc personalitatea. Portretele feminine, pictate cu rafinament și emoție, spun povești despre tradiție, identitate și introspecție. Unele

poartă straie populare, altele poartă doar expresia sinceră a unui gând ne rostit. În toate, se simte o forță calmă, o noblețe a simplității și o bucurie de a privi omul în toată frumusețea sa. Jimmy dovedește o stăpânire excelentă a valorilor tonale, folosind culorile complementare pentru a da viață și profunzime compoziției. În portrete, centrul de interes este clar definit, iar raportul dintre figură și fundal este armonios.

Unele compoziții folosesc diagonale subtile și contraste de lumină care animă întreaga lucrare, dovedind o înțelegere profundă a principiilor compoziției clasice. Lucrările transmit calm, echilibru și respect pentru natură și tradiție. Este o celebrare a frumuseții românești, a luminii și culorii, dar și o demonstrație de talent tehnic și sensibilitate artistică. Se simte că lucrările aparțin unui pictor care apreciază arta clasică, figurativă, dar o abordează cu o paletă modernă și proaspătă.

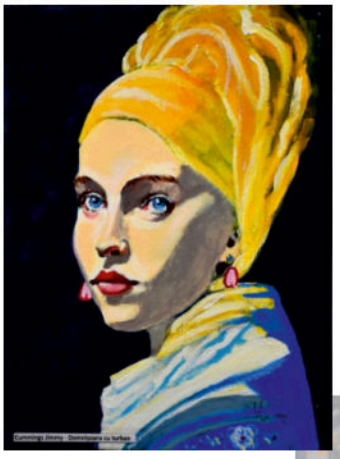
Expoziția a fost o dovadă de maturitate artistică și sensibilitate vizuală. Combinația dintre peisaje și portrete creează un dialog între om și natură, între interior și exterior, între emoție și contemplație.

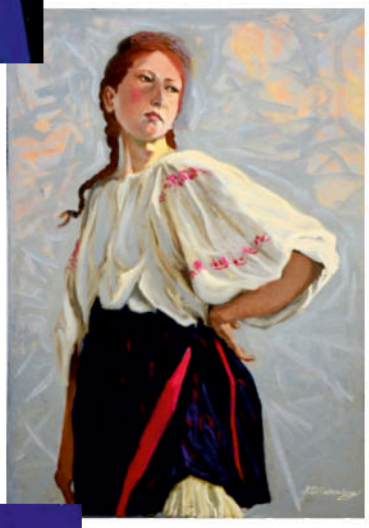
Desenul este ferm, sigur și expresiv. În peisaje, linia este folosită liber, adesea integrată în masa de culoare, ceea ce dă impresia de spontaneitate și naturalețe. Formele sunt construite prin tonuri și nu prin contururi rigide, dovadă a unei mâini formate și sigure.

În portrete, desenul devine mai riguros: proporțiile, volumele și expresiile sunt redate cu atenție. Privirile sunt vii, gesturile – credibile, iar anatomia – corectă și armonioasă.

Prin această expoziție, pictorul ne amintește că frumusețea lumii nu dispare niciodată - trebuie doar să ne oprim și să o privim cu atenție.

În ansamblu, pictorul reușește să creeze nu doar o expoziție, ci un discurs vizual coerent despre felul în care se nasc și se transformă emoțiile. Despre cum se pot transforma trăirea în gest plastic, cum se poate transforma vulnerabilitatea în forță, iar introspecția în act creator.

Luminița Cummings

Între precizia ingineriei și sensibilitatea artistică

Născută în Hunedoara, Luminița Cummings a descoperit desenul încă din copilărie. Deși preocupările artistice au fost prezente în diferite etape ale vieții sale, acestea nu au fost practicate constant, fiind adesea completate de o solidă formare tehnică și academică. A absolvit Universitatea Politehnica Timișoara – Facultatea de Inginerie Hunedoara, obținând o licență în Construcții Civile, Industriale și Agricole, precum și o a doua licență în Inginerie Economică în Chimie și Industria Materialelor. Experiența inginerească i-a cultivat disciplina, atenția pentru detaliu și capacitatea de a observa structura și echilibrul formelor. Aceste calități se regăsesc firesc și în preocupările sale artistice, unde sensibilitatea creativă se întâlnește cu precizia tehnică.

Pentru Luminița Cummings, desenul și pictura reprezintă un spațiu al libertății și al expresiei personale, o punte între rațiune și emoție, între lumea construcțiilor și universul imaginației.

***

Arta există la intersecția dintre două trăiri: cea a artistului, care creează, și cea a privitorului, care primește. Deși opera de artă este aceeași, experiența ei diferă profund în funcție de poziția din care este trăită: pentru artist, ea reprezintă un proces de exprimare și căutare, în timp ce pentru privitor devine o experiență de interpretare și meditație.

Pentru artist, arta este o necesitate interioară, o modalitate de a trăi. Ea apare ca o formă de eliberare, uneori chiar de supraviețuire spirituală. În timpul creației, artistul nu doar că dă formă unor idei sau emoții, ci se descoperă pe sine. Fiecare lucrare devine o mărturie a unei stări, a unei frământări sau a unei revelații. Arta nu este doar opera finală, ci întregul parcurs: îndoială, încercare, eșec și reușite. Artistul trăiește arta din interior, iar pentru privitor, arta este o invitație inspirație sau prilej de meditație. Ea poate provoca întrebări, poate liniști sau poate tulbura. În acest fel, arta devine o experiență personală, diferită pentru fiecare individ. O pictură, o sculptură sau o poezie nu are un singur sens stabilit de artist, ci capătă multiple semnificații în funcție de experiența celui care o privește. De aceea, cred că arta devine un dialog tăcut între două suflete care o privesc.

Toate aceste lucruri le poți simți privind expoziția „Dincolo de pete" a artistei Luminița Cummings, care s-a aflat până la sfârsitul lunii mai a acestui an pe simezele Secției Biblionet din cadrul Bibliotecii Județene „Ovid Densusianu" Hunedoara - Deva.Lucrările au fost realizate in cadrul clubului de pictură „Curcubeu", tot sub îndrumarea artistei Löcsei Simona.

În seara vernisajului, ne-am umplut sufletele în fața unei expoziții care vorbește, înainte de toate, prin limbajul universal al artei: culoare, desen, compoziție și emoție. Culoarea este primul lucru care ne atrage. Este vie, curajoasă, uneori delicată, alteori intensă și vibrantă. În unele lucrări, tonurile calde creează o stare de confort și nostalgie, așa cum vedem în peisaje sau în naturile statice, în timp ce în altele, contrastele puternice și accentele neașteptate dau energie și viață. Culorile nu sunt doar alese, ci simțite, iar această sinceritate cromatică ajunge direct la privitor.

Culoarea în pictură nu este doar un instrument, ci și un simbol și o emoție. Verdele crud nu este doar culoarea ierbii, ci și expresia renașterii, a începutului continuu. Galbenul poate sugera nu doar lumina soarelui, ci și energia vieții, optimismul, chiar și fragilitatea bucuriei. Rozul florilor poate deveni simbolul frumuseții trecătoare, al delicateții vieții. În concluzie, natura, culoarea și pictura formează un triunghi al sensibilității și al expresiei. Natura oferă spectacolul, culoarea îl transformă în emoție, iar pictura în nemurire, în neuitare. Natura, florile nu sunt doar modele, ci o stare de spirit, iar pictura devine una dintre cele mai profunde forme prin care această stare poate fi exprimată și înțeleasă. Desenul din picturi oferă structură și claritate. Fie că este vorba despre conturul expresiv al unui animal, despre detaliile fine ale petalelor sau despre liniile care construiesc un peisaj, desenul susține întreaga compoziție. Se simte o observație atentă a realității, dar și libertatea de a o interpreta, o îmbinare între rigoare și expresivitate.

Expoziția reunește o colecție diversă de lucrări ce gravitează în jurul a două teme fundamentale ale artei: portretul și natura statică, completate de căutări în peisaj și compoziții decorative. Fiecare lucrare expusă este o mărturie

a unei priviri personale asupra lumii, dar și a unui exercițiu atent de observație și sensibilitate. Portretele impresionează prin intensitatea expresivă și varietatea abordărilor. De la figuri feminine stilizate, cu accente decorative ce amintesc de rafinamentul lui Gustav Klimt, până la chipuri de copii surprinse cu sinceritate și emoție, aceste lucrări explorează identitatea, fragilitatea și profunzimea umană. Privirile, culorile și contrastele devin aici limbajul prin care artiștii comunică dincolo de cuvinte.

Paleta cromatică variază de la tonuri calde și naturale la contraste puternice (roșu, verde, negru), sugerând preocuparea pentru atmosferă și psihologie. În contrapunct, natura statică aduce o explozie de culoare și vitalitate. Florile, fructele și obiectele cotidiene sunt reinterpretate în compoziții echilibrate, unde lumina și textura creează atmosferă. Aceste lucrări ne invită să redescoperim frumusețea lucrurilor simple și trecătoare, transformând banalul în artă.

Compoziția este cea care aduce echilibrul. În unele lucrări, compoziția este calmă și stabilă, în altele mai dinamică, dar întotdeauna atent construită.

Fiecare tablou transmite o stare, uneori liniște, alteori bucurie, sensibilitate sau chiar introspecție. Privirea unui animal, delicatețea unei flori, liniștea unui peisaj, toate devin motiv pentru emoție. Și poate că aceasta este cea mai mare reușită: faptul că lucrările nu rămân doar imagini, ci devin sentimente.

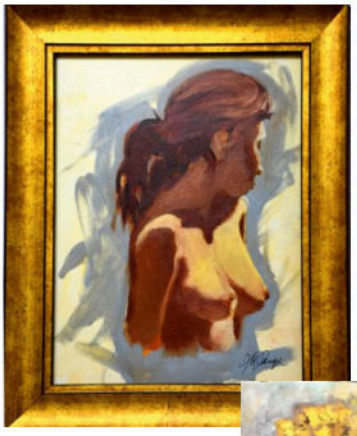

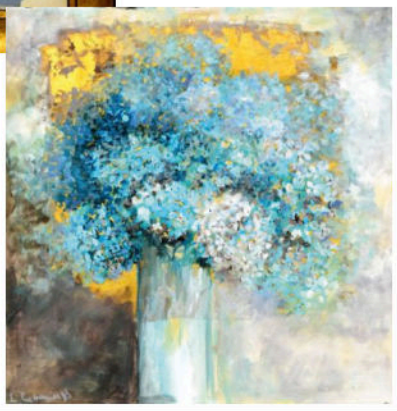

Arta ca limbaj comun

Deși provin din medii culturale și profesionale diferite, Jimmy și Luminița Cummings demonstrează că arta transcende granițele geografice și domeniile de activitate. Experiențele lor de viață, educația și pasiunea pentru creație se întâlnesc într-un dialog artistic autentic, în care fiecare lucrare devine o poveste despre perseverență, descoperire și frumusețea de a privi lumea prin ochii unui artist.

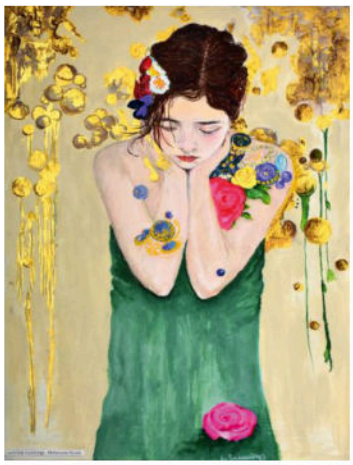

DUMITRU BUȚOI

17 ianuarie 2026

MARATON CULTURAL-JURNALISTIC
LA TIMIȘOARA

„EMINESCU, UN VIS ÎN AȘTEPTARE”

Eminescu este-n toate primăvara
Ce unește peste timp generații
Ostași ai cuvântului din toată țara
La ceas deosebit de sărbătoare
Să ne-mbrățișăm ca frații
Ca-ntr-un vis frumos în așteptare!

Așa cum am anticipat, și la Timișoara a fost o zi de iarnă autentică, dar Sala Revoluției, devenită în timp un reper cultural al oraşului, este spațiul unde se respiră cultură de calitate, datorită și Consiliului Județean Timiș, care sprijină organizarea, aici, a unor evenimente cu reverberație națională.

Ora 11.00. Oameni cu notorietate din diverse domenii ale vieţii social-culturale şi jurnalistice ale comunității – jurnaliști, poeți, scriitori și iubitori de Eminescu – au făcut neîncăpătoare, timp de aproape trei ore, Sala Revoluției din Timișoara – oraș-martir şi oraș al libertății noastre. Aici am sărbătorit împreună Ziua Culturii Naționale, sub semnul geniului eminescian, ca un semn de prețuire și (ne)uitare a celui care, prin forța sa spirituală, ne reprezintă ca națiune și identitate, oriunde ne-am afla pe această planetă.

Domnul Dumitru Buțoi, președinte al Filialei „Mihai Eminescu” Timiș a UZP din România și al Asociației Cultural-Umanitare „Luceafărul de Vest” Timișoara – organizatoarele acestui eveniment cultural-jurnalistic de excepție –, a deschis oficial manifestarea de suflet, cântec, poezie și lumină, printr-un salut colegial și prin urarea ca anul 2026 să ne aducă, în viață și în nobila noastră activitate, sănătate, inspirație și împliniri.

Preoții Iosif Hânda și Radu Reja, deopotrivă publiciști de referință ai vieții cultural-spirituale a Banatului, ne-au oferit, cu generozitatea ce îi caracterizează, un moment de solemnitate religioasă, dublat de un discurs relevant despre viața, activitatea și rolul esențial al lui Mihai Eminescu în concertul popoarelor şi în universul cultural-jurnalistic european. Prin reflecţiile lor profunde, au întregit frumusețea acestui moment de meditație, subliniind ideea că, fără Eminescu, am fi asemenea unor copii orfani, vulnerabili într-o lume de incertitudini și dorințe reprimate.

Emoţia a fost amplificată de intervenţia Corului de copii-elevi „Sfântul Iosif cel Nou de la Partoș”, coordonat de prof. Mihaela Martinuț, cu sprijinul Bisericii „Adormirea Maicii Domnului” şi al preotului stavrofor şi poet Iosif Hânda. Printr-un potpuriu de cântece și poezii patriotice, corul a fost aplaudat în picioare de cei prezenți. Aceşti copii reprezintă viitorul, iar implicarea oamenilor pasionați de cultură în educaţia lor este cu atât mai demnă de apreciere. Sunt convins că vor avea capacitatea de a înțelege, la rândul lor, sinteza volumului recent „Eminescu și Banatul”, semnat de Ionel Bota, un om cu sufletul risipit prin cultura română, care a sosit tocmai de la Oravița pentru a onora acest eveniment.

Un alt capitol, plin de suspans și emoții, l-a constituit decernarea premiilor participanților la Concursul Internațional Cultural-Jurnalistic „Eminescu, un vis în așteptare”, ediția 2025, organizat sub egida UZPR de Asociația „Luceafărul de Vest”, în parteneriat cu Filiala „Mihai Eminescu” Timiș a UZPR. La eveniment au fost prezenţi concurenţi din județele limitrofe.

Marele premiu „Eminescu, un vis în așteptare” i-a fost acordat lui David Florin Boran, elev la Liceul „Traian Doda” din Caransebeș. Au mai fost

premiaţi: Ileana Vlăduşel, Aura Nicoleta Lupşescu, Pr. Iosif Hânda (Timişoara), Aurel Constantin Muntoiu, Thabitta Fechetă (Lugoj), Gheorghe Ţunea Pârvovanu şi Icoana Cristescu Budescu (Reşiţa), Corici Mironică (Caransebeş).

Meritul Cultural-Jurnalistic: Ionel Bota, Maria Rogobete, Mirela Cocheci, Nicolae Toma, Constantin Mărăscu, Ioan I. Ionescu, Grigore Mâinea, Gheorghe Chiran, Maria Hadiji.

Meritul Cultural: Florica Faur, Ion Mirescu, Vichentie Maniov, Daniel Luca (Timişoara), Ana Almăşana Ciontea (Deva), Dorin Tismănariu şi Antonia Moraru (Moldova Nouă, judeţul Caraş Severin).

A urmat un regal de poezie şi alocuţiuni dedicate lui Eminescu – protagonişti fiind poeţi şi oameni iubitori de Eminescu: Gheorghe Vasilcin, reprezentantul Uniunii Bulgarilor din Banat, a recitat din „Luceafărul” în limba bulgară; Maria Rogobete, Thabitta Fechetă (Lugoj), Mirela Cocheci, Carmen Pinte (Petroşani), Mariana Pâşlea (Bozovici), Maria Hadiji, Ioan Ciama (Timişoara), Gheorghe Ţunea (Reşiţa) şi eleva Carmen Maria Rogobete cu „Somnoroase păsărele”. Moment poetic-folcloric: Florica Faur, bihoreană de fel, dar bănăţeană de-o viaţă, o statornică şi iubitoare a poeziei eminesciene, a interpretat „Ce-ţi doresc eu ţie”, şi câteva cântece din Banat.

Prezentare de carte: „Floricid”, editura Castrum de Tymes, 2025, autor Nicolae Toma, referat Aura Lupşescu „Eminescu şi Banatul” de Ionel Bota, editura Tim, Reşiţa; „Licenţiat în iubire”, editura UZPR, autori Dumitru Buţoi şi Vichentie Maniov; Paul Bock, despre Antreprenoriat şi A.I.; prezentarea nr. 40 „ Revista UZPR”, de către Grigore Mâinea.

Evenimentul s-a încheiat într-o atmosferă de magie a poeziei şi a cântecului popular românesc, prin interpretările de excepţie ale reprezentanţilor sosiţi de la Deva, Sorin Micuţiu, poet şi membru UZPR Filiala Europress, Maria Sângerean, poetă şi publicistă, Gelu Virgil Dobrescu, un om minunat şi generos, un veritabil promotor cultural, şi inegalabila solistă de la interferenţa Ardealului cu Banatul, Ana Almăşana Ciontea, pe care am aplaudat-o cu toţii, în picioare, şi alături de care am cântat „Mulţi ani trăiască”!

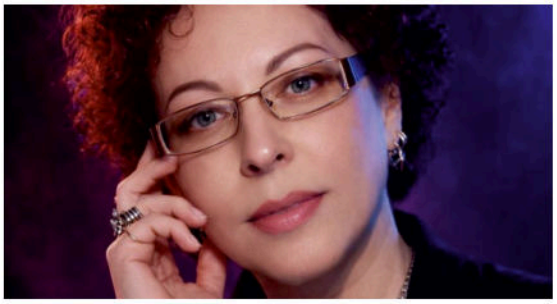
Mulţumesc din suflet tuturor colegilor, invitaţilor şi colaboratorilor, reprezentaţilor Mişcării Naţionale pentru Apărarea Drepturilor Omului, Timişoara, oraş-martir, Remus Ştir, preşedinte, şi Virgiliu Cimpoieru, venit special de la Bucureşti, care s-au implicat în reuşita de excepţie a acestui eveniment!

„TRĂIASCĂ NAŢIA”! „SUS CU DÂNSA”!

Fotografii: Nicolae Toma / UZPR

CAMELIA ARDELEAN

27 februarie 2026

O seară de jazz memorabilă la Deva: între nostalgie și un debut promițător

Într-o seară de vineri care a redefinit începutul de weekend pentru publicul devean, muzica jazz a transformat Sala Mică a Casei de Cultură „Drăgan Muntean" într-un spațiu al emoției și al eleganței sonore. Data de 27 februarie 2026 a rămas, pentru cei prezenți, mai mult decât o simplă ieșire în oraș: a devenit o experiență muzicală densă, trăită la intensitate maximă.

Protagonista serii a fost Roxana Olșanschi, apreciata solistă a Teatrului de Estradă din Deva, care a urcat pe scenă alături de trupa Consens – aflată la prima sa apariție în fața publicului. Debutul formației a fost primit cu entuziasm, iar sala, ocupată până la ultimul loc, a confirmat interesul constant pentru evenimentele de calitate.

Repertoriul propus a traversat aproape un secol de istorie muzicală, reunind piese

consacrate din jazz și din zona muzicii ușoare internaționale. Publicul a regăsit acorduri familiare, purtând amprenta unor artiști emblematici precum Bing Crosby, Louis Armstrong, Dean Martin, Yves Montand, Judy Garland, Nat King Cole, Ella Fitzgerald, Frank Sinatra, Ray Charles, Stevie Wonder, Rod Stewart sau Lady Gaga, într-o selecție care a îmbinat nostalgia cu reinterpretarea contemporană. Melodiile, cunoscute multora din anii tinereții, au fost readuse la viață într-o formulă scenică proaspătă, păstrându-și însă farmecul originar.

Atmosfera a fost una caldă, participativă, în care reacțiile spectatorilor au venit firesc: aplauze prelungite, zâmbete și acea formă de tăcere atentă care însoțește momentele autentice. Muzica a funcționat ca un limbaj comun, capabil să aducă împreună generații diferite, unite de aceeași bucurie a ascultării.

Un rol aparte în conturarea serii i-a revenit dr. Cornel Rusan, care a asigurat prezentarea evenimentului. Cu intervenții bine dozate și informații atent alese, acesta a completat experiența artistică, demonstrând o cultură solidă nu doar în domeniul medical, ci și în cel muzical. Prezența sa a adus un plus de coerență și rafinament întregului demers.

Concertul susținut de Roxana Olșanschi și trupa Consens a confirmat, încă o dată, că scena

culturală locală are resurse și energie pentru a oferi evenimente memorabile. Într-un oraș care își caută constant reperele culturale, astfel de seri nu sunt doar binevenite, ci și necesare – momente în care muzica reușește să creeze legături autentice și să dea sens timpului petrecut împreună.

19 martie 2026

Orașul în care poezia a oprit timpul: Deva, între vers și culoare, de Ziua Internațională a Poeziei

Într-o după-amiază de martie în care lumina difuză a cerului a îmblânzit ritmul orașului, poezia a ieșit din pagini și și-a făcut loc, firesc, în spațiul public din Deva. Ziua Internațională a Poeziei, marcată în 19 martie 2026 de Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu" Hunedoara - Deva, cu sprijinul Consiliului Județean Hunedoara, s-a transformat într-un eveniment cultural amplu, care a depășit convențiile unei simple celebrări și a propus o experiență artistică completă.

Manifestarea a început în aer liber, acolo unde zona din fața bibliotecii, dar și fațadele clădirilor învecinate, au fost convertite într-o galerie neconvențională. Versurile poeților hunedoreni au fost expuse alături de lucrări plastice semnate de membrii clubului „Curcubeu", într-un dialog vizual-literar care a atras atenția trecătorilor și i-a invitat, fie și pentru câteva clipe, la reflecție. Într-un spațiu dominat, de regulă, de grabă și rutină, cuvântul și culoarea au propus o altă ritmicitate – una interioară, tăcută, dar profundă.

Această deschidere către public nu a fost doar un gest artistic, ci și o formă de apropiere. Poezia a devenit accesibilă, vizibilă, prezentă în cotidian, transformând un traseu obișnuit într-o experiență de contemplare. Alternanța dintre text și imagine nu a cerut explicații, ci doar disponibilitatea de a privi și de a simți, într-un dialog subtil între sensibilități.

Seara a continuat în Sala de lectură a bibliotecii, unde, începând cu ora 17:00, publicul numeros a participat la întâlnirea cu poeții locali. Spațiul s-a dovedit neîncăpător, semn al interesului constant pentru astfel de inițiative culturale.

Evenimentul a fost deschis de managerul instituției, Ioan Sebastian Bara, iar moderarea a fost asigurată de poeta și editoarea Paulina Popa, care a imprimat serii un echilibru fin între rigoare și sensibilitate. Poeții invitați au adus în fața publicului creații marcate de sinceritate, reflecție și forță expresivă, conturând imaginea unei lirici contemporane vii și diverse. Au citit din creațiile

proprii, în ordine alfabetică, poeţii hunedoreni: Camelia Ardelean, Marioara Ardelean, Silvia Beldiman, Elisabeta Bogăţan, Ruben Bucoiu, Mirela Cocheci, Raul Constantinescu, Simona Cozma, Daria Dalin, Gelu Dobrescu, Dumitru Dumitrescu, Nora Hruban, Virgil Ioviţa, Daniel Marian, Daniel Mariş, Sorin Micuţiu, Maria Moise, Ileana Cornelia Neaga, Dorel Neamţu, Mihai Petre, Elena C. Petruţ, Carmen Pinte, Maria Popa, Aurelian Sârbu, Miron Simedrea, Petronela-Vali Slavu, Constantin Stancu, Dumitru Tuhuţ şi Ioan Vasiu. Acestora li s-au alăturat ulterior Paulina Popa, Marcela Constantinescu, Gheorghe Pop şi Cristina Moldovan.

În paralel, organizatorii au completat experienţa cu o expoziţie de carte dedicată poeziei, reunind volume reprezentative din literatura română şi universală. Aceasta a oferit participanţilor ocazia de a prelungi întâlnirea cu versul dincolo de momentul lecturii publice, într-un dialog continuu cu marile voci ale literaturii. Întregul eveniment a funcţionat ca o punte între două moduri de a trăi poezia: unul exterior, spontan, întâlnit în spaţiul urban, şi unul interior, concentrat, trăit în comunitatea celor prezenţi. Între aceste două dimensiuni, versul şi-a păstrat aceeaşi forţă de a suspenda timpul şi de a aduce oamenii împreună.Prin această iniţiativă, Biblioteca Judeţeană „Ovid Densusianu” Hunedoara-Deva îşi reconfirmă rolul activ în promovarea culturii scrise şi în susţinerea creatorilor locali.

Mai mult decât o simplă celebrare, Ziua Internaţională a Poeziei a devenit, la Deva, o experienţă colectivă autentică, în care cuvintele au reuşit să creeze legături, să emoţioneze şi să redea, fie şi pentru o seară, sentimentul că frumuseţea poate fi exprimată simplu şi sincer.

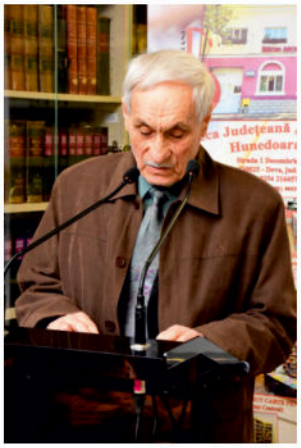

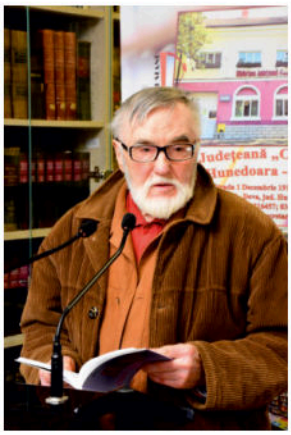

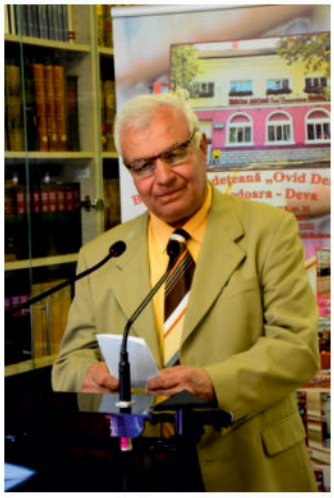

Anina, sub semnul poeziei: o geografie a spiritului fără frontiere

Într-o lume grăbită, în care cuvântul pare adesea redus la funcția lui utilitară, există încă locuri unde el își recuperează demnitatea originară. Un astfel de spațiu s-a deschis sâmbătă, 21 martie 2026 la Anina unde „Ziua Internațională a Poeziei" a fost celebrată printr-o manifestare de ținută, desfășurată în incinta S.C. VALL VIP ANINA. Evenimentul, organizat de Asociația Culturală „Arcadia" și Cenaclul Literar „Virgil Birou", a purtat amprenta coordonatorului său, Mihai Chiper – președintele Asociației „Arcadia" și membru al UZPR Filiala Caraș-Severin – care a orchestrat un program dens, echilibrat și viu.

Au răspuns invitației scriitori, poeți, istorici, editori, publiciști, profesori și manageri de instituții culturale dintr-o geografie generoasă: Reșița, Bocșa, Anina, Lugoj, Oțelu Roșu, Valea Almăjului, Valea Carașului, dar și din Deva și Orăștie. Între prezențele notabile s-a numărat și Vasile Gondoci, profesor și interpret lugojean de muzică folk, a cărui contribuție a completat armonios atmosfera poetică.

Dimensiunea internațională a întâlnirii a fost conferită de invitații de onoare din Serbia: Mariana Stratulat (director al Casei de Presă și Editură „Libertatea"), poeta Gordana Kovačević și redactorul Marin Gașpăr. Prezența lor a consolidat ideea unei poezii fără frontiere, capabile să creeze punți durabile între comunități și culturi.

Programul, prezentat de Mihai Chiper – în calitate și de redactor-șef al revistei „Arcadia" – a inclus dialoguri culturale, lansări de carte și de reviste, recitaluri poetice, sesiuni de autografe și momente de muzică folk. Întregul demers a fost subsumat unei convingeri împărtășite tacit de participanți, aceea că poezia este un teritoriu comun al sensibilităților, un loc de întâlnire al emoției și al devenirii.

Intervențiile invitaților au conturat un adevărat mozaic de idei și expresii. Profesorul Iosif Băcilă a readus în atenție semnificațiile baladei „Miorița", în timp ce conf. univ. dr. Florina Maria Băcilă a propus o lectură analitică a poemelor Liviei Asandei. Gabriela Șerban, managerul Bibliotecii Orășenești „Tata Oancea" din Bocșa, a prezentat cele mai recente numere ale revistei „Bocșa Culturală" și proiectul „Gânduri către Dumnezeu", oferind totodată publicului fragmente din creațiile poetei Zahara Ewald Stanzel.

Un moment aparte l-a constituit intervenția Marianei Stratulat, care a oferit participanților cel de-al treilea volum al antologiei „Cele mai frumoase poezii... Doamnelor în dar". În același registru, profesorul Mihai Vlădia din comuna Eftimie Murgu a recitat în grai „Rudărica" și a adus în discuție lirica poeților creștini Traian Dorz și Costache Ioanid.

Lecturile au continuat într-un flux generos: Daniel Luca (directorul Editurii „Castrum de Thymes") a dat glas versurilor Petronelei Apopii; Nicolae Preda a readus în memorie „Halta Marga"; Costel Simedrea a oferit poeme inedite, iar dr. Laurian Lodoabă a evocat figura poetului Ion Chichere. Mariana Pâșlea, director al revistei „Vatră Almăjană", a susținut un recital, în timp ce Dumitru Buțoi (președintele

Filialei „Mihai Eminescu” Timişoara a UZPR) a vorbit despre festivalul „Eminescu, un vis în aşteptare”.

Au urmat vocile poeţilor Adrian Borcean, Florin Văscuţ, Nicoleta Surdei, Camelia Ardelean şi Elena Borchescu, alături de intervenţiile epigramistului David Valentin şi ale poetei Gordana Kovačević. Aceasta din urmă a recitat din volumul „U pesku sećanja i senki” („În nisipul amintirilor şi umbrelor”).

Un alt moment relevant a fost prezentarea revistei „Speo Caraş” de către Gigi Ion Gheorghe Chiran, documentarist al Centrului Cultural şi Complexului Muzeal „Teatru Vechi Mihai Eminescu” şi preşedinte al Asociaţiei „Speo-Caraş”.

Marin Gaşpăr a adus în prim-plan tradiţia publicaţiei „Libertatea” din Panciova, care a împlinit în 2025 opt decenii de apariţie. Mariana Stratulat a amintit distincţia Ordinul Sretenje acordată de preşedintele Aleksandar Vučić pentru păstrarea identităţii culturale.

Participarea Asociaţiei Oamenilor de Cultură şi Artă din judeţul Hunedoara (ASOCA) a fost reprezentată de Camelia Ardelean (Deva) şi David Valentin (Orăştie), care au prezentat revista „Piedestal”.

Dincolo de succesiunea momentelor artistice, întâlnirea de la Anina a confirmat forţa de coeziune a poeziei. Într-un timp al fragmentării, poezia rămâne un teritoriu al întâlnirii, locuit cu intensitate de oameni care cred în puterea cuvântului.

